

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**ANALIZA KORPORATIVNEGA UPRAVLJANJA V SLOVENSKIH
BANKAH PRED IN PO KRIZI**

Ljubljana, avgust 2017

ALEŠ KURNIK

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani Aleš Kurnik, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Analiza korporativnega upravljanja v slovenskih bankah pred in po krizi, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko izr. prof. dr. Sergejo Slapničar

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 10. avgust 2017

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 ZNAČILNOSTI BANK.....	3
1.1 Moralno tveganje v bankah	3
1.1.1 Sistem jamstva za vloge	4
1.1.2 Moralno tveganje deponentov	5
1.1.3 Moralno tveganje prevelikih bank.....	5
1.1.4 Vpliv sodobnega bančništva na moralno tveganje v bankah.....	6
1.2 Spodbude vodstvu bank in strukture plač	7
1.3 Kapital bank.....	9
1.4 Koncentracija lastništva.....	10
1.5 Bančni nadzor	11
1.6 Spremembe bančne zakonodaje kot posledica finančne krize	13
1.6.1 Direktiva o kapitalskih zahtevah IV	14
1.6.2 Direktiva o sanaciji in reševanju bank.....	15
1.6.3 Direktiva o sistemih jamstva za vloge.....	16
1.6.4 Zakon o bančništvu 2.....	17
1.6.5 Zakon o prejemkih poslovodnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti.....	18
2. PREGLED DOSEDANJIH ŠTUDIJ NA PODROČJU KORPORATIVNEGA UPRAVLJANJA BANK.....	18
2.1 Lastništvo in koncentracija lastništva	19
2.2 Nagrajevanje	20
2.3 Kompetence.....	20
2.4 Značilnosti banke in tveganje.....	21
3. EMPIRIČNA RAZISKAVA KORPORATIVNEGA UPRAVLJANJA V SLOVENSКИH BANKAH.....	21
3.1 Raziskovalna vprašanja	22
3.2 Opis vzorca.....	23
3.3 Merjenje spremenljivk.....	24
3.4 Metode raziskovanja	27
3.5 Opis rezultatov raziskave.....	28
3.5.1 Bančni sektor v Sloveniji	28
3.5.2 Vpliv finančne krize na lastništvo in koncentracijo lastništva v bankah v vzorcu.....	37
3.5.3 Vpliv finančne krize na korporativno upravljanje v bankah v vzorcu	38
3.5.4 Vpliv finančne krize na nagrajevanja vodstva in članov NS v obdobju 2009 do 2015.....	40
3.5.5 Razlike v nagrajevanju uprav in članov NS bank pred finančno krizo med bankami s pomočjo in bankami brez pomoči.....	42
3.6 Razprava.....	44
3.6.1 Razprava o stanju bank v letu 2015.....	44

3.6.2 Razprava o primerjavi v lastništvu bank in koncentraciji lastništva v obdobju med letoma 2009 in 2015	46
3.6.3 Razprava o spremembah v korporativnem upravljanju med letoma 2009 in 2015	46
3.6.4 Razprava o spremembah nagrajevanja uprav bank in članov NS med letom 2009 in 2015	47
3.6.5 Razprava o rezultatih v nagrajevanju med bankami s pomočjo in bankami brez pomoči	48
3.7 Omejitve raziskave	48
SKLEP	49
LITERATURA IN VIRI	51

PRILOGE

KAZALO TABEL

Tabela 1: Lastništvo in koncentracija lastništva bank v vzorcu leta 2015	29
Tabela 2: Dobički oziroma izgube, o katerih so banke poročale v obdobju od 2008 do 2015	31
Tabela 3: Povprečni mnogokratnik bruto prejemkov člana uprave v primerjavi s povprečno bruto plačo zaposlenega leta 2015 v €	35
Tabela 4: Komisije NS bank v vzorcu leta 2015	36
Tabela 5: Primerjava lastništva bank v vzorcu med letoma 2009 in 2015	38
Tabela 6: Primerjava koncentracije lastništva bank v vzorcu med letoma 2009 in 2015	38
Tabela 7: Primerjava komisije NS v bankah v vzorcu med letoma 2009 in 2015	39
Tabela 8: Primerjava števila komisij NS v bankah v vzorcu med letoma 2009 in 2015	39
Tabela 9: Primerjava števila članov uprave v bankah v vzorcu med letoma 2009 in 2015	39
Tabela 10: Primerjava števila članov NS v bankah v vzorcu med letoma 2009 in 2015	40
Tabela 11: Primerjava števila vseh sej NS v bankah v vzorcu med letoma 2009 in 2015 ..	40

KAZALO SLIK

Slika 1: Tržni delež bank v vzorcu merjen kot prihodki iz obresti v obdobju od 2008 do 2015	28
Slika 2: Čisti prihodki iz obresti bank v milijonih € v obdobju od 2008 do 2015	30
Slika 3: Razmerje med posojili in depoziti bank v vzorcu v obdobju od 2008 do 2015	32

Slika 4:	Povprečni ROE, KU in CIR bank v vzorcu v obdobju od 2008 do 2015.....	32
Slika 5:	Povprečni prihodki predsednika, člana uprave in NS v obdobju od 2009 do 2015.....	33
Slika 6:	Povprečna mesečna plača zaposlenih (brez uprave) v bankah leta 2015	34
Slika 7:	Revizijske hiše, ki so revidirale banke v slovenskem bančnem sektorju	36
Slika 8:	Zunanji revizorji bank med letoma 2008 in 2015.....	37
Slika 9:	Povprečni prejemki predsednikov uprav bank v € med letoma 2009 in 2015 ..	40
Slika 10:	Povprečni prejemki na člana uprave v € med letoma 2009 in 2015.....	41
Slika 11:	Povprečne prejemki članov NS bank v € med letoma 2009 in 2015.....	42
Slika 12:	Povprečni prejemki predsednikov in članov uprav v letu 2009, ki so bile deležne pomoči in brez pomoči	43
Slika 13:	Povprečni prejemki članov NS v letu 2009 bankah, ki so bile deležne pomoči in brez pomoči.....	44

UVOD

Prekomerno tveganje v bančnem sistemu se kaže kot glavni vzrok za finančno krizo med letoma 2007 in 2008. Obstaja splošno mnenje, da je bil delni krivec finančne krize tudi korporativno upravljanje, predvsem v delu, ki se navezuje na nagrajevanje vodstva. Nagrajevanje pa ni bil edini krivec za finančno krizo, prisotni so bili še drugi vzroki makroekonomske narave, kot na primer nepremičninski mehurček v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA) in predpisi s področja tveganja in kapitalskih zahtev so bili preveč ohlapni. Brewer III, Hunter in Jackson III (2003, str. 22) so zapisali, da je ena ključnih komponent korporativnega upravljanja dobro strukturirana plača članov uprav. Pravilna struktura plač je ključnega pomena, saj določa spodbude vodstva, od katerega je v veliki meri odvisna uspešnost in nivo tveganja, ki se ga bo posluževala banka. Bebchuk in Spamann (2009, str. 1) menita, da je bilo nagrajevanje pred finančno krizo v veliki meri zastavljeno tako, da je spodbujalo prekomerno tveganje bank, kar pa je posledično vodilo v finančno krizo.

Pravilno korporativno upravljanje v bankah je zelo pomembno za celotno gospodarstvo države. Kljub obstoju splošnih načel korporativnega upravljanja v podjetjih ima bančni sektor nekaj posebnosti na področju korporativnega upravljanja. Levine (2004, str. 2, 3) opiše dva posebna dejavnika korporativnega upravljanja, ki sta značilna za bančni sektor. Banke imajo nižjo transparentnost poslovanja kot ostali nefinančni sektorji, druga posebnost pa je močna reguliranost bančnega sektorja. Manjša transparentnost poslovanja v bančnem sektorju povečuje informacijsko asimetrijo, na primer banke lahko prirejajo kvaliteto kreditov in tako dalj časa skrivajo težave. Močnejša državna regulativa je posledica pomembnosti bančnega sektorja za gospodarstvo ter nižje transparentnosti poslovanja bank. Brezigar-Masten, Masten in Volk (2015, str. 377, 400) so preučevali, kako finančni položaj bank vpliva na podcenjevanje kreditnega tveganja. V študiji so ugotovili, da so banke z največjo potrebo po dokapitalizaciji imele največje spodbude za precenjevanje kreditnih ocen svojih komitentov (posledično podcenjevanje kreditnega tveganja). Podcenjevanje kreditnega tveganja vpliva na nižje rezervacije za slaba posojila, kar pa vodi v napihovanje bankine bilance stanja. Košak, Lončarski in Slapničar (2009, str. 30) menijo, da so dejavniki, ki omogočajo učinkovito korporativno upravljanje: struktura upravljanja, menedžment tveganja, notranja revizija in notranje kontrole, zunanja revizija, upoštevanje predpisov ter sistemi nagrajevanja izvršnih in neizvršnih direktorjev.

Kriza v vzhodni Aziji, Rusiji in Braziliji je leta 1998 kot prva nakazala povezavo med slabim korporativnim upravljanjem, slabo institucionalno strukturo v razvijajočih se trgih in finančno stabilnostjo. Gospodarsko-računovodske prevare, kot so Enron, WorldCom ter Parmalat so ustvarile potrebo po več predpisih na področju korporativnega upravljanja. Kot posledica številnih gospodarskih prevar je bil leta 2002 v ZDA sprejet Sarbanes – Oxleyjev zakon (angl. *Sarbanes-Oxley Act*). Poleg Sarbanes-Oxleyjevega zakona imata velik doprinos s področja korporativnega upravljanja še Cadburyjevo poročilo (angl. *The Cadbury Report*) iz leta 1992 in Načela korporativnega upravljanja, ki jih je pripravil Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. *Organisation of Economic Co-operation and Development*, v nadaljevanju OECD) (1999, 2004, 2015). Dokumenti skupaj predstavljajo splošna načela, ki bi jih morala podjetja upoštevati za zagotavljanje uspešnega upravljanja. Države so splošna načela korporativnega upravljanja prenesla v zakonodajo o gospodarskih družbah oziroma nacionalne kodekse upravljanja podjetij. Finančna kriza leta 2008 pa je pokazala klasične primere neuspešnosti strategij in nadzora

vodstev, neusklajene spodbude, konflikte interesov, slabosti v notranjih kontrolah in prevare (Becht, 2009, str. 165). V Evropski uniji (v nadaljevanju EU) se je kot odziv na finančno unijo ustanovila bančna unija, v sklopu katere so bile sprejete številne direktive in uredbe, katerih namen je bil povrnitev zaupanja v finančne sisteme evropskih bank, rešiti davkoplačevalce bremena stroškov propadanja bank in zmanjšati razdrobljenost evropskega bančnega sektorja. Banke v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju RS), ki so bile v letih 2013 in 2014 deležne pomoči države, so se morale ob sprejemu pomoči zavezati, da bodo spoštovale zaveze do EU. Te zaveze so leta 2017 pri nekaterih slovenskih bankah še zmerom veljavne in omejujejo njihovo poslovanje.

OECD je prav tako navedel slabo korporativno upravljanje kot razlog za slabo poslovanje bank v letu 2008, vendar pa neuspehi korporativnega upravljanja niso sledili istemu vzorcu. Mogoče je bilo najti stabilne banke in banke v težavah s podobnim korporativnim upravljanjem. Vzorca tako ni bilo mogoče posplošiti glede na značilnosti banke ali države (Ard & Berg, 2010 str. 7 ter Becht, 2009, str. 165). Mednarodni denarni sklad (v nadaljevanju MDS) (2012a, str. 5) je v poročilu leta 2012 izpostavil šibko upravljanje slovenskih državnih bank kot eno ključnih težav in pozval k zmanjšanju vpliva države na poslovanje in odločanje o posojanju.

Namen magistrskega dela je z analizo podatkov bank v RS prispevati k področju empiričnega raziskovanja dejavnikov korporativnega upravljanja bank v RS pred in po finančni krizi ter med bankami, ki so bile deležne pomoči in tistimi brez pomoči. Namen magistrskega dela je ugotoviti, ali je finančna kriza vplivala na izboljšanje korporativnega upravljanja in v katerih vidikih se je izboljšalo korporativno upravljanje bank po finančni krizi. Ugotoviti želim, ali so imele nekatere banke boljše korporativno upravljanje pred in med krizo. Raziskati želim tudi, v kakšnem stanju razvoja je slednje bilo po vseh ukrepih leta 2015.

Magistrsko delo je vsebinsko razdeljeno v tri sklope: teoretični del, pregled dosedanjih študij na področju korporativnega upravljanja bank in empirična analiza. V teoretičnem delu naloge bom opisal značilnosti bank, v drugem delu bom predstavil dosedanje študij na področju korporativnega upravljanja, v tretjem delu magistrske naloge pa bom predstavil rezultate empirične analize ter zaključil s sklepom.

1 ZNAČILNOSTI BANK

1.1 Moralno tveganje v bankah

Shleifer in Vishny (1997, str. 737) sta korporativno upravljanje opredelila kot mehanizem, s katerim si investitor kapitala v podjetju zagotovi poplačilo za svojo investicijo, prepreči agentom, da bi ukradli kapital, oziroma ga investirali v slabe projekte in kot način poslovanja agentov. Različni sistemi korporativnega upravljanja bolj ali manj uspešno rešujejo problem principal – agent, vendar pa ga noben izmed njih ne rešuje v celoti, zato na tem področju obstajajo še številne možnosti za nadaljnje izboljšave.

V velikih podjetjih, kakršna so banke, sta lastništvo in poslovanje običajno ločena. Lastniki podjetij (principali) sklenejo dogovor z menedžerjem (agentom), da v njihovem imenu vodi podjetje in zastopa principalove interese. Takšen dogovor od principala zahteva, da vsaj del odločevalske moči v podjetju prenese na agenta. Če obe strani dogovora maksimirata svojo korist, agent ne bo vedno ravnal v skladu z najboljšimi interesi principala. Problem principal – agent predstavlja razliko v interesih med principalom (lastnikom) ter agentom (predsednikom uprave in člani uprave). V trenutku, ko principal nima popolnega nadzora nad agentom (principal v praksi nikoli nima popolnega nadzora), je ta v večji meri spodbujen k tveganju. Principal si želi, da bi agent maksimiral vrednost lastniškega kapitala, medtem ko ima agent željo slediti lastnim interesom, ki nujno ne povečujejo vrednosti podjetja. Jensen in Meckling (1976, str. 308, 309, 334–337) sta kot prva opisala problem principal – agent v korporativnih financah in moralno tveganje, ki je z njim povezano.

V povezavi s problemom principal – agent pa se oblikujejo tudi agencijski stroški. Agencijske stroške po Wilkinsonu (2003) delimo na naslednje podskupine stroškov:

1. Stroški nadzora (angl. *monitoring cost*) so stroški, ki nastanejo, ko principal poskuša nadzirati oziroma omejevati aktivnosti agenta. Delovanje nadzornega sveta (v nadaljevanju NS), ki zastopa interese delničarjev, priprava in objava javno dostopnih letnih poročil družb ter nagrajevanje zaposlenih z opcijami so primeri stroškov nadzora.
2. Strošek vezave (angl. *bonding cost*) je strošek, ki ga utrpi agent. Agent se lahko zaveže k pogodbenim obveznostim, ki omejujejo ali onemogočajo njegove aktivnosti. Konkurenčna klavzula, ki agentu onemogoča zaposlitev v konkurenčnem podjetju ali panogi, je primer stroška vezave.
3. Preostale izgube (angl. *residual losses*) so stroški, ki nastanejo zaradi različnih interesov principala in agenta kljub uporabi nadzora in vezave.

Do moralnega tveganja pride, ko ima pogodbeni stranka možnost sprejeti dodatno tveganje, katerega posledica je negativen učinek na drugo pogodbeno stranko. Moralno tveganje je močno prisotno v bančnem sektorju (Schooner & Taylor, 2010, str. 60–63). Moralno tveganje je pogosto posledica informacijske asimetrije, ki je bila prisotna tudi v finančni krizi iz leta 2008. Banke so bile pred zlomom nepremičninskega trga v ZDA pripravljene dajati stanovanjska posojila tudi komitentom, za katere so vedele, da ne bodo sposobni posojila odplačati v celoti. Za takšna posojila so se odločale, saj so vedele, da se bodo pred neplačili kreditorejmalci umaknili iz transakcije. Na primeru ameriškega trga so

negativne učinke moralnega tveganja bank nosili investitorji, ki so kupili finančne instrumente bank (Moral Hazard, b.l.).

1.1.1 Sistem jamstva za vloge

Pomemben dejavnik močne prisotnosti tveganja v bančni panogi je sistem jamstva za vloge. Razvita gospodarstva sveta imajo sistem jamstva za vloge, ki deponentom zajamči poplačilo vlog do določene višine. Višina zneska, ki je zajamčena s strani sistema jamstva za vloge, se razlikuje od države do države. Namena sistema jamstva za vloge sta zaščita deponentov in minimiziranje neželenih učinkov na celotno ekonomijo. V RS in ostalih državah EU je sistem jamstva za vloge uveden. Do višine 100.000 evrov (v nadaljevanju €) so zajamčene vse vloge v vseh bankah in hranilnicah s sedežem v RS, ki so pridobile dovoljenje Banke Slovenije (v nadaljevanju BS) za opravljanje bančnih storitev. Poenoten znesek 100.000 € je uveden v vseh članicah EU. Vloge so zajamčene na podlagi denarnega depozita, blagajniškega zapisa, hranilne vloge in pogodbe o vodenju transakcijskega računa. Vloge z naslova obveznic in vloge, ki se glede na svoje lastnosti upoštevajo pri izračunu kapitala banke, niso zajamčene. 31.12.2015 je bilo v RS skupaj 16,2 milijarde € zajamčenih vlog (BS, b.l.a).

Glavna cilja sistema jamstva za vloge sta ohranjanje zaupanja vlagateljev v bančni sistem in njihova zaščita. Trden in učinkovit sistem jamstva za vloge je pomemben pogoj za vzdrževanje finančne stabilnosti v državi. S sistemom za jamstvo vlog v RS upravlja BS, njene naloge pa obsegajo: vzpostavitev in upravljanje sklada za jamstvo vlog, zbiranje prispevkov banke v sklad, vzpostavljanje postopkov za izplačilo kritja zajamčenih vlog, zagotavljanje ohranjenega dostopa vlagateljev do zajamčenih vlog, nadzor članov sistema jamstva za vloge (banke in hranilnice s sedežem v RS) glede izpolnjevanja obveznosti. BS javnost in vlagatelje obvesti o težavah banke z odločbo o nerazpoložljivosti vlog, ki jo objavi na spletni strani Agencije za javnopravne evidence in storitve, spletni strani BS in v vsaj dveh dnevnikih časopisih. BS izda odločbo najkasneje v petih dneh od dneva ugotovitve, da banka propada in vlog ni sposobna izplačati. Vlagateljem so sredstva iz zajamčenih vlog na razpolago v sedmih dneh od objave odločbe o nerazpoložljivosti vlog (BS, b.l.a).

Zakon o sistemu jamstva za vloge (Ur.l. RS, št. 27/16, v nadaljevanju ZSJV) predpisuje ustanovitev sklada za jamstvo vlog, katerega primarni namen je izplačevanje zajamčenih vlog in financiranje ukrepov reševanja ali prisilnega prenehanja delovanja bank in hranilnic (pod pogojem, da se vlagateljem zagotovi ohranitev dostopa do zajamčenih vlog). Sredstva v sklad prispevajo banke, višino sredstev v skladu pa določi BS kot delež (%) skupnega zneska vseh zajamčenih vlog v RS. 31.12.2015 je bilo v RS skupaj 16,2 milijarde € zajamčenih vlog. Banke sredstva vplačujejo z rednimi letnimi prispevki, dokler ni dosežena ciljna raven sklada. Slednja mora biti vplačana do 03.07.2024 in znašati vsaj 0,8 % vseh zajamčenih vlog, ki bodo obstajale na tisti dan (BS, b.l.b).

Sklad mora imeti na voljo toliko sredstev, da zadoščajo za potencialno izplačilo zajamčenih vlog. Sklad se financira s prispevki bank, prihodki od naložb sklada, zadolževanjem na trgu (obveznice) in posojanjem iz drugih virov. Banke bodo v sklad vplačevale redne letne prispevke vse do dosega ciljne ravni in izredne prispevke v primeru, da sklad ne razpolaga z dovolj sredstvi za poplačilo zajamčenih vlog. Izredni prispevki v letu ne smejo presegati 0,5 % zajamčenih vlog pri tej banki. Naložbeno politiko za sklad

določa BS, ki pri tem upošteva stopnje tveganja in razpoložljivost sredstev sklada za potrebe izplačila zajamčenih vlog. Naložbeno politiko sklada mora BS objaviti na svoji spletni strani. BS je dolžna pripraviti računovodske izkaze sklada ob koncu poslovnega leta, revidirati pa jih mora pooblaščen revizor (BS, b.1.b).

1.1.2 Moralno tveganje deponentov

Dewatripont in Tirole (v Bebchuk & Spamann, 2009, str. 8) menita, da je moralno tveganje v bankah zelo kritično, saj imajo banke izredno razpršene upnike, po navadi so to deponenti, katerih posamezni depoziti predstavljajo majhen delež celotnih sredstev banke. Deponenti nimajo motivacije niti sposobnosti, da bi vrednotili tveganje bank ali njihovo solventnost. Prav tako nimajo motivacije, da bi se zavarovali pred stečajem banke, saj so zavarovani s strani države preko sistema jamstva za vloge. Odsotnost motivacije deponentov za varovanje pred tveganji bank, ki izvira iz sistema jamstva za vloge, povzroča moralno tveganje deponentov v bankah.

Na prostem trgu, kjer si banke konkurirajo z bančnimi storitvami, lahko banke z več tveganja pridobijo depozite, če so deponentom pripravljene plačati premijo za njihovo tveganje. Premija za bolj tvegane banke se odraža v višji obrestni meri in posledično višjih stroških za banko. Banke so posledično motivirane znižati svojo izpostavljenost tveganju, saj bi tako znižale premijo za tveganje in stroške depozitov. Deponenti postanejo neobčutljivi na tveganje in izgubijo motivacijo za nadzor bančnih aktivnosti zaradi sistema jamstva za vloge in obljube, da, če banka ne bo rabila vrniti depozitov, bodo ti poplačani z drugega inštituta. Deponenti ne zahtevajo več plačila dodatne premije za tvegane banke, saj niso izpostavljeni tveganju in se pri izbiri banke odločajo na osnovi ponujene višine obrestne mere in ne izpostavljenosti banke do tveganja (Schooner & Taylor, 2010, str. 60–63). Sistem jamstva za vloge zahteva, da mora država z regulacijo in nadzorom nadomestiti disciplinsko nalogo, ki jo opravlja prosti trg za ostala podjetja.

Schooner in Taylor (2010, str. 60–63) menita, da uvedba sistema jamstva za vloge pri bankah povzroča povečanje tveganja. Povečanje tveganja banke je posledica prenosa dela tveganja z bank na državo kot poroka za sistem jamstva za vloge. Banka določi tveganje, ki ga je pripravljena sprejeti in zato prejme celotne koristi, vendar pa ne nosi celotnih stroškov tega tveganja. Z uvedbo sistema jamstva za vloge se zniža obrestna mera, ki jo zahtevajo deponenti, saj ti ne pričakujejo plačila premije za tveganje, zaradi česar se banki znižajo stroški depozitov.

1.1.3 Moralno tveganje prevelikih bank

V primeru sistema jamstva za vloge lahko opazimo potencialno povečanje tveganja pri vseh bankah, ne glede na velikost. Velike banke, za katere se meni, da so prevelike, da bi lahko propadle (angl. *Too big to fail*, v nadaljevanju TBTF), pa so izpostavljene še dodatnemu moralnemu tveganju. Kot TBTF se razume banke, ki so tako velike, da bi njihov propad povzročil pomemben (negativen) vpliv na finančni sistem in ekonomijo kot celoto. Vpliv TBTF je prisoten tako v odnosu do deponentov kot do drugih bank.

Banke v težavah povzročajo dvome deponentov o stabilnosti banke, kar lahko vodi v panično dvigovanje njihovih sredstev (angl. *Bank Run*). Propad velike banke je zelo viden javnosti, zato je verjetnost širjenja panike in paničnega dvigovanja denarja večja kot pri

majhnih bankah. Negativne eksternalije bank TBTF na ostale banke in gospodarstvo se kaže v obliki večjih zapadlih obveznosti, izpostavljenosti in večje verjetnosti domino efekta. (Schooner & Taylor, 2010, str. 60–63). V primeru stečaja TBTF banka ne more poravnati svojih obveznosti do ostalih bank in gospodarskih družb, kar ogrozi njihovo poslovanje, oziroma lahko povzroči insolventnost. Verjetnost domino efekta je še posebej prisotna, če je banka TBTF pomemben akter na določenem trgu. Njen propad lahko povzroči likvidnostno krizo na tem trgu, druge finančne institucije, ki so prisotne na njem pa posledično utrpijo likvidnostne težave.

Država lahko intervenira v primeru prenosa negativnih eksternalij tako, da škodo poplača (angl. *Bailing-out*) upnikom propadle banke in morebiti tudi upnikom banke, ki je bila prizadeta s prenosom negativnih eksternalij (Stern & Feldman, 2004, str. 132). Stern in Feldman (2004, str. 11) moralno tveganje, povezano s prevelikimi bankami, opišeta kot pričakovanje nezavarovanih upnikov TBTF bank, da bodo zavarovani s strani države, če banka TBTF propade. Vladna finančna pomoč te upnike zavaruje neposredno. Problem moralnega tveganja TBTF je pomanjkanje verodostojnosti, saj zakonodajalcu ni uspelo prepričati nezavarovanih upnikov bank TBTF, da bo država minimizirala finančno pomoč, ki jo prejema. Schooner in Taylor (2010, str. 60–63) menita, da moralno tveganje, ki je povezano z TBTF bankami izvira iz zavedanja vodstva bank in investorjev, da je TBTF banka tako velika, da bo v primeru težav deležna (državne) pomoči, zaradi česar bo vodstvo TBTF bank v večji meri tvegalo. Globalno se sistemi jamstva za vloge med državami razlikujejo po pokritosti, financiranju in upravljanju. Posledično obstajajo različna mnenja o tem, kako optimalno strukturirati sistem jamstva za vloge. Mnenja, ali so koristi večje oziroma manjše od stroškov reševanja TBTF bank, pa so v literaturi deljena.

1.1.4 Vpliv sodobnega bančništva na moralno tveganje v bankah

Bebchuk in Spamann (2009, str. 11) menita, da se z razvojem bančništva povečuje problem moralnega tveganja. Kot je opisano zgoraj, lahko banke del kapitala, ki se uporablja za ugotavljanje kapitalske ustreznosti (oziroma Tier 2), zberejo v obliki dolžniških inštrumentov. Eden od dolžniških inštrumentov, ki se lahko uporablja, je podrejen dolg. V letnem poročilu Bank of America (2006, str. 61) poroča, da je imela 20 % kapitala v obliki Tier 2, J. P. Morgan (2006, str. 130) pa poroča, da ga je imel 23 %. Bebhuk in Spamann (2009, str. 12) trdita, da delno dolžniško financiranje kapitala banke povečuje moralno tveganje v bankah, saj bodo lastniki tako dodatno izolirani pred izgubami in bodo izgube še bolj podcenjevali. Posledično se zmanjša izpostavljenost lastnikov do izgub in poveča njihova nagnjenost k tveganju.

Bebchuk in Spamann (2009, str. 12) opisujeta, da večje banke v svetu praviloma niso samostojne enote, ampak so del bančnih holdingov, kar bančni strukturi doda dodaten nivo dolžniškega financiranja. Bančni holdingi tako poleg tradicionalnega bančništva ponujajo tudi druge storitve kot na primer investicijsko bančništvo, upravljanje premoženja investicijske sklade itd. Tako je na primer Citibank del Citigroup, ki je organiziran kot holding in komitentom ponuja široko paleto storitev od osebnega bančništva do investicijskega bančništva, trgovanja z izvedenimi finančnimi inštrumenti, upravljanja s premoženjem in druge storitve (Citigroup, 2015, str. 4–5).

1.2 Spodbude vodstvu bank in strukture plač

Wooley (2010, str. 122) meni, da je neustrezno korporativno upravljanje bank v obliki nerešenega problema principal – agent glavni razlog za finančno krizo 2008. Eden izmed mehanizmov za reševanje tega problema je sistem nagrajevanja vodstva. Pri problemu principal – agent prihaja do razhajanja interesov principala in agenta, kjer agent poskuša maksimirati svojo lastno korist. Kot splošno prepričanje velja, da so interesi vodstva banke najboljše povezani z interesi lastnikov takrat, ko se prejemki vodstva povečujejo oziroma zmanjšujejo skladno s tem, ko lastniki pridobivajo oziroma izgubljajo vrednost (Fahlenbrach & Stulz, 2009, str. 1). Murphy (v Fahlenbrach & Stulz, 2009, str. 1) meni, da lastništvo delnic s strani vodstva nudi najbolj neposredno povezavo med premoženjem lastnikov in vodstva. Če ima lastnik popolne informacije o aktivnosti vodstva in možnostih banke za investiranje, lahko oblikuje takšno pogodbo, ki aktivnosti vodstva natančno določa. V praksi pa lastnik pogosto nima popolnih informacij o dogajanju v podjetju in ne ve, kako se bo vodstvo odločalo ali katere aktivnosti bodo v prihodnosti povečevale premoženje.

Namen sistema nagrajevanja zaposlenih je vzpostavitev ciljev in nagrajevanja za njihovo uspešno izpolnitev. Sistem nagrajevanja naj bi oblikoval spodbude zaposlenim, ti pa naj bi sprejemali odločitve in se ravnali skladno s temi spodbudami. Predhodne raziskave so se osredotočale na spodbude najvišjega menedžmenta bank. Bebchuk in Spamann (2009, str. 7, 11) navajata, da v sodobnem bančništvu odločitev ne sprejemajo tisti, ki skupno prispevajo h kapitalu banke, ampak vodstvo bank. Vodstvo banke določa njeno strategijo, ki ji sledijo vsi preostali oddelki banke. Iz tega razloga je smiselno analizirati njihove spodbude ter vpliv na tveganje, ki so ga pripravljeni sprejemati. V medijih je bilo veliko govora o strukturah plač na nižjih nivojih v bankah, kjer so spodbude tako kot na višjih nivojih pomemben dejavnik pri določanju nagnjenosti k tveganju, vendar pa strukturo plač nižjim nivojem določajo menedžerji na najvišjih nivojih. Če vzpostavimo primerno strukturo spodbud na najvišjem nivoju menedžmenta se bo ta prenesla na njegove ostale nivoje. Spodbude najvišjega menedžmenta so zato ključne za obnašanje banke kot celote.

Pogost način nagrajevanja vodstva bank je v obliki lastniških deležev v banki. Bebchuk in Spamann (2009, str. 3, 16–17) navajata, da so bili menedžerji bank pred finančno krizo 2008 poleg plač pogosto nagrajeni tudi v obliki delnic bančnega holdinga oziroma v obliki možnosti za pridobitev teh delnic. Zaradi takšnih struktur nagrajevanja v sodobnem bančništvu je v interesu vodstva čim višja vrednost navadne delnice bančnega holdinga. Avtorja navajata, da so menedžerji posledično nagnjeni k sprejemanju prekomernega tveganja. Kot slabost nagrajevanja z lastniškimi deleži pa se navajata nizka transparentnost in slab pokazatelj doprinosa menedžmenta k uspešnosti podjetja. Delničarji ne morejo z gotovostjo oceniti dela menedžerjev oziroma predvideti ali bodo ukrepi, ki so jih sprejeli, imeli pozitivne ali negativne učinke v prihodnosti. Lastniki imajo zaradi informacijske asimetrije na razpolago tudi manj informacij kot menedžerji.

Bebchuk in Spamann (2009, str. 7, 8, 10) sta nagrajevanju vodstva v sodobnem bančništvu očitala, da je sestavljeno tako, da daje vodstvu banke spodbude za prekomerno tveganje. Prekomerno tveganje lahko poveča oziroma zmanjša vrednost bankinih sredstev, vendar je pričakovan vpliv na bankino vrednost negativen. Naložba z negativno pričakovano vrednostjo je kljub temu za posameznika lahko zanimiva, če posameznik v primeru dobička pridobi njegov sorazmeren del in v primeru izgube nosi le del celotne izgube.

Avtorja sta mnenja, da so bile nagrade vodstvom bank v času ekonomske krize v leta 2008 sestavljene tako, da so jih obvarovale pred velikim deležem izgub. Zaradi zgoraj opisanega moralnega tveganja imajo delničarji, ki banki zagotovijo kapital, spodbudo k prekomernemu tveganju. V primeru izgube bo delničar izgubil največ svoj kapitalski vložek, presežek izgube pa bo poplačan s strani depozitorjev oziroma države, ki je porok za bančne vloge. Iz tega razloga delničar ne nosi celotnega bremena izgube. Delničar v primeru izgube, enake ali večje od njegovega vložka, utrpi enako škodo, v obeh primerih namreč izgubi celotni vložek. Iz tega sledi, da bo delničar pripravljen sprejeti tvegano strategijo z negativno pričakovano vrednostjo za banko, ki pa je v njegovem ekonomskem interesu. Avtorja menita, da so se vodstva bank v času ekonomske krize odločala skladno s to teorijo. Člani uprav bank so pričakovali več koristi od velikih dobičkov kot od izgub podobne razsežnosti.

Barro in Barro (1990, str. 448, 478–490) sta na vzorcu komercialnih bank v obdobju 1982–1987 dokazala, da je za novo zaposlenega izvršnega direktorja (angl. *Chief executive Officer*, v nadaljevanju CEO) tretjina višine plače odvisna od velikosti banke (velikosti sredstev banke). Za obstoječe CEO je rast plače odvisna od uspešnosti poslovanja, merjene z delniškimi donosi in računovodskimi dobički. Občutljivost plače na uspešnost se zmanjšuje z izkušnjami CEO. Avtorja sta prav tako dokazala, da se rast plač odziva na delniške donose in računovodske dobičke, ne pa tudi na rast sredstev bank. Raziskovala sta povezavo med fluktuacijo CEO in njihovo uspešnostjo. Ugotovitve raziskav povezav fluktuacije CEO in uspešnosti so pokazale, da se fluktuacija močno zmanjša pri delniških donosih, ne pa tudi pri računovodskih dobičkih. Možnost prirejanja računovodskih izkazov bi lahko pojasnila, zakaj je uspešnost, temelječa na računovodskih dobičkih, nepomembna pri fluktuaciji ter zelo pomembna pri rasti plač. CEO, ki so blizu odpovedi, so bolj kratkoročno usmerjeni in posledično bolj nagnjeni k prirejanju dobičkov.

Bebchuk in Spamann (2009, str. 16–18) menita, da so menedžerji bank, ki imajo v lasti njihove delnice, v manjši meri nagnjeni k tveganju kot ostali delničarji banke. Kot razlog navajata, da imajo menedžerji, katerih velik delež premoženja predstavljajo delnice banke, manj diverzificirane portfelje premoženja kot ostali delničarji banke. Drug razlog predstavljajo osebni stroški menedžerjev; stečaj banke povzroči osebne stroške menedžerjem, ne pa tudi delničarjem. Avtorja kot primer osebnih stroškov menedžerjev navajata izgubo ugleda, ugodnosti, ki jih nudi banka kot delodajalec, na primer dopolnilno zavarovanje, programe nagrajevanja za uspešnost itd. Bebhuk in Jackson (2009, str. 854–855) menita, da so številni menedžerji tudi po upokojitvi nagrajeni z bonitetami, ki predstavljajo poplačilo za njihovo delo, opravljeno pred upokojitvijo. Empirično sta dokazala, da imajo ugodnosti po upokojitvi pomemben vpliv na strukturo plačil menedžerjev. Avtorja zagovarjata, da bi podjetja morala vlagateljem razkriti pokojnine menedžerjev. Nekateri CEO kljub spodbudam k prekomernemu tveganju niso preveč tvegali zaradi profesionalne integritete ali ugleda, vendar pa študije ekonomije in financ dokazujejo, da so spodbude pomembne. Iz navedenih razlogov je raziskovanje korporativnega upravljanja pomembno za temeljito razumevanje razlogov za finančno krizo.

1.3 Kapital bank

Slovenski računovodski standardi (Ur.l. RS, št. 95/2015, 74/2016 – popr., 23/2017) kapital opredelijo kot obveznost do lastnikov, ki zapade v plačilo, če organizacija preneha delovati. Kapital oblikujejo vloški lastnikov ter zneski, ki so se pojavili pri poslovanju in pripadajo lastnikom. Zmanjšujejo ga izgube pri poslovanju, odkupljene lastne delnice in poslovni deleži ter dvigi (izplačila). Medtem ko mednarodni standardi računovodskega poročanja (angl. *International Financial Reporting Standards*, v nadaljevanju MSRP) kapital opredeli bolj posredno in sicer kot ostanek sredstev subjekta po tem, ko odšteješ vse obveznosti (MSRP, 2010).

V bankah je ključnega pomena, da tekom svojega poslovanja ohranjajo primerno kapitalsko ustreznost, saj je ta eden izmed ključnih mehanizmov za preprečevanje njihovih finančnih težav. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Ur.l. RS, št. 13/2014 – UPB, 10/2015 – popr., 27/2016, 31/2016 – odl. US, 38/2016 – odl. US in 63/2016 – ZD-C, v nadaljevanju ZFPPIPP) kapitalsko ustreznost opredeli kot dolgoročno plačilno sposobnost pravne osebe ali podjetnika, če je obseg njegovih dolgoročnih virov financiranja zadosten glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja, ter tveganja, ki jim je izpostavljen pri opravljanju teh poslov. V skladu s 32. členom ZFPPIPP mora poslovodstvo redno spremljati in preverjati, ali družba dosega kapitalsko ustreznost.

Banke imajo strogo reguliran kapital. Zakon o bančništvu 2 (Ur.l. RS, št. 25/2015, št. 44/2016 – ZRPPB in 77/2016 – ZCKR, v nadaljevanju Zban-2) v 27. členu predpisuje 5.000.000 € kot najnižji znesek ustanovnega kapitala banke in v 317. členu 1.000.000 € kot najnižji znesek ustanovnega kapitala za hranilnice. Temeljni kapital v bankah predstavlja minimalni znesek, ki ga banke morajo imeti na razpolago, da izpolnjujejo zahteve regulatorjev. Temeljni kapital je sestavljen iz lastniškega kapitala (navadnih delnic) in zadržanih dobičkov, vključuje lahko tudi nekomulativne in nezamenljive prednostne delnice. Namen temeljnega kapitala je absorbirati izgube banke in omogočiti njeno normalno poslovanje. Kapitalski količnik Tier 1 se uporablja za določanje bankine kapitalске ustreznosti in velja za primarni vir njenega financiranja. Kapitalski količnik Tier 1 se izračuna kot razmerje med lastniškim kapitalom banke in tveganjem prilagojenih sredstev (angl. *risk-weighted assets*). V skladu z dogovorom Basel III znaša minimalni kapitalski količnik 6 %. Kapital Tier 2 je sestavljen iz hibridnih kapitalskih instrumentov, rezervacij, presežkov iz prevrednotenja (angl. *revaluation reserve*) in nerazkritih rezerv (angl. *undisclosed reserves*). Kapital Tier 2 je manj zanesljiv kot kapital Tier 1 in zato velja za sekundarni vir financiranja bank (Tier 1, b.l.).

Regulativni kapital se izračuna na podlagi konsolidiranih računovodskih izkazov skupine, če jih banka pripravlja, oziroma na podlagi posameznih izkazov v skladu z delom 2. Uredbe (EU) št. 575/2013. Pri izračunu regulativnega kapitala skupine se smiselno upoštevajo določila glede sestavine, odbitnih postavk v kapitalu in bonitetnih filtrov. Za izračun kapitalске ustreznosti se smiselno uporabijo določila dela 3. Uredbe (EU) št. 575/2013. Regulativni kapital tvori temeljni in dodatni kapital. Temeljni kapital banke je sestavljen iz navadnega lastniškega temeljnega kapitala in dodatnega temeljnega kapitala. Razkritja v zvezi s kapitalom so opredeljena v 437. členu Uredbe (EU) št. 575/2013, dodatno pa zahteve razkritij opredeljujejo izvedbeni tehnični standardi, ki so bili objavljeni kot Izvedbena Uredba Komisije (EU) št. 1423/2013 (Abanka d.d., 2016, str. 162–163).

V skladu z 92. členom Uredbe št. 575/2013 morajo banke izpolnjevati naslednje kapitalske količnike, ki izražajo različno kvaliteto kapitala:

- Količnik navadnega lastniškega kapitala prikazuje razmerje med navadnim oziroma kapitalom CET1 (angl. *Common Equity Tier 1*) in tveganju prilagojeno aktivo oziroma RWA, katerega vrednost mora presegati 4,5 %.
- Količnik temeljnega kapitala (angl. *Tier 1 Capital*), ki tehta razmerje med temeljnim kapitalom in tveganju prilagojeno aktivo, mora presegati vrednost 6 %.
- Količnik skupnega kapitala je pokazatelj razmerja med celotnim kapitalom in tveganju prilagojeni aktivni, vrednost kazalnika pa mora presegati 8 %.

1.4 Koncentracija lastništva

Tako podjetja kot banke se razlikujejo v koncentraciji lastništva, nekatere banke imajo bolj, druge manj razpršeno lastništvo. V naslednjih poglavjih bom opisal, kako koncentracija lastništva vpliva na korporativno upravljanje, kako lahko različni lastniki kapitala oziroma dolga različno vplivajo na korporativno upravljanje in s katerimi ovirami se srečujejo pri poslovanju. Dejavniki, ki poleg lastniške strukture vpliva na korporativno upravljanje, je konkurenca na trgu.

Razpršeni delničarji lahko izvajajo korporativno upravljanje tako, da direktno glasujejo o ključnih problemih, kot so na primer združitve, likvidacije in ključne spremembe v poslovni strategiji, oziroma posredno izglasujejo člane NS (v dvotirnem sistemu), ki v nadaljevanju zastopajo njihove interese in nadzorujejo vodstvo (upravo v dvotirnem sistemu). Razpršeni delničarji pogosto uporabljajo pogodbe o nagrajevanju in z njimi poskušajo čim bolj uskladiti lastne interese z interesi vodstva. Običajno so pogodbe o nagrajevanju sestavljene tako, da vodstvo nagradijo glede na dosežene rezultate. Razpršeni delničarji so izpostavljeni številnim oviram pred uspešnim korporativnim upravljanjem. Obstaja velika informacijska asimetrija med vodstvom in majhnimi delničarji, saj vodstvo razpolaga z več informacijami kot majhni delničarji. Pogosto so majhni delničarji slabše usposobljeni za nadzor nad vodstvom. Prihaja do problema zastonjkarstva (angl. *free-rider*), kjer se razpršeni delničarji zanašajo, da bo nadzor nad podjetjem opravil drug delničar, kar vodi v pomanjkanje nadzora. Vodstvo ne zastopa interesov manjšinskih delničarjev, v številnih državah zakonodaja celo nezadostno ščiti njihove pravice. Iz teh razlogov se lahko zgodi, da vodstvo poslovi NS in ima posledično veliko moč nad podjetjem (Levine, 2004, str. 4).

Večinsko lastništvo je eden od mehanizmov onemogočanja vodstvu, da se oddalji od interesov lastnikov. Veliki lastniki so motivirani za nadzor in informiranost o podjetju. Večinski lastniki imajo moč, da sami imenujejo svoje predstavnike NS in tako onemogočijo, da bi vodstvo poslovalo NS. Veliki delničarji lahko bolj učinkovito uveljavljajo svojo volilno pravico. Ker so veliki delničarji dobro informirani, se lahko bolj učinkovito pogajajo o pogodbah o nagrajevanju, ki spodbujajo usklajenost interesov večinskih lastnikov in vodstva (Levine, 2004, str. 5). Večinsko lastništvo pa lahko povzroči nove težave v korporativnem upravljanju. Veliki lastniki si lahko izplačajo posebne dividende, oziroma lahko uporabijo poslovne povezave z ostalimi podjetji, ki jih imajo v lasti in se tako okoristijo na škodo podjetja oziroma banke. Veliki lastniki lahko zaradi poslovodne moči, ki jo imajo, maksimirajo svoje zasebne koristi na račun manjšinskih delničarjev (Zingales, 1994, str. 147).

Upniki podjetjem nudijo finančna sredstva v zameno za obljubljen denarni tok oziroma za vrsto drugih sporazumov, ki se nanašajo na vedenje podjetja kot na primer vrednost in tveganje sredstev podjetja. Če podjetje krši sporazum oziroma ne more poravnati svojih obveznosti, upniki običajno začnejo s postopkom terjanja terjatev. Upniki v postopu običajno dobijo pravico, da zasežejo varščino, začnejo s stečajnim postopkom, izglasujejo odstavitev vodstva in tako pridobijo upravljalno moč. Uspešnost razpršenih upnikov je odvisna od pravnega in stečajnega sistema v državi. Ovira, s katero s srečujejo razpršeni upniki na poti do upravljanja podjetij, je dejstvo, da zakonodaja v številnih državah daje podjetjem pravico, da obdržijo sredstva, menedžerjem pa, da ostanejo na vodilnih mestih, dokler stečajna komisija ne rzsodi. Stečajni postopki lahko trajajo več let, kar še dodatno znižuje korporativno upravljanje razpršenih upnikov. Razpršeni upniki običajno niso usposobljeni, da poslovodili kompleksne organizacije in se srečujejo s prej opisanim problemom zastojkarstva (Levine, 2004, str. 6).

Veliki upniki imajo možnost in sredstva, da vodstvo poslovodijo in vplivajo na njegovo sestavo. Veliki upniki imajo v primeru neplačila oziroma kršenja sporazuma poslovodne pravice. V primeru denarnega toka si lahko veliki upniki izpogajajo nove pogoje posojila, kar lahko prepreči stečajni postopek. Večji upniki lahko poskušajo upravljati s podjetjem tako, da bi sebi zagotovili koristi (Levine, 2004, str. 6).

1.5 Bančni nadzor

Namen bančnega nadzora je zaščita depozitarjev in upnikov, ki nimajo vzvodov korporativnega upravljanja in imajo posamično v bankah premajhen delež, da bi lahko izvajali nadzor nad svojo naložbo, oz. da bi bili zanj zainteresirani. Bančni nadzor bankam nalaga določene smernice, omejitve in zahteve, ki jih morajo banke izpolnjevati. Zaradi mednarodne povezanosti bančnih sistemov po svetu in odvisnosti državnega gospodarstva od bančnega sistema je ključnega pomena, da ima regulator nadzor nad aktivnostmi bank. Argument v prid nadzora je mnenje, da imajo TBTF banke prevelik vpliv na gospodarstvo ter da bi v primeru stečaja povzročile domino efekt na ostala podjetja na trgu in tako povzročile ogromne posledice za celotno gospodarstvo (Stern & Feldman, 2004, str. 168–170).

Izvajanje bančnega nadzora se razlikuje med državami. Ustavljena praksa je, da se nadzor regulatorja začne s podelitvijo licence za opravljanje bančnih storitev. V skladu s 97. členom Zban-2 lahko družba s sedežem v RS prične opravljati bančne storitve, ko pridobi dovoljenje Evropske centralne banke (v nadaljevanju ECB) za opravljanje bančnih storitev v skladu z Zban-2 in Uredbo (EU) št. 1024/2013. Banka lahko začne opravljati finančne storitve in dodatne finančne storitve na območju RS, ko pridobi dovoljenje BS za opravljanje teh storitev v skladu z Zban-2.

Bančni nadzor se izvaja tudi preko izpolnjevanja minimalnih zahtev regulatorja, s katerimi se spodbuja cilje regulative. Najpomembnejša zahteva regulatorja je vzdrževanje ustreznega kapitalskega količnika. Z uvedbo Enotnega mehanizma nadzora (v nadaljevanju EMN) nadzor nad sistemskimi evropskimi bankami izvaja neposredno ECB (operativno se nadzor izvaja z združenimi nadzorniškimi skupinami – angl. *Joint Supervisory Teams*), medtem ko nadzor manj pomembnih bank opravlja nacionalni nadzornik v skladu z metodologijo in pravili ECB in EMN. Nadzor pomembnih bank se opravlja z izvajanjem stalnega nadzora in pregledi v bankah, ki ga izvajajo Združene nadzorniške skupine. V

okviru nadziranja bank je ena pomembnejših nalog izvedba procesa nadzorniškega pregledovanja in ovrednotenja (angl. *Supervisory Review and Evaluation Process*), ki temelji na pregledu in ovrednotenju:

- procesa ocenjevanja ustreznega notranjega kapitala (angl. *Internal Capital Adequacy Assessment Process*),
- izpostavljenosti banke tveganjem in kontrolnega okolja, ki ga ima banka za upravljanje in zmanjševanje prevzetih tveganj ter
- skladnosti z bonitetnimi standardi, predpisani z evropsko in slovensko bančno regulativo.

V okviru procesa nadzorniškega pregledovanja in ovrednotenja se na podlagi ocene procesa ocenjevanja ustreznosti notranjega kapitala in profila tveganosti banke določi višina kapitalske ustreznosti, ki jo mora banka vzdrževati (BS, 2015, str. 44, 45).

Banke so lahko disciplinirane tudi s strani trga. Regulator v 54. členu Zakona o gospodarskih družbah (Ur.l. RS, št. 65/2009 – UPB 33/2011, 91/2011, 32/2012, 57/2012, 44/2013 – odl. US, 82/2013, 55/2015 in 15/2017, v nadaljevanju ZGD-1) zavezane družbe k sestavi letnega poročila, posebna pravila za poročanje bank določa 87. člen Zban-2. Depozitarji in upniki lahko javno dostopajo do letnih poročil bank in lahko banko disciplinirajo tako, da svoja sredstva umaknejo oziroma zahtevajo višjo obrestno mero kot poplačilo za tveganje, ki ga sprejemajo. Če banka kotira na borzi, lahko banko disciplinirajo tudi delničarji z odprodajo njenih delnic, kar vodi v nižjo ceno delnice (Demirüç-Kunt & Huizinga, 2004, str. 376).

Regulator za izvajanje nadzora uporablja več instrumentov nadzora, eden izmed njih so kapitalske zahteve. Kapitalske zahteve so znesek kapitala, ki ga mora imeti banka, da izpolnjuje zahteve regulatorja. Namen kapitalskih zahtev je, da se banke obnašajo prekomerno tvegano. Baselski sporazum je najbolj poznan sporazum, ki daje smernice na področju kapitalskih zahtev in izračunavanju količnikov kapitalske ustreznosti. Zadnji Basel III, ki je bil sprejet leta 2009, postavlja strožje kapitalske zahteve v primerjavi z Baslom II in Baslom I. V primerjavi z Baslom II je Basel III dvignil minimalni navadni lastniški kapital s 4 % na 4,5 % in kapital Tier 1 s 4 % na 6 %. V skladu z Baslom III je kapital razdeljen na Tier 1 in Tier 2, Tier 1 pa je v nadaljevanju razdeljen na navadni lastniški kapital in dodatni kapital Tier 1 (Tier 1, b.l.).

Obvezne rezerve predstavljajo še en mehanizem za nadzor. Obvezne rezerve predstavljajo znesek sredstev, ki ga morajo banke imeti na svojem računu pri nacionalni centralni banki za primer pokrivanja morebitnih dvigov sredstev. Namen obveznih rezerv je zagotavljanje likvidnosti bank, tako se lahko banke odzivajo na kratkoročne spremembe na denarnih trgih. Obvezne rezerve predstavljajo znesek denarja, ki ga mora imeti banka v rezervi, da lahko poplača depozite komitentov (ECB, 2016).

Eden izmed mehanizmov so tudi zahteve korporativnega upravljanja. Namen zahtev korporativnega upravljanja je zagotoviti dobro upravljanje banke in tako posredno doseči dobro poslovanje bank. Slovenska bančna zakonodaja v Zban-2 v 25. členu predpisuje, da morajo biti banke organizirane v pravnoorganizacijski obliki delniške družbe ali evropske delniške družbe. V 33. členu Zban-2 je predpisan sistem upravljanja banke, v nadaljevanju zakon predpisuje sestavo upravnega organa, pogoje za imenovanje člana uprave banke,

naloge posameznih komisij NS, navodila dela notranje revizije in še ostale zahteve na področju korporativnega upravljanja. Ker so banke običajno velike institucije, je za vodstvo ključnega pomena, da ima dober pogled na vse oddelke v banki. Zato je potrebno primerno korporativno upravljanje.

Zelo pomemben mehanizem za nadzor bank je poročanje bank o bančnih poslih. Banke so po zakonu zavezane k poročanju v obliki letnega poročila, predpisana je oblika poročanja, določila o reviziji letni poročil in javni objavi letnega poročila. V Zban-2 poročanje ureja 4. poglavje. V 373. členu Zban-2 je predpisana globa za primer, da banka ne objavi letnega poročila v določenem roku in ne zagotovi, da revizijsko poročilo ostane na njenih javnih spletnih straneh najmanj pet let po nujni objavi. Člani uprave banke morajo tudi potrditi računovodske izkaze in njihova pojasnila, da ti predstavljajo resnično stanje banke.

Regulator lahko bankam oziroma posamezni banki predpiše posebne pogoje poslovanja, zahtevano donosnost novih poslov ali prepove nekatere transakcije, za katere meni, da so preveč tvegane. Mehanizem nadzora je tudi vzdrževanje primerne bonitetne ocene priznane bonitetne hiše. Na področju bonitetnih ocen delujejo tri svetovno priznane bonitetne hiše: Fitch Group, Standard and Poor's in Moody's.

Poznamo veliko mehanizmov nadzora v bankah; ti se med seboj razlikujejo glede na okolja, v katerih se nahajajo. Namen nadzora pa je vsem državam enoten: zagotoviti večjo transparentnost, zmanjšati tveganje in se izogniti visokim stroškom reševanja propadlih bank. Regulator hkrati uporablja več mehanizmov, da bi tako čim bolj zmanjšal možnost za napake in kršitve v bančnem sistemu, vendar je na področju nadzora še vedno prostor za izboljšave. Mehanizmi nadzora se skozi leta spreminjajo in nadgrajujejo, saj so le tako lahko učinkoviti pri spreminjajočem se poslovanju bank.

1.6 Spremembe bančne zakonodaje kot posledica finančne krize

V nadaljevanju bom predstavil spremembe zakonodaje s področja bančništva na ravni EU, ki so se zgodile kot odziv na posledice finančne krize. Finančna kriza, ki se je začela leta 2007, je razkrila, da je obstoječa regulativa neprimerna in da so potrebne spremembe zakonodaje. Na mednarodni ravni je Baselski odbor za nadzor bank (angl. *Basel Committee on Banking Supervision*) sprejel nov paket priporočil za banke (Basel III), ki med drugim vključujejo tudi priporočila o zvišanju minimalnih kapitalskih zahtev. Priporočila Basela III so bila v evropsko zakonodajo prenesena s sprejetjem četrte direktive o kapitalskih zahtevah – direktiva 2013/36/EU (angl. *Capital Requirements Directive*, v nadaljevanju CRD IV) in uredba o kapitalskih zahtevah – uredba (EU) 575/2013 (angl. *Capital Requirement Regulation*, v nadaljevanju CRR). V nadaljevanju bom izraz CRD IV uporabljal tako za določila, ki sledijo iz direktive, kot za uredbe o kapitalskih zahtevah. CRD IV je začela veljati 01.01.2014 in pomeni pomemben korak k uveljavitvi enotnega pravilnika (angl. *Single Rule Book*) na področju bančništva. Najpomembnejši pravni akti za bančno unijo po enotnem pravilniku so: CRD IV, direktiva o sistemih jamstva za vloge – direktiva 2014/49/EU (angl. *Deposit Guarantee Scheme Directive*, v nadaljevanju DGSD) ter zadnja pomembna direktiva, direktiva o sanaciji in reševanju bank – direktiva 2014/59/EU (angl. *Bank Recovery and Resolution Directive*, v nadaljevanju BRRD).

1.6.1 Direktiva o kapitalnih zahtevah IV

CRD IV uvaja številne spremembe na področju bančne zakonodaje. Na področju kapitalnih zahtev CRD IV določa strožje kapitalne zahteve kot tretja direktiva o kapitalnih zahtevah (v nadaljevanju CRD III). Tako zahtevani minimalni količnik navadnega lastniškega kapitala znaša 4,5 % (prej 3,5 %) in količnik temeljnega kapitala (Tier 1) 6,0 % (prej 4,5 %). CRD IV ožje definira lastniški kapital in ukinja uporabo kapitala Tier 3. V skladu s priporočili Basla III CRD IV uvaja pet kapitalnih blažilcev in kazalnik zadolženosti, katerega namen je bankam onemogočiti izigravanje zahtev na področju kapitalnih zahtev. Kazalnik zadolženosti se izračunava kot količnik kapitala Tier 1 in tveganju neprilagojenih sredstev. CRD IV znižuje zanašanje kreditnih institucij na zunanje bonitetne ocene (podeljene s strani bonitetnih hiš), saj zakonodaja od bank zahteva, da naložbene odločitve ne temeljijo le na bonitetnih ocenah, ampak tudi na internih bonitetnih mnenjih (CFA Institute, 2013, str. 2–4).

Določila CRD IV na področju korporativnega upravljanja so usmerjena k zmanjševanju prekomernega tveganja v podjetjih. Zakonodajo zahteva povečanje raznolikosti vodstva in transparentnosti bančnih transakcij. Namen večje raznolikosti vodstva je prispevati k bolj učinkovitemu pregledu nad tveganji in več mnenjem. V CRD IV se ohranjajo določila CRD III glede sorazmernosti uporabe sistema nagrajevanja. Sistemi nagrajevanja se morajo prilagajati različnim finančnim institucijam. Upoštevati morajo velikost, notranjo organizacijo, obseg poslovanja in kompleksnost aktivnosti institucije. CRD III finančnim institucijam predpisuje primerno razmerje med fiksnim in variabilnim delom nagrajevanja, vendar pa ne predpisuje točnega razmerja, medtem ko CRD IV uvaja zgornjo mejo za bonuse. Bonusi v skladu z CRD IV ne smejo biti višji od fiksne plače zaposlenega (razmerje med fiksno in variabilno plačo lahko znaša 1:1), to razmerje je lahko povišano na največ 1:2 v korist variabilnemu nagrajevanju, če se s tem strinjajo delničarji. Odločitev za dvig variabilnega nagrajevanja v razmerje 1:2 zahteva vsaj 66 % vseh glasov delničarjev, ki imajo skupaj v lasti vsaj 50 % delnic (AIMA, 2013).

V skladu s CRD III je bilo zajamčeno variabilno nagrajevanje dovoljeno, če je bilo izredne narave in sicer samo ob zaposlovanju novega osebja ter le za obdobje prvega leta. S CRD IV se zajamčeno variabilno nagrajevanje dodatno omejuje, še zmeraj so v veljavi pogoji iz CRD III, doda pa se jim pogoj, da mora institucija imeti stabilno in močno kapitalno osnovo. Zajamčeno variabilno nagrajevanje je dovoljeno v skladu s CRD IV pod omenjenimi pogoji, vendar zakonodaja navaja, da ni v skladu z dobrim upravljanjem s tveganjem ali principom plačila po uspešnosti (angl. *pay for performance*) in zato ni primerno za bodoče sisteme nagrajevanja. CRD IV na novo uvaja določila, da se že podeljena plačila posamezniku lahko vzamejo nazaj (angl. *clawback*, v nadaljevanju *clawback*), če je posameznik odgovoren za pomembne napake, oziroma je sodeloval v ali bil odgovoren za velike izgube v družbi. CRD IV natančno določa, da je 100 % variabilnega nagrajevanja predmet dogovora *clawback*. Institucije morajo določiti jasno določila, kdaj se *clawback* določila lahko uporabi (AIMA, 2013).

Variabilno nagrajevanje vključno z odloženimi nagradami se lahko izplača le pod pogojem, da:

- je izplačilo vzdržno glede na finančni položaj celotne institucije,
- je izplačilo opravičljivo glede na uspešnost institucije, poslovne enote in posameznika.

Zahteve CRD IV na področju odloženega nagrajevanja ostaja enako kot v CRD III. Institucije morajo najmanj 40 % celotnega variabilnega nagrajevanja (v nekaterih primerih do 60 %) izplačati v obliki odloženih izplačil (v obdobju od treh do petih let). Določilo CRD III, da mora biti pomemben del oziroma vsaj 50 % variabilnega nagrajevanja v obliki delnic oziroma delnicam podobnih instrumentov, ostaja isto tudi v CRD IV. CRD IV uvaja dodatne zahteve preglednosti za posameznike, katerih prejemki so višji od 1 milijona € na leto institucije pa morajo razkriti število posameznikov, ki prejemajo prejemke, višje od 1 milijona €, po razredih (AIMA, 2013).

1.6.2 Direktiva o sanaciji in reševanju bank

Namen BRRD je urediti področja preprečevanja bančnih kriz in zagotavljanje pravilnega reševanja propadajočih bank tako, da bi bili stroški in posledice propada manjši za realno gospodarstvo in javne finance. BRRD je eden od temeljev enotnega pravilnika in je začela veljati 01.01.2015, postopek reševanja s sredstvi upnikov iz te direktive pa se uporablja od 01.01.2016. BRRD se je deloma prenesel tudi v slovensko zakonodajo s sprejetjem Zakona o organu in skladu za reševanje bank (Ur.l. RS, 97/2014, 91/2015, 44/2016 – ZRPPB in 27/2017, v nadaljevanju ZOSRB) decembra 2014. Pravila BRRD lahko vsebinsko razdelimo v tri sklope:

- Enotna orodja in pristojnosti nacionalnim organom za učinkovito obravnavanje bank, ki že propadajo, oziroma za katere obstaja verjetnost, da bo do njihovega propada prišlo.
- Pravilo o reševanju s sredstvi upnikov, katerega namen je preprečiti oziroma minimirati, da bi stroške propada banke nosili davkoplačevalci.
- Vzpostavitev sklada za reševanje, ki je financiran s strani bančnega sektorja in katerega sredstva se uporabijo za podporo propadajočih bank.

Stroške reševanja bank v skladu s BRRD najprej prevzamejo delničarji in upniki bank (reševanje s sredstvi upnikov), nato pa se uporabljajo sredstva iz sklada za reševanje. Sredstva iz sklada za reševanje se lahko uporabijo šele, ko delničarji in upniki banke krijejo izgube v višini vsaj 8 % celotnih obveznosti posamezne banke. Sklad za reševanje lahko prispeva največ 5 % celotnih obveznosti banke. Organ za reševanje lahko išče sredstva iz alternativnih virov financiranja (javna sredstva v obliki vladnih instrumentov) le v izrednih okoliščinah, potem ko so bila sredstva sklada porabljena in uporabljen postopek reševanja s sredstvi upnikov. Vloge državljanov ter malih in srednjih podjetij do zneska 100.000 € so izvzete iz kakršnekoli izgube in so zaščitene na podlagi sistema jamstva za vloge. Druge obveznosti, ki so trajno izključene iz postopka reševanja s sredstvi upnikov, pa so krite vloge in delnice (Evropski svet, 2015a).

BRRD predvideva tri faze za reševanje propadlih bank ter za vsako fazo navaja ključne ukrepe. Prva faza je priprava in preprečevanje. Vse banke v EU morajo pripraviti lastne načrte sanacije ter jih letno posodabljati. Načrt mora vsebovati tudi ukrepe, ki jih bo banka sprejela, če se bo poslovanje močno poslabšalo. Načrt za sanacijo in ukrepe v primeru težav bank morajo v skladu z BRRD pripraviti tudi nacionalni organi za reševanje. Drugi del faze priprave in preprečevanja je vzpostavitev sklada za reševanje. Sklad se financira iz bančnega sektorja, sredstva v skladu za reševanje pa bodo morala do leta 2025 znašati vsaj 1 % kritih vlog vseh kreditnih institucij v državi. Sredstva iz sklada se lahko porabi za:

- zagotavljanje začasne podpore bankam, ki potrebujejo pomoč (v obliki posojil, jamstev, nakupa sredstev);
- izplačilo nadomestil delničarjem ali upnikom, vendar le po pogojem, če njihove izgube v okviru postopka reševanja s sredstvi upnikov presegajo izgube, ki bi nastale v postopku insolventnosti;
- dokapitalizacijo ali pokritje izgub bank v izjemnih primerih.

Druga faza je zgodnje posredovanje, katere namen je zagotoviti, da banka nadaljuje z osnovno dejavnosti in se čim hitreje sanira. BRRD daje nacionalnim organom za reševanje pristojnost, da sprejmejo aktivnosti, preden se razmere v banki nepopravljivo poslabšajo. Te pristojnosti obsegajo (Evropski svet, 2015a):

- možnost zahtevka za izvedbo nujnih reform,
- možnost zahtevka, da banka skupaj z upniki pripravi načrt prestrukturiranja dolga,
- zamenjavo vodstva banke tako, da imenujejo izredno ali začasno vodstvo.

Tretja faza je reševanje, ki se uporabi, če so razmere v banki tako slabe, da njena sanacija v določenem roku ni izvedljiva. Sama metoda reševanja, ki se pri posamezni banki uporabi, je odvisna od banke in načrta reševanja. BRRD daje nacionalnim organom za reševanja naslednje pristojnosti (Evropski svet, 2015a):

- prodajo lahko del poslov;
- vzpostavijo lahko premostitveno banko (začasno se prenese dobra sredstva banke na organ, ki ga upravlja vlada);
- ločijo lahko dobra sredstva od slabih;
- izvajajo lahko ukrepe v okviru postopka reševanja s sredstvi upnikov, pri čemer plačilo izgub naložijo delničarjem in upnikom bank, ne pa davkoplačevalcem.

1.6.3 Direktiva o sistemih jamstva za vloge

S sprejetjem Direktive 94/19/ES Evropskega parlamenta in sveta o sistemu zajamčenih vlog (1994) se je področje jamstva za vloge na ravni EU harmoniziralo. Leta 2009 se je kot odziv na finančno krizo direktiva spremenila, kar je vodilo v poenotenje zneska in sicer naprej do zneska najmanj 50.000 €, kasneje pa do 100.000 € (BS, b.l. a). DGSD ohranja jamstvo za vloge v višini do 100.000 €. Poglavitne spremembe, ki jih uvaja spremenjena direktiva, so (Evropski svet, 2015b):

- krajši rok za izplačila zajamčenih vlog – ta bi se naj do leta 2024 s trenutnih 20 dni skrajšal na 7 dni.
- Povečujejo se zahteve po informiranju vlagateljev glede jamstva pred sklenitvijo pogodb v zvezi z vlogo.
- Določena obveznost državam članicam, da vzpostavijo poseben sklad za jamstvo (shema financiranja po načelu ex-ante), ki mora razpolagati z zadostnimi sredstvi za nemoteno izplačilo zajamčenih vlog.
- Zagotovila, da se bodo skladi jamstvenih sistemov financirali iz bančnega sektorja.

1.6.4 Zakon o bančništvu 2

Prenovljeni Zban-2 bom v magisteriju le omenil, saj je v slovenski pravni red v veliki meri vnesel določila, ki so bila sprejeta na ravni EU in podrobneje opisana zgoraj. Zban-2 uvaja številne novosti, ki težijo k bolj stabilnemu korporativnemu upravljanju. Banke bodo pri ocenjevanju kreditnega tveganja in notranjega kapitala morale upoštevati tudi druge ustrezne informacije, ne samo zunanje bonitetne ocene. Prenovljeni zakon tudi natančneje opredeljuje odgovornosti, postopke imenovanja in dolžnosti vodstva in NS bank.

Novost Zban-2 je, da lahko BS zahteva razrešitev člana vodstva oziroma višjega vodstva banke v primerih pomembnega poslabšanja finančnega stanja banke oziroma hudih kršitev. Zban-2 daje BS možnost izdajanja glob. Za hude kršitve, kot so na primer povzročanje škode, pridobivanje protipravne premoženjske koristi ali storilčevega naklepa oziroma namena koristoljubnosti, izdaja globe, zakonodaja pa predpisuje kazni do višine 5 milijonov € za člane uprave in NS banke.

Zban-2 uvaja tudi spremembe na področju komisij NS bank. V 49. členu Zban-2 predpisuje komisijo za tveganje. Zban-2 bankam, ki niso opredeljene kot pomembne banke, dopušča, da z dovoljenjem BS združijo funkcije komisije za tveganje in revizijsko komisijo. Zban-2 prav tako pri pomembnih bankah ločuje komisijo NS za prejemke in imenovanje. Predhodno je Zakon o bančništvu 1 (Ur.l. RS, št. 99/2010 – UPB 52/2011 – popr., 9/2011 – ZPlaSS-B, 35/2011, 59/2011, 85/2011, 48/2012, 105/2012, 56/2013, 63/2013 – ZS-K, 96/2013, 25/2015 – ZBan-2, 27/2016 – ZSJV in 44/2016 – ZRPPB, v nadaljevanju Zban-1) predpisoval le revizijsko komisijo.

V novem zakonu je bolj natančno določeno nagrajevanje uprave in NS. Banka mora pri oblikovanju nagrajevanja upoštevati velikost, notranjo organiziranost ter naravo, obseg in zapletenosti dejavnosti, ki jih opravlja. Tako variabilni prejemki posameznika ne smejo presežati 100 % fiksnega prejemka tega posameznika. Najmanj 50 % variabilnega prejemka vsakega posameznika mora biti sestavljenega iz navadnih oziroma prednostnih delnic banke, ali z delnicami povezanih instrumentov oziroma enakovrednih nadenarnih instrumentov, kadar delnice banke niso uvrščene na organizirani trg. Znatno delež, vendar najmanj 40 % variabilnega nagrajevanja, mora banka odložiti za obdobje treh do petih let. Variabilni prejemki se izplačajo le, če so glede na finančno stanje banke kot celote vzdržni in če jih upravičuje uspešnost zadevne banke, poslovne enote in posameznika. Celotni variabilni prejemki morajo biti na splošno bistveno manjši, kadar je finančna uspešnost banke slaba ali negativna, pri čemer se upoštevajo tako trenutni prejemki kot zmanjšanje izplačil predhodno zasluženih zneskov.

Banke, ki so prejele izredno javnofinančno pomoč v skladu s pravili EU o državnih pomočeh, morajo politiko in prakse prejemkov ustrezno prilagoditi na način, da ustrezajo varnemu in zanesljivemu upravljanju tveganj banke. Prilagoditve morajo prispevati k pravočasnemu povračilu izredne javnofinančne pomoči s ciljem, da se zagotovijo pogoji za vzpostavitev dolgoročno uspešnega poslovanja in vključujejo zlasti ustrezne omejitve za prejemke članov upravljalnega organa. Banka lahko članom upravljalnega organa v banki, ki je prejela izredno javnofinančno pomoč, zagotovi in izplača variabilne prejemke le, če je to upravičeno glede na okoliščine posamičnega primera in položaj banke. BS ali ECB lahko pri opravljanju nadzora nad banko zahteva od banke, da spremeni politiko prejemkov na način, da ustreza preudarnemu upravljanju tveganj in zagotavljanju

dolgoročne rasti ter po potrebi določi omejitve za prejemke članov upravljalnega organa institucije.

1.6.5 Zakon o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti

Zakon o prejemkih poslovnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti (Ur.l. RS št. 21/2010, 8/2011 - ORZPPOGD4 in 23/2014– ZDIJZ-C, v nadaljevanju ZPPOGD), ki je bil sprejet leta 2010, ureja prejemke predsednikov in članov uprav gospodarskih družb, v katerih ima RS neposredno ali posredno večinski delež. Prejemki vodstva banke so lahko sestavljeni iz osnovne plače, spremenljive plače in odpravnine. S pogodbo o zaposlitvi mora biti določeno najvišje možno plačilo spremenljivih prejemkov in vnaprej morajo biti določena merila uspešnosti, na osnovi katerih se izračunava višina spremenljivega prejemka. Spremenljivi prejemek se določi s sklepom organa nadzora, pri čem se izplačilo 50 % tega prejemka odloži najmanj za dve leti. Plačilo vodstva v obliki delnic ali sodelovanje v delniških shemah ali opcijah je dovoljeno le, če se z delnicami družbe trguje na organiziranem trgu vrednostnih papirjev.

Osnovno plačo se določi v razmerju s povprečno bruto plačo, izplačano v družbi (oz. skupini), razmerje med osnovno plačo vodstva in povprečno bruto plačo določi Vlada RS z uredbo, pri čemer lahko določi različna razmerja za družbe različnih velikosti ali za posamezne dejavnosti. Sprejemljivi prejemki lahko znašajo največ 30 % izplačanih osnovnih plač direktorju v poslovnem letu. Odpravnina lahko znaša največ šestkratnik osnovnega mesečnega plačila direktorja, pri čemer odpravnina ne mora biti izplačana, če se direktor po prekinitvi pogodbe v družbi ponovno zaposli. Pogodba mora vsebovati pravilo, po katerem se zahteva vrnitev spremenljivega prejemka, če so izpolnjeni pogoji, ki jih za vrnitev nagrade za poslovno uspešnost določa zakon, ki ureja gospodarske družbe (ZPPOGD).

V skladu z Uredbo o določitvi najvišjih razmerij za osnovna plačila ter višine spremenljivih prejemkov direktorjev (Ur.l. RS, št. 34/2010 in 52/2011) o določitvi najvišjih razmerij za osnovna plačila ter višine spremenljivih prejemkov direktorjev se osnovna plača določi v višini povprečne bruto plače, izplačane v družbi v preteklem poslovnem letu, pomnožene z mnogokratnikom glede na velikost in dejavnost družbe. Mnogokratnik lahko za majhne družbe znaša največ 3, za srednje družbe največ 4 in za velike družbe največ 5.

2. PREGLED DOSEDANJIH ŠTUDIJ NA PODROČJU KORPORATIVNEGA UPRAVLJANJA BANK

Številne raziskave zatrjujejo, da je bilo neustrezno upravljanje s tveganji bank razlog za povzročitev finančne krize leta 2008. Wooley (2010, str. 122) pa meni, da je glavni razlog za finančno krizo 2008 neustrezno korporativno upravljanje bank v obliki nerešenega problema principal – agent problema. Podobnega mnenja je tudi Levine (2004, str. 2), po njegovem mnenju bančna kriza predstavlja posledice slabega korporativnega upravljanja v bankah. Ard in Berg (2010, str. 7) ter Becht (2009, str. 165) so v svojih delih opozorili na pomanjkljivosti korporativnega upravljanja v bankah ter na dejstvo, da slednje niso sledile istemu vzorcu. Mogoče je bilo najti stabilne banke in banke v težavah, ki so imele podobno

korporativno upravljanje. Vzorca tako ni bilo mogoče posplošiti glede na značilnosti banke ali države. V literaturi se uspešnost bank po navadi izraža kot posledica notranjih in zunanjih dejavnikov. Notranji dejavniki so mikro ali specifični dejavniki banke. Zunanji dejavniki so spremenljivke, ki niso povezane z vodenjem banke, ampak so posledica vpliva ekonomskega in zakonodajnega okolja na delovanje in uspešnost finančnih institucij (Athanasoglou, Brissimis & Delis, 2009, str. 122–123).

2.1 Lastništvo in koncentracija lastništva

Orazalin, Mahmood in Lee (2016, str. 810) so v raziskavi ugotovili, da so banke z bolj razpršeno lastniško strukturo imele višje donose, še posebej v obdobju pred in po krizi, saj jim je razpršena lastniška struktura omogočala boljše pogoje za korporativno upravljanje. BS (2015, str. 84–86) je v poročilu za obdobje med letoma 2008 in 2014 izpostavila, da so bili v bankah v domači lasti z uporabo stresnih testov leta 2013 ugotovljeni večji kapitalski primanjkljaji. Banke v domači lasti naj bi prevzemale pomembno več tveganja in imele slabše upravljanje. Altunbas, Evans in Molyneux (2001, str. 950) so v vzorcu nemških bank primerjali zasebne in državne banke, rezultati njihove raziskave pa niso pokazali na večje razlike v učinkovitosti med njimi. Tako zasebne kot državne banke izkoriščajo ekonomije obsega in ne glede na lastništvo so se ekonomije obsega povečevale sorazmerno z velikostjo banke. Našli so nekaj dokazov, da imajo državne banke majhno prednost pri stroških in dobičku v primerjavi z zasebnimi, kot razlog za to pa navajajo nižje stroške finančnih sredstev.

Körner in Schnabel (2011, str. 434, 435) sta dokazala, da je vpliv, ki ga ima državno lastništvo v bančnem sistemu na rast bruto domačega prihodka na prebivalca, močno odvisen od pogojev v državi, še posebej od stopnje finančne razvitosti in kvalitete političnih institucij. V državah z nizko finančno razvitostjo in slabo kvaliteto političnih institucij je vpliv državnega lastništva bank na ekonomsko rast močno negativen. V visoko razvitih državah državno lastništvo v bančnem sektorju nima negativnega vpliva na rast, ampak ima celo pozitiven vpliv. Avtor še dodaja, da negativni učinki državnega lastništva izginejo pri relativno nizki stopnji finančne razvitosti in kvalitete institucij. Dobro razviti finančni sistemi zmanjšujejo problem principal – agent med politiki in vodstvom državnih bank ter zmanjšujejo možnost zlorabe državnih bank s strani politikov. La Porta, Lopez-de-Silanes in Schleifer (2002, str. 290) so drugačnega mnenja in sicer menijo, da je bilo državno lastništvo bank v 70. letih povezano s počasnejšo rastjo prihodkov na prebivalca in nižjo produktivnostjo. Negativne povezave med državnim lastništvom in počasnejšo rastjo ter nižjo produktivnostjo v manj razvitih državah niso šibke.

Andrianova, Demetriades in Shortland (2010, str. 22) so mnenja, da je državno lastništvo povezano z boljšo, dolgoročno rastjo uspešnosti. Njihove ugotovitve so, da v 21. stoletju banke, ki so v državni lasti, izvajajo razvojno vlogo – ne samo v državah v razvoju, ampak tudi v razvitih državah in sicer tako da omejujejo ekstremna moralna tveganja, ki slabijo dolgoročni ekonomski razvoj. Avtorji predlagajo, da se bo oportunistični politik za namen osebnega okoriščanja raje odločil za zasebno banko s slabšim korporativnim upravljanjem kot banko v državni lasti. Kot razlog za takšno ravnanje navajajo, da si bo oportunistični politik lažje prisvojil osebne koristi v zasebni kot v državni banki.

2.2 Nagrajevanje

Bechmann in Raaballe (2010, str. 3, 28, 29) sta ugotovila, da sta glavna krivca težav danskih bank slabo korporativno upravljanje in pomanjkanje nadzora s strani delničarjev. Ovrгла sta hipotezo, da je nagrajevanje spodbud menedžerjev glavni krivec za težave danskih bank. Do podobnih ugotovitev sta prišla Fahlenbrach in Stulz (2011, str. 25, 26), ki sta na vzorcu 98 bank pokazala, da pomanjkanje usklajenosti spodbud med menedžerji bank in delničarji ne more biti krivec za kreditno krizo. V svoji študiji nista našla dokazov, da so banke, katerih interesi uprav so bili slabše usklajene z interesi delničarjev, imele slabše rezultate v času krize. Ravno nasprotno, našla sta dokaze, da so banke, v katerih so bili interesi lastnikov in vodstva bolj usklajeni, poslovale slabše. Kot možno razlago navajata, da so menedžerji pred krizo maksimirali vrednost delnic in zato sprejemali bolj tvegane odločitve, za katere so pred krizo menili, da bodo uspešne, v času krize pa se je izkazalo, da so bile odločitve napačne in so tako oni sami kot tudi delničarji utrpeli škodo. Slabi rezultati bank niso dokazi, da bi menedžerji delovali v svojem interesu na račun premoženja delničarjev. Dokaz za to je, da so menedžerji utrpeli velike izgube v premoženju v času krize, saj krize niso uspeli pravočasno predvideti, s čimer bi svoje deleže odprodali v banke ali svoje premoženje zavarovali kako drugače. Amihud in Lev (1981, str. 605) sta dokazala, da z diverzifikacijo menedžerji dosežejo zmanjšanje tveganja.

Pathan (2009, str. 1340) je na vzorcu 212 velikih ameriških bank v obdobju med letoma 1997 in 2004 empirično dokazal, da so bili menedžerji bank, ki so bili pred pritiski delničarjev izolirani in so imeli moč, da sami vodijo banko, v manjši meri nagnjeni k tveganju. Bertrand in Mullainathan (2003, str. 1052, 1053, 1072, 1073) sta preučevala, kakšen vpliv ima korporativno upravljanje na obnašanje zaposlenih. Na vzorcu 7.500 ameriških podjetij v obdobju 1987 in 1995 sta dokazala, da je zakonodaja, ki je prepovedala prevzeme podjetij, povzročila, da so menedžerji svojim zaposlenim povišali plače, pri čemer pa v tem času niso imeli spodbud niti za širjenje niti za krčenje obsega podjetja. Ta pojav opišeta kot »mirno življenje« (angl. *quiet life*). Brewer III, Hunter in Jackson (2003, str. 2) so dokazali, da se je deregulaciji v 90. letih močno povečal obseg nagrajevanja menedžerjev z lastniškimi deleži (angl. *equity-based compensation*), s čimer pa je povezano tudi povečanje tveganja. Dokazali so tudi, da so imele bolj tvegane banke več nagrajevanja z lastniškimi deleži, hkrati pa ga banke z večjimi finančnimi vzvodi niso imele. Barro in Barro (1990, str. 478, 479) sta v študiji dokazala, da so prejemki menedžerji bank odvisni od donosnosti delnic in računovodskih kazalnikov. Odvisnost prejemkov menedžerjev bank glede na njihovo uspešnost se močno znižuje s povečanjem njihovih izkušenj.

2.3 Kompetence

Košak, Lončarski in Slapničar (2009, str. 30) so opravili študijo na vzorcu slovenskih bank in ugotavljali, da so bili člani NS ustrezno kvalificirani. Kvalifikacija članov NS ni bila razlog za slabo upravljanje bank, ampak so razlogi po mnenju avtorjev bili drugje in sicer v lastništvu ter odvisnosti članov NS od lastništva. Ard in Berg (2010, str. 7) sta mnenja, da je bila uspešnost finančnih institucij med krizo 2008 odvisna od celotnega korporativnega upravljanja in kulture finančne institucije. Kot šibkosti korporativnega upravljanja med krizo navajata: prenizko neodvisnost in usposobljenost NS, neustrezno strukturo NS ter sledenje kratkoročnim ciljem delničarjev. Do podobnih ugotovitev sta prišla tudi Hau in

Thum (2009, str. 741), ki sta dokazala, da imajo člani NS v državnih bankah slabše finančne in menedžerske kompetence kot njihovi kolegi v zasebnih bankah. Rezultati so pokazali, da so (ne)kompetence članov NS povezane z izgubami v času finančne krize. Avtorja menita, da je za izboljšanje stabilnosti banke treba izboljšati kompetence članov NS. Orazalin, Mahmood in Lee (2016, str. 810) so v študiji dokazali, da bodo banke, katerih vodstveni kader je bolj izobražen, bolj verjetno izboljšale svojo uspešnost.

2.4 Značilnosti banke in tveganje

Beltratti in Stulz (2009, str. 3, 21) menita, da ni dokazov, da je v času krize boljše korporativno upravljanje vodilo v boljšo uspešnost. Značilnosti bilance stanja in prihodkov banke v letu 2006 sta po mnenju avtorjev boljša pokazatelja bančne uspešnosti v času krize kot pa upravljanje in bančna regulativa. Banke, ki so leta 2006 imele več kapitala Tier 1 in več depozitov, so v času krize poslovale boljše. Orazalin, Mahmood in Lee (2016, str. 810) so na vzorcu ruskih in ukrajinskih bank dokazali, da povečano upravljanje in bolj pregledno razkrivanje podatkov o banki izboljšuje njeno uspešnost. Rezultati raziskave so pokazali tudi, da imajo banke z večjim številom članov uprave in komisij NS slabše rezultate.

Brissimis, Delis in Papanikolaou (2008, str. 2679, 2681) so mnenja, da sta povečano kreditno tveganje in slaba likvidnost banke glavna razloga za njene težave. Zhang, Jiang, Qu in Wang (2013, str. 150, 154, 156) so na vzorcu brazilskih, ruskih indijskih in kitajskih bank dokazali obstoj negativne povezave med uspešnostjo ter kreditnim in tržnim tveganjem. Rezultati študije so potrdili, da likvidno tveganje pozitivno vpliva na uspešnost bank, učinek skupnega tveganja na uspešnost pa je negativen. Do drugačnih rezultatov so prišli Altunbas, Carbo, Gardener in Molyneux (2007, str. 49), ki so na vzorcu evropskih bank ugotovili, da imajo neučinkovite evropske banke več kapitala in se odločajo manj tvegano.

3. EMPIRIČNA RAZISKAVA KORPORATIVNEGA UPRAVLJANJA V SLOVENSKIH BANKAH

Raziskava je razdeljena na tri vsebinske sklope. V prvem sklopu raziskave predstavljam opisno statistiko za celoten vzorec bank v letu 2015. V drugem sklopu magistrske naloge poskušam odgovoriti na prva tri raziskovalna vprašanja, kjer analiziram razlike v korporativnem upravljanju in nagrajevanju vodstva ter članov NS v obdobju pred in po finančni krizi. V tretjem sklopu poskušam odgovoriti na četrto raziskovalno vprašanje, kjer analiziram razlike v nagrajevanju vodstva in članov NS leta 2009 v bankah, ki so bile deležne državne pomoči in bankah brez pomoči.

V nadaljevanju tega poglavja najprej predstavim raziskovalna vprašanja magistrske naloge, sledi opis vzorca, predstavitev uporabljenih spremenljivk in merskih lestvic posameznih spremenljivk ter raziskovalne metode. Poglavje se zaključi z razpravo o rezultatih in omejitvah raziskave.

3.1 Raziskovalna vprašanja

V magistrski nalogi si postavljam štiri raziskovalna vprašanja, ki sem jih oblikoval na osnovi preteklih ugotovitev in empiričnih raziskav drugih avtorjev. Ugotoviti želim, ali sta se v času krize spremenila korporativno upravljanje in struktura nagrajevanja. Kot obdobje pred krizo sem uporabil leto 2009 in za obdobje po krizi pa leto 2015. Preučiti želim tudi, ali se je struktura nagrajevanja leta 2009 razlikovala med bankami, ki so bile deležne državne pomoči in bankami, ki pomoči niso prejele. Za banke s pomočjo upoštevam banke, ki so bile deležne pomoči v obliki prenosa slabih terjatev na Družbo za upravljanje s terjatvami bank d.d. (v nadaljevanju DUTB) v letih 2013 in 2014.

Štiblar in Ahtik (2009, str. 23) sta primerjala koncentracijo lastništva bank v RS v obdobju med letoma 2000 in 2008. Ugotovila sta, da se je lastništvo bank v tem obdobju skoncentriralo. V obdobju med letoma 2008 in 2016 so se v slovenskem bančnem sektorju zgodili 3 preoblikovanja, 2 prevzema, številne kadrovske menjave vodstva bank in članov NS ter pomoč bankam leta 2013 in 2014 v obliki prenosa slabih sredstev na DUTB. Vsi ti omenjeni dejavniki so povezani s spremembami v lastništvu in koncentraciji lastništva bank. Menim, da se je korporativno upravljanje v obdobju finančne krize spremenilo. Razlike v lastništvu bank in koncentraciji lastništva bank pred in po krizi raziskujem s prvim raziskovalnim vprašanjem.

R1: Kako sta je v obdobju med letoma 2009 in 2015 spremenila lastništvo bank ter koncentracija lastništva bank?

Finančna kriza leta 2008 je opozorila na številne slabosti korporativnega upravljanja v podjetjih kot tudi v bankah. Kot odziv na posledice finančne krize in v sklopu ukrepov za preprečevanje ponovne finančne krize so bili tako regulatorji kot lastniki bank motivirani, da se področje korporativnega upravljanja uredi. Na ravni EU in v RS je bila sprejeta oziroma dopolnjena zakonodaja, ki ureja delovanje bank. Prenovljen Zban-2 tudi natančneje opredeljuje odgovornosti, postopke imenovanja in dolžnosti vodstva in NS bank. Novost Zban-2 je, da lahko BS zahteva razrešitev člana vodstva oziroma višjega vodstva banke v primerih pomembnega poslabšanja finančnega stanja banke oziroma hudih kršitev. Zban-2 uvaja tudi spremembe na področju komisij NS bank. V 49. členu Zban-2 predpisuje komisijo za tveganje in ločuje komisijo NS za prejemke in imenovanje. Zaradi omenjenega razloga pričakujem, da se bo povečalo število komisij za tveganje. Zban-2 pa dopušča, da banke, ki niso opredeljene kot pomembne banke, lahko z dovoljenjem BS združijo funkcije komisije za tveganje in revizijsko komisijo. Menim, da se je korporativno upravljanje v obdobju finančne krize spremenilo. Razlike v korporativnem upravljanju bank pred in po krizi raziskujem z drugim raziskovalnim vprašanjem.

R2: Do kakšnih sprememb je prišlo v korporativnem upravljanju zaradi finančne krize med letoma 2009 in 2015?

Fahlenbrach in Stulz (2011, str. 25, 26) sta preučevala, kakšen vpliv imajo spodbude članov uprav bank in lastništvo delnic pred krizo na uspešnost bank v času krize. Bebchuk in Spamann (2009, str. 7) sta zapisala, da bi vzpostavitev primerne sistema nagrajevanja na najvišjem nivoju v banki imela domino učinek na celotno banko. V raziskavi sta ugotovila, da spodbude CEO ne morejo biti razlog za kreditno krizo ali uspešnost bank v

času krize. V novem Zban-2 je bolj natančno določeno nagrajevanje uprave in NS. Tako variabilni prejemki posameznika ne smejo presegati 100 % fiksnega prejema tega posameznika. Najmanj 50 % variabilnega prejema vsakega posameznika mora biti sestavljenega iz navadnih oziroma prednostnih delnic banke ali z delnicami povezanih instrumentov oziroma enakovrednih nadenarnih instrumentov, kadar delnice banke niso uvrščene na organiziran trg. Znatni delež, vendar najmanj 40 % variabilnega nagrajevanja, mora banka odložiti za obdobje treh do petih let. Variabilni prejemki se izplačajo le, če so glede na finančno stanje banke kot celote vzdržni in če jih upravičuje uspešnost zadevne banke, poslovne enote in posameznika. Celotni variabilni prejemki morajo biti na splošno bistveno manjši, kadar je finančna uspešnost banke slaba ali negativna, pri čemer se upoštevajo tako trenutni prejemki kot zmanjšanje izplačil predhodno zasluženih zneskov. Menim, da se kljub spremembam zakonodaje nagrajevanje uprav bank in članov NS bank v obdobju ni pomembno spremenilo. S tretjim raziskovalnim vprašanjem želim preveriti razlike v nagrajevanju vodstva in NS bank pred in po krizi.

R3: Kako se v nagrajevanju uprav bank in NS bank odražajo spremembe zakonodaje na področju nagrajevanja, ki so se zgodile zaradi finančne krize?

Fahlenbrach in Stulz (2009, str. 1) sta na vzorcu 98 ameriških bank primerjala nagrajevanje lastnikov in uspešnost bank leta 2006. V svoji študiji nista našla dokazov, da bi boljša usklajenost interesov vodstva in lastnikov vodila v višje delniške donose v času krize. Ravno nasprotno, našla sta nekaj dokazov, da so banke, v katerih so bili interesi lastnikov in vodstva bolj usklajeni, imele nižje donose na delnico in slabši donos na kapital. Brewer III, Hunter in Jackson III (2003, str. 23) so dokumentirali, da se je od leta 1990 naprej po deregulaciji povečal delež nagrajevanja s kapitalskimi instrumenti v bančnem sektorju in s tem povezano povečalo tveganje. Becher, Campbell II in Frye (2005) so ugotovili, da se je v istem obdobju povečal trend plačevanja, ki temelji na spodbudah (angl. *incentive compensation*). Menim, da so v slovenskem bančnem prostoru leta 2009 bile razlike v nagrajevanju uprav in NS bank med bankami, ki so bile deležne pomoči in bankami brez pomoči, saj bi lahko variabilno nagrajevanje vodilo v bolj tvegano odločanje vodstva bank, kar pa je v času krize pogosto imelo za posledico finančne izgube. Razlike v nagrajevanju vodstva in NS bank s pomočjo in brez pomoči raziskujem s četrtnim raziskovalnim vprašanjem.

R4: Ali se je struktura nagrajevanja vodstva in NS bank leta 2009 razlikovala med bankami, ki so bile deležne pomoči in bankami brez pomoči?

3.2 Opis vzorca

V empirični raziskavi uporabljam dva različna vzorca podatkov. Vzorca sta prilagojena zahtevam uporabljenih statističnih metod in vsebini raziskovalnih vprašanj.

V osnovni vzorec sem vključil vse banke, ki so imele 1. 5. 2016 dovoljenje BS za opravljanje bančnih, vzajemno priznanih in dodatnih finančnih storitev objavljeno na spletni strani BS. Oblikovati sem želel čim bolj homogeni vzorec enot opazovanja, zato v vzorec nisem vključil hranilnic, saj imajo hranilnice drugačne zahteve na področju kapitala. V vzorec prav tako nisem vključil Slovenske investicijske banke, saj slednja ne nudi storitev osebnega bančništva in BKS banke, ker na dan 1. 5. 2016 ni bila objavljena na seznamu bank v RS, dostopnem na spletni strani BS. Osnovni vzorec obsega 14 enot

opazovanja in vključuje naslednje banke: Abanka d.d., Addiko d.d. (do leta 2015 Hypo Alpe Adria Bank d.d., v nadaljevanju Hypo), Banka Celje d.d., Banka Koper d.d., Banka Sparkasse d.d., Deželna Banka Slovenije d.d. (v nadaljevanju DBS d.d.), Gorenjska banka d.d., KBS d.d. (do leta 2015 Raiffeisen banka d.d.), Nova Kreditna banka Maribor d.d. (v nadaljevanju Nova KBM d.d.), Nova Ljubljanska banka d.d. (v nadaljevanju NLB), Poštna banka Slovenije (v nadaljevanju PBS d.d.), Sberbank banka d.d., SKB Banka d.d., UniCredit Banka Slovenija d.d.

V obdobju od 2008 do 2016 so se zgodili naslednji prevzemi in preoblikovanja v slovenskem bančnem sektorju. 28. 1. 2013 se je Banka Volksbank d.d. preoblikovala v Sberbank banka d.d. Za namen magistrskega dela sta se Banka Volksbank d.d. in Sberbank banka d.d. obravnavali kot ena enota opazovanja. V letu 2015 sta se združili Abanka d.d. in Banka Celje d.d. Za namen tega magistrskega dela se banki obravnavata kot posamezni enoti opazovanja. V letu 2016 je Nova KBM d.d. prevzela PBS d.d., Hypo se je preoblikovala v Addiko d.d. in Raiffeisen banka d.d. se je preoblikovala v KBS d.d. Dogodki v letu 2016 nimajo vpliva na analizo, saj se raziskava konča v letu 2015.

V delu empirične raziskave, kjer primerjam dejavnike korporativnega upravljanja bank in nagrajevanja v bankah pred in po krizi, uporabljam vzorec 13 bank; to so torej vse banke iz osnovnega vzorca, razen Banke Celje d.d., ki se je leta 2015 družila z Abanko d.d. in zato ni pripravila letnega poročila za leto 2015. V delu empirične raziskave, kjer primerjam dejavnike korporativnega upravljanja bank in nagrajevanja med bankami, ki so bile deležne pomoči in bankami brez pomoči, uporabljam vzorec 16 bank. K osnovnemu vzorcu se doda še Probanka d.d. in Factor banka d.d. Vzorec bank razdelim na dva podvzorca, kjer podvzorec bank s pomočjo vključuje 6 bank in sicer: NLB d.d., Nova KBM d.d., Probanka d.d., Factor banka d.d., Abanka d.d. in Banka Celje d.d. Podvzorec bank brez pomoči vključuje preostale banke iz osnovnega vzorca.

3.3 Merjenje spremenljivk

V tem poglavju predstavljam spremenljivke, ki so vključene v raziskavo in uporabljeno mersko lestvico. Spremenljivke so razdeljene na spremenljivke merjenja finančnega poslovanja bank, spremenljivke korporativnega upravljanja in spremenljivke nagrajevanja.

Spremenljivke, s katerimi opisujem finančno poslovanje bank:

- **Tržni delež bank** meri delež, ki ga predstavljajo prihodki iz obresti posamezne banke v primerjavi s prihodki iz obresti vseh bank v vzorcu.

$$\text{tržni delež bank} = \frac{\text{celotni prihodki iz obresti banke}}{\text{celotni prihodki iz obresti vseh bank v vzorcu}} \quad (1)$$

- **Razmerje med danimi posojili banke in depoziti banke** (angl. *Loan-To-Deposit Ratio*, v nadaljevanju LTD) je pogosto uporabljen pokazatelj likvidnosti banke. Če ima banka previsok % LTD, lahko pomeni, da nima dovolj likvidnih sredstev, s katerimi bi lahko poplačala vse nepredvidene obveznosti. Če je % LTD prenizek, lahko pomeni, da banka ne izkorišča vseh priložnosti na trgu.

$$LTD = \frac{\text{celotna posojila banke}}{\text{celotni depoziti banke}} \quad (2)$$

- **Dobičkonosnost na kapital** (angl. *Return on Equity*, v nadaljevanju ROE) je pogosto uporabljan kazalnik. Pojasnjuje, kako uspešno vodstvo banke upravlja s premoženjem lastnikov. Kazalnik predstavlja, kakšen odstotek čistega dobička pripada lastnikom glede na njihov vložek v kapital.

$$ROE = \frac{\text{čisti dobiček}}{\text{povprečni kapital}} \quad (3)$$

- **Kapitalska ustreznost** (v nadaljevanju KU) meri količnik navadnega lastniškega kapitala bank.

$$\text{kapitalska ustreznost} = \frac{\text{navadni kapital}}{\text{tveganju prilagojena aktiva}} \quad (4)$$

- **Stroškovna učinkovitost** (angl. *Cost in revenue*, v nadaljevanju CIR) meri delež operativnih stroškov v prihodkih banke. Namen kazalnika je prikazati, kakšen delež predstavljajo operativni stroški (stroški brez odhodkov za obresti) v prihodkih banke.

$$CIR = \frac{\text{operativni stroški}}{\text{prihodki}} \quad (5)$$

- **Povprečna mesečna plača zaposlenih v banki (brez uprave)** meri povprečno mesečno bruto plačo zaposlenega v bankah v vzorcu.

$$\text{povp. mesečna plača zaposlenih} = \left(\frac{\text{bruto izdatki za zaposlene v banki}}{\text{število zaposlenih}} \right) / 12 \quad (6)$$

- **Povprečni mnogokratnik bruto prejemka člana uprave v primerjavi s povprečno bruto plačo zaposlenega** meri mnogokratnih povprečnega prejemka člana uprave v primerjavi s povprečno plačo zaposlenega v banki.

$$\text{povp. mnogokratnik} = \frac{\text{povp. bruto prejemek člana uprave banke}}{\text{povp. bruto prejemek zaposlenega v banki}} \quad (7)$$

- **Revizijska hiša** meri, katera revizijska družba je revidirala banko v posameznem letu.
- **Zunanji revizor** meri, kateri revizor je bil zadolžen za izvedbo revizije banke v posameznem letu.

Spremenljivke, s katerimi merim korporativno upravljanje:

- **Lastništvo** merim z večinskim lastništvom bank. Banke ločim glede na geografski vir lastništva ter državno oziroma zasebno lastništvo. Vrednost 0 sem dodelil bankam, ki so v večinski lasti RS, vrednost 1 bankam, ki so v večinski mešani domači lasti (zasebni in državni), vrednost 2 bankam, ki so v večinski zasebni domači lasti, vrednost 3 pa bankam, ki so v večinski tuji zasebni lasti.
- **Koncentracija lastništva** merim z lastniškim deležem, ki ga ima v lasti največji delničar banke. Vrednost 0 sem dodelil, če ima največji delničar do 25 % lastniški delež, vrednost 1 za lastniški delež do 50 %, vrednost 2 za lastniški delež do 75 %, vrednost 3 za lastniški delež do 99,9 % in vrednost 4 za 100 % lastniški delež.
- **Komisije NS** meri, katere komisije NS imajo banke.
- **Število komisij NS** meri število vseh komisij, ki delujejo znotraj NS v banki.
- **Število članov uprave** meri število članov uprave v dvotirnem sistemu upravljanja oziroma število izvršnih članov upravnega odbora v enotirnem sistemu upravljanja. V letih, v katerih je prišlo do zamenjave članov uprave, sem upošteval število novoizvoljenih članov uprave.
- **Število članov NS** meri število članov NS v dvotirnem sistemu upravljanja oziroma število neizvršnih članov upravnega odbora v enotirnem sistemu upravljanja. V letih, v katerih je prišlo do zamenjave članov NS, sem upošteval število novoizvoljenih članov NS.
- **Število sej NS** meri število rednih in ostalih sej NS v dvotirnem sistemu vodenja oziroma število sej članov upravnega odbora v enotirnem sistemu upravljanja.

Spremenljivke, s katerimi merim nagrajevanje:

- **Fiksni prejemki predsednika** merijo fiksne prejemke predsednikov uprave v dvotirnem sistemu upravljanja oziroma glavnega izvršnega direktorja v enotirnem sistemu upravljanja. V letih, v katerih je prišlo do zamenjave predsednikov, sem upošteval prejemke predhodnega in novoizvoljenega predsednika v poslovnem letu.
- **Spremenljivi prejemki predsednika** merijo spremenljive prejemke predsednikov uprave v dvotirnem sistemu upravljanja oziroma glavnega izvršnega direktorja v enotirnem sistemu upravljanja. V letih, v katerih je prišlo do zamenjave predsednikov, sem upošteval prejemke predhodnega in novoizvoljenega predsednika v poslovnem letu.
- **Povprečni fiksni prejemki uprave** merijo fiksne prejemke članov uprave v dvotirnem sistemu upravljanja, brez prejemkov predsednikov uprave, oziroma fiksne prejemke izvršnih članov upravnega odbora v enotirnem sistemu upravljanja, brez prejemkov glavnega izvršnega direktorja. V letih, v katerih je prišlo do zamenjave članov uprave bank, sem upošteval prejemke predhodne in novoizvoljene uprave v poslovnem letu.

$$\text{povprečni fiksni prejemki uprave} = \frac{\text{celotni fiksni izdatki} - \text{fiksni izdatki za predsednika}}{\text{število članov uprave} - \text{predsednik uprave}} \quad (8)$$

- **Povprečni spremenljivi prejemki uprave** merijo spremenljive prejemke članov uprave v dvotirnem sistemu upravljanja, brez prejemkov predsednikov uprave, oziroma spremenljive prejemke izvršnih članov upravnega odbora v enotirnem sistemu upravljanja, brez prejemkov glavnega izvršnega direktorja. V letih, v katerih je prišlo do zamenjave članov uprave bank, sem upošteval prejemke predhodne in novoizvoljene uprave v poslovnem letu.

$$\text{povprečni spremenljivi prejemki uprave} = \frac{\text{celotni spremenljivi izdatki} - \text{spremenljivi izdatki za predsednika}}{\text{število članov uprave} - \text{predsednik uprave}} \quad (9)$$

- **Povprečno nadomestilo za opravljanje funkcije člana NS** meri povprečno nadomestilo, ki ga prejme član NS v dvotirnem sistemu upravljanja, oziroma neizvršnih članov upravnega odbora v enotirnem sistemu upravljanja za opravljanje svoje funkcije. Vključuje vse prihodke članov NS, razen sejin. V letih, v katerih je prišlo do zamenjave članov NS, sem upošteval prejemke predhodnih in novoizvoljenih članov NS.

$$\text{povprečno nadomestilo NS} = \frac{\text{celotni izdatki za NS-sejnine NS}}{\text{število članov NS}} \quad (10)$$

- **Povprečna sejnina NS** meri povprečno sejnino člana NS v dvotirnem sistemu upravljanja oziroma neizvršnega člana upravnega odbora v enotirnem sistemu upravljanja. V letih, v katerih je prišlo do zamenjave članov NS, sem upošteval prejemke predhodnih in novoizvoljenih članov NS.

$$\text{povprečna sejnina NS} = \frac{\text{celotne sejnine NS}}{\text{število članov NS}} \quad (11)$$

3.4 Metode raziskovanja

Raziskava je vsebinsko razdeljena na tri dele, v prvem delu s pomočjo opisne statistike predstavljam stanje slovenskega bančnega sektorja v obdobju pred in po finančni krizi. V drugem delu magistrske naloge primerjam podatke pred in po finančni krizi, podatke najprej analiziram s pomočjo opisne statistike, v nadaljevanju pa preverim, ali so razlike v korporativnem upravljanju ter nagrajevanju pred in po finančni krizi statistično pomembne s pomočjo testa enakosti dveh aritmetičnih sredin za odvisna vzorca. V tretjem delu magistrske naloge primerjam podatke med bankami, ki so bile deležne pomoči in tistimi brez pomoči. Podatke naprej analiziram s pomočjo opisne statistike, v nadaljevanju pa preverim, ali so razlike v nagrajevanju pred in po finančni krizi statistično pomembne s pomočjo testa enakosti dveh aritmetičnih sredin za neodvisna vzorca.

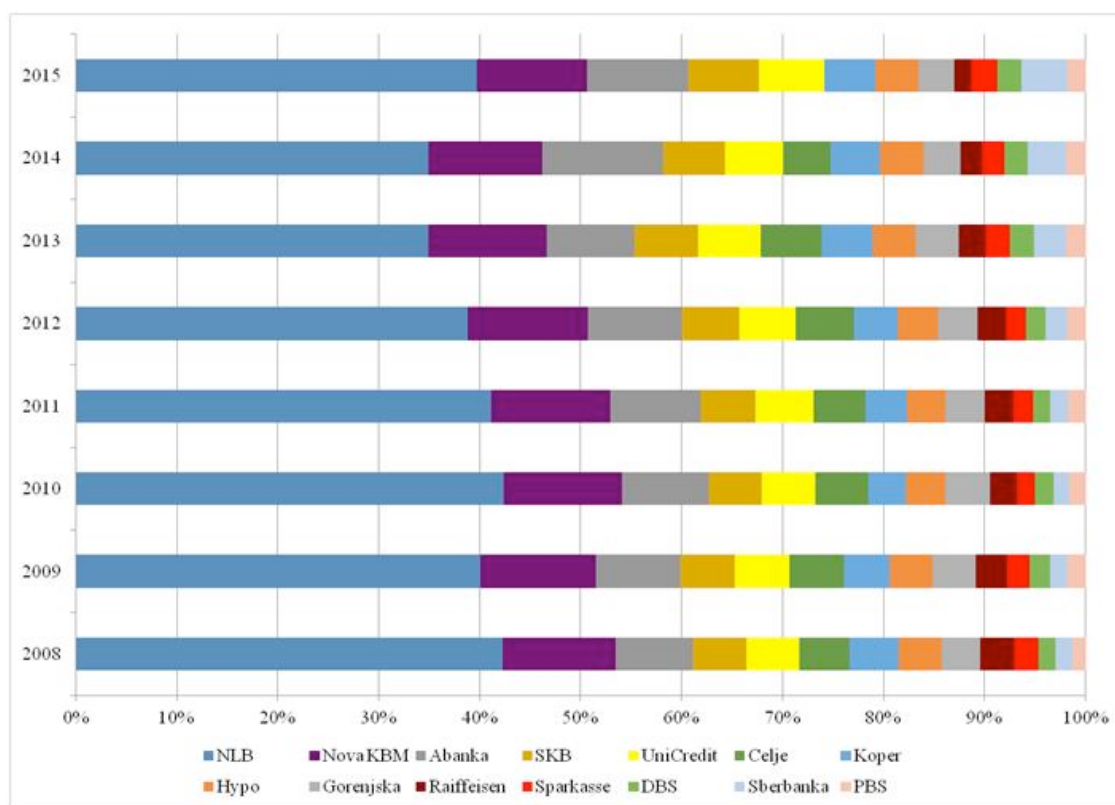
3.5 Opis rezultatov raziskave

V tem poglavju predstavljam in opisujem rezultate empirične raziskave. V prvem delu predstavljam opisno statistiko bank v vzorcu. Namen prvega dela je bralcu približati razvoj in trenutno stanje bančnega sektorja v RS. V drugem in tretjem delu s pomočjo empirične analize odgovarjam na zastavljena raziskovalna vprašanja.

3.5.1 Bančni sektor v Sloveniji

V tem poglavju s pomočjo deskriptivne statistike in grafov predstavljam razvoj bančnega sektorja med in po finančni krizi. V slovenskem bančnem sektorju si je leta 2016 konkuriralo 14 komercialnih bank, 1 specializirana banka za spodbujanje izvoza in razvoja (SID banka d.d.), 1 bančna podružnica (BKS banka) in 3 hranilnice (Delavska hranilnica d.d., Primorska hranilnica Vipava d.d. in Hranilnica LON d.d.). Slovenski bančni prostor je močno konkurenčen, hkrati pa so prisotne velike razlike v velikosti bank, kar prikazuje spodnja slika.

Slika 1: Tržni delež bank v vzorcu merjen kot prihodki iz obresti v obdobju od 2008 do 2015

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Leta 2015 je bila RS večinska lastnica 4 bank v vzorcu (NLB d.d., Nova KBM d.d., PBS d.d. in Abanka d.d.) oziroma 30,8 % bank. S prodajo Nove KBM d.d. in pripojitvijo PBS d.d. k Novi KBM d.d. sta ostali v državni lasti še NLB d.d. in Abanka d.d. V obeh bankah je RS 100 % lastnica, kar je posledica potrebe po dokapitalizaciji po krizi in prenosu slabih terjatev na DUTB. Nova KBM d.d. je v lasti ameriškega sklada Apollo Global

Management, LLC in Evropske banke za obnovo in razvoj. Dve banki (Gorenjska banka d.d. in DBS d.d.) oziroma 15,4 % vzorca bank je bilo v večinski domači zasebni lasti. Največji lastnik DBS d.d. je Kapitalska zadruga z. b. o. (nekoč Zveza hranilno kreditnih služb Slovenije). Zveza hranilno kreditnih služb Slovenije je leta 2004 prenesla vsa sredstva in obveznosti na Slovensko zadružno kmetijsko banko (danes DBS d.d.). Največji delničar Gorenjske banke je družba Sava d.d., katere delnice kotirajo na Ljubljanski borzi in v kateri ima RS posredno preko SDH d.d. in Kapitalske družbe 29,8 % lastniški delež.

7 bank oziroma 53,8 % vzorca je bilo v večinski tuji zasebni lasti, ki so hčerinske banke tujih bančnih skupin. Sberbanka d.d. je v lasti Sberbank Europe AG, ki je v 100 % lasti Sberbank Russia, SKB d.d. je hčerinska družba francoske bančne skupine Société Générale S.A., UniCredit d.d. je del italijanske bančne skupine UniCredit S.p.A., Banka Koper d.d. bančne skupine Intesa Sanpaolo S.p.A., Sparkasse d.d. je v lasti avstrijske bančne skupine Erste Group bank AG, Hypo je od poletja 2015 naprej v večinski lasti ameriškega sklada Advent International in Evropske banke za obnovo in razvoj, medtem ko je Republika Avstrija v celoti izstopila iz lastništva. Lastnik Raiffeisen banke d.d. je bila avstrijska Raiffeisen Banka International AG, banka pa se je v letu 2016 pridružila skupini Nova KBM d.d.

Največji lastnik bank v vzorcu je leta 2015 v povprečju imel 83 % lastniški delež. Štiri banke oziroma 30,8 % vzorca bank so leta 2015 imele enega lastnika. V šestih bankah oziroma v 46,2 % bank v vzorcu je največji lastnik imel v lasti med 75 % do 100 % delež, v eni banki oziroma 7,7 % vzorca je največji lastnik imel v lasti med 50 % do 75 % delež in v dveh bankah (DBS d.d. in Gorenjski banki d.d.) oziroma v 15,4 % bank v vzorcu največji delničar ni imel večinskega lastniškega deleža.

Tabela 1: Lastništvo in koncentracija lastništva bank v vzorcu leta 2015

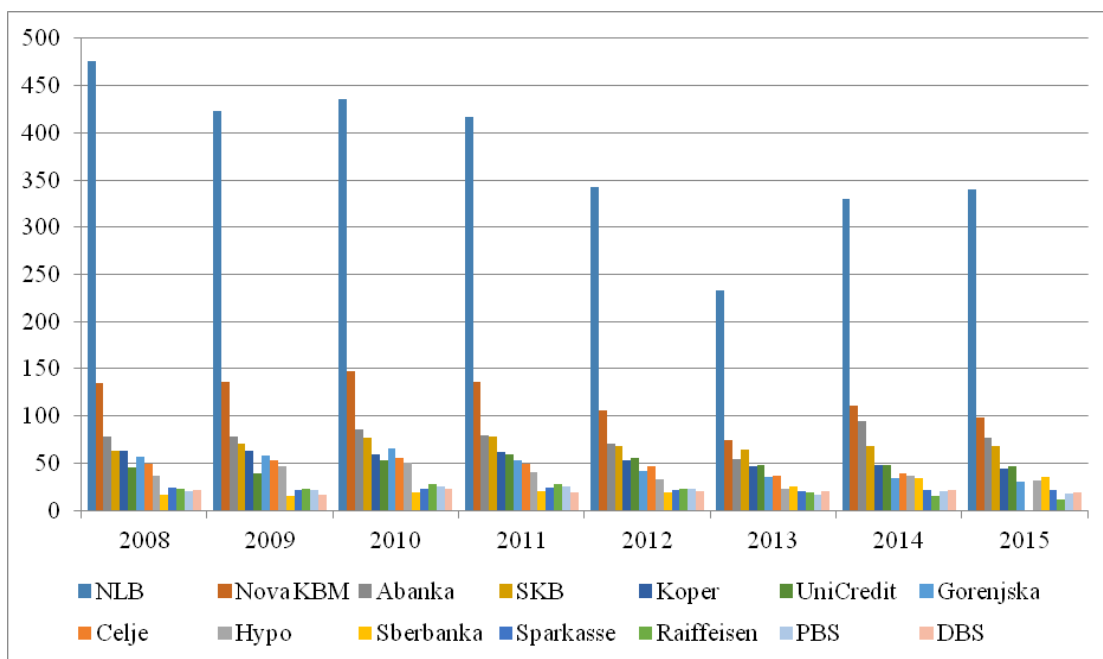
Banka	Lastništvo	Lastniški odstotek največjega delničarja
Abanka	državno	100,0
DBS	domače zasebno	47,5
Gorenjska	domače zasebno	44,1
Hypo	tuje zasebno	100,0
Banka Koper	tuje zasebno	98,4
NLB	državno	100,0
Nova KBM	državno	100,0
PBS	državno	99,1
Raiffeisen	tuje zasebno	96,8
Sberbank	tuje zasebno	99,9
SKB	tuje zasebno	97,6
Sparkasse	tuje zasebno	70,0
UniCredit	tuje zasebno	99,9

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Finančna kriza v letu 2008, kasnejša evropska kriza v letu 2012 in visoki odpisi slabih terjatev bank v letu 2013 so vplivali na strukturo bančnega sektorja v RS. Leta 2013 sta Factor banka d.d. in Probanka d.d. pričeli z nadzorovanim prenehanjem poslovanja, leta 2016 jima je bila odvzeta licenca za opravljanje bančnih storitev. Največja banka je NLB d.d., ki je imela leta 2015 okoli 38 % tržni delež iz prihodkov iz obresti. V letu 2015 sta se

združili Abanka d.d. in Banka Celje d.d. Leto kasneje je bila Nova KBM d.d. kupljena s strani Apollo Global Management, LLC in Evropske banke za obnovo in razvoj (v nadaljevanju EBRD), istega leta je Nova KBM d.d. prevzela PBS d.d. in leta 2017 še KBS d.d. ter s tem postala druga največja bančna skupina v slovenskem bančnem prostoru, medtem ko je Abanka d.d. tretja največja banka. V letih 2016 in 2017 je mogoče zaslediti trend združevanja bank, prav tako pa ima država zavezo do Evropske komisije, da Abanko d.d. in NLB d.d. do leta 2019 privatizira, kar bi lahko pomenilo še dodatno združevanje v bančnem sektorju. Podružnice tujih bančnih skupin, npr. Société Générale S.A. (SKB d.d.), UniCredit S.p.A. (UniCredit Bank d.d.) in Intesa Sanpaolo (Banka Koper d.d.), so na slovenskem trgu prisotne že dolgo in imajo utrjen položaj v slovenskem bančnem sektorju, njihov tržni delež pa znaša okoli 6 %.

Slika 2: Čisti prihodki iz obresti bank v milijonih € v obdobju od 2008 do 2015

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Osnovna dejavnost bank je kreditiranje podjetij in prebivalstva. S tega naslova imajo banke najvišje prihodke. Z zgornje slike lahko opazim, da je v slovenskem bančnem sektorju v obdobju od 2008 do 2015 prisoten trend upadanja prihodkov iz obresti. V povprečju so prihodki iz obresti v bankah v vzorcu leta 2015 predstavljali 69 % vseh prihodkov banke, medtem ko so v nemških bankah znašali okoli 66 %, v britanskih 57 %, francoskih 50 % in italijanskih bankah 45 % (Comford, 2016). Iz tega lahko sklepamo, da so slovenske banke bolj odvisne od prihodkov iz obresti kot njihovi konkurenti v tujini.

Najnižje prihodke iz obresti so imele banke v letu 2013, kar sovpada s krizo evra. V zadnjih dveh letih pa je mogoče zaslediti postopno rast prihodkov iz obresti. Trenutno je v Evropi prisotna ohlapna monetarna politika z negativno obrestno mero, kar spodbuja investiranje podjetij in prebivalstva ter bankam v konkurenčnem okolju močno znižuje obrestno maržo. Nekatere banke so začele stroške negativne obrestne mere prenašati na podjetja; zaračunava se negativna obrestna mera nad določenim povprečnim stanjem podjetja.

V spodnji tabeli prikazujem dobičke, o katerih so poročale banke v letnih poročilih. Banke so poročale o dobičkih v letih 2008 in 2009, kar je v času svetovne finančne krize, vendar so njeni učinki v finančnih izkazih slovenskih bank pripoznani kasneje. O največjih izgubah so banke poročale v letih 2012 in 2013, kar sovпада s krizo evra. V letu 2013 se je začel tudi prenos slabih sredstev bank na DUTB.

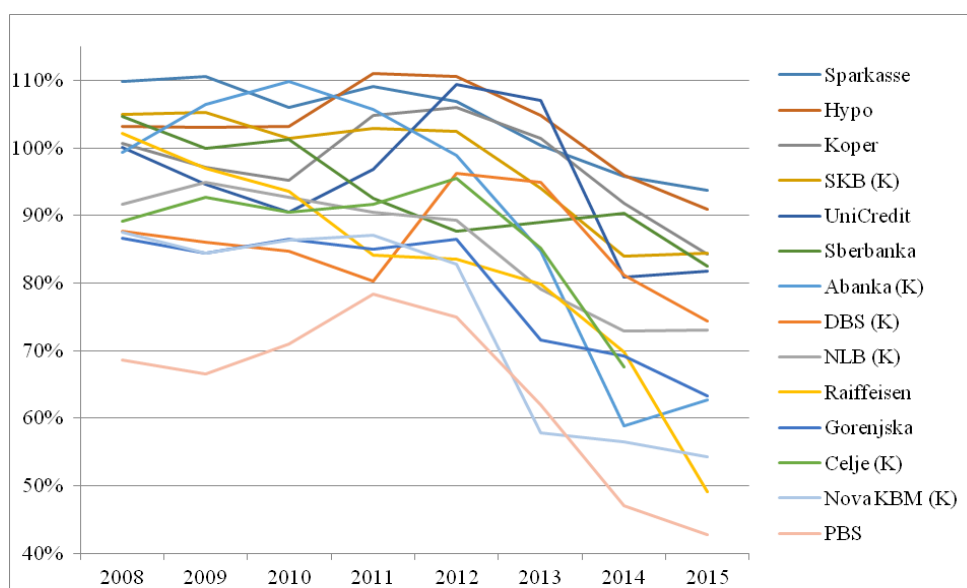
Skupaj so banke v vzorcu v obdobju od leta 2008 do 2015 poročale o 4.348,6 milijona € izgube in 408,9 milijona € dobička. Največ dobička je v obdobju 2008 do 2015 ustvarila SKB, ki je izgubo zabeležila le v letu 2013. Banke, ki so bile podružnice tujih bank, so imele boljše rezultate kot banke v domači lasti.

Tabela 2: Dobički oziroma izgube, o katerih so banke poročale v obdobju od 2008 do 2015

Dobiček (v mio €)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
SKB	25,3	20,7	28,3	24,4	3,7	-30,8	35,3	34,3
Banka Koper	28,1	22,4	17,5	17,9	7,6	2,7	6,6	11,8
UniCredit	18,5	8,8	13,1	14,7	1,1	-39,2	0,6	8,7
Sberbank	0,0	0,2	3,2	2,7	0,2	1,2	5,7	-3,5
Sparkasse	3,5	0,1	-4,0	-0,7	-9,3	-13,2	-3,9	6,9
DBS	1,2	0,4	1,3	-9,1	-7,6	-17,4	1,3	2,0
PBS	2,8	5,0	5,1	2,5	0,3	-57,2	0,2	-3,1
Gorenjska	42,5	33,8	21,1	1,7	-62,2	-115,6	2,6	3,7
Raiffeisen	2,9	0,4	2,3	-5,5	-8,8	-32,9	-21,2	-14,9
Celje	11,6	6,6	4,8	-14,8	-25,0	-126,4	-21,0	
Hypo	11,0	2,7	-32,4	-33,8	-11,4	-96,7	-42,0	-49,3
Abanka	20,4	22,1	3,0	-109,7	-81,1	-306,5	-209,2	41,7
Nova KBM	17,4	12,9	11,4	-81,1	-205,7	-684,9	23,3	17,0
NLB	22,8	-85,9	-205,9	-240,1	-272,6	-1.442,1	65,1	95,4
skupaj	207,9	50,2	-131,2	-430,9	-670,8	-2.959,0	-156,6	150,8

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

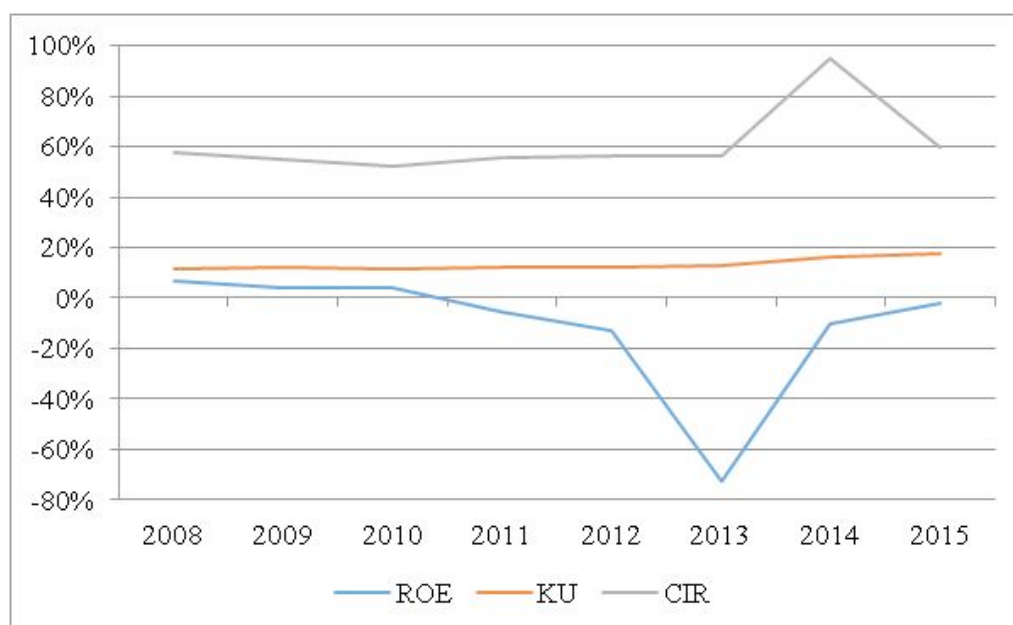
Slika 3: Razmerje med posojili in depoziti bank v vzorcu v obdobju od 2008 do 2015

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

LTD bank v RS je bil pred krizo v povprečju 95 %, kar je nadpovprečno. LTD v povprečju znaša nekje med 80 % in 90 %. Banke v tuji lasti so imele leta 2008 višji LTD kot banke v slovenski lasti. Od leta 2012 naprej je mogoče zaslediti trend upadanja LTD, kar sovpada s trendom, ki so ga imele banke v ZDA. Komercialne banke v ZDA so imele leta 2008 v povprečju LTD v višini 100 %, leta 2015 pa je padel na 77 %. Razlog za nižji LTD bank v RS so nižje obrestne mere, zaradi katerih so investitorji v manjši meri nagnjeni k investiranju in nakupu vrednostnih papirjev ter želijo denar hraniti na bankah. Drugi razlog za nizek LTD je tudi v manjšem obsegu posojil v letih 2013, 2014 in 2015.

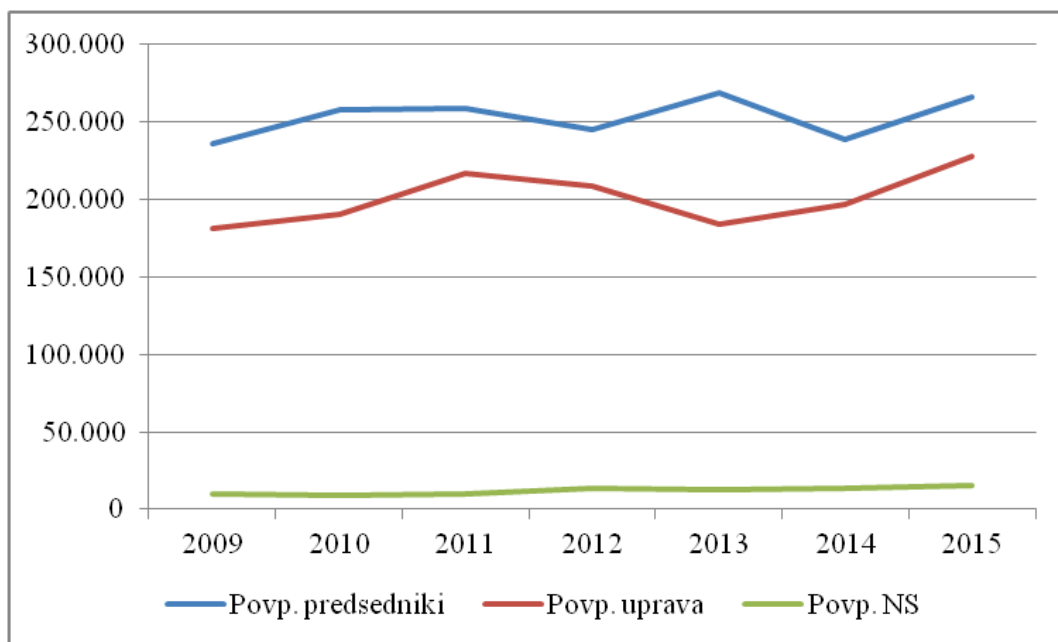
Slika 4: Povprečni ROE, KU in CIR bank v vzorcu v obdobju od 2008 do 2015

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Banke v slovenskem bančnem prostoru so pred finančno krizo imele nadpovprečno donosnost na kapital; povprečna donosnost na kapital se giblje nekje med 1,0 % in 1,5 %. Med krizo se je donosnost na kapital močno znižala in dosegla najnižjo točko v letu 2013, kar sovпада z visokim obsegom odpisov slabih terjatev bank v tem letu. V letih 2014 in 2015 je mogoče zaslediti trend rasti donosnosti na kapital. Razlog za slabšo donosnost na kapital v letih po krizi je delno tudi v tem, da banke razpolagajo z več kapitala. Kapitalska ustreznost bank je v obdobju od 2008 do 2015 konstantno rasla, banke so v povprečju leta 2015 poročale o 17,8 % kapitalski ustreznosti. Razlog za višji kazalnik kapitalske ustreznosti je v zahtevah regulatorja in vzpostavitvi ustreznih blažilcev tveganja v obliki zadostne kapitalske in likvidnostne rezerve. V obdobju od 2008 do 2015 se stroškovna učinkovitost ni bistveno spremenila. V letu 2014 je bila stroškovna učinkovitost skoraj 100 %, kar je posledica ekstremne vrednosti kazalnika CIR, o katerem je poročala Abanka (296 %). Kljub padanju prihodkov (predstavljeni so na Sliki 2) so banke optimizirale svoje stroške ter jih prilagodile nižjim prihodkom.

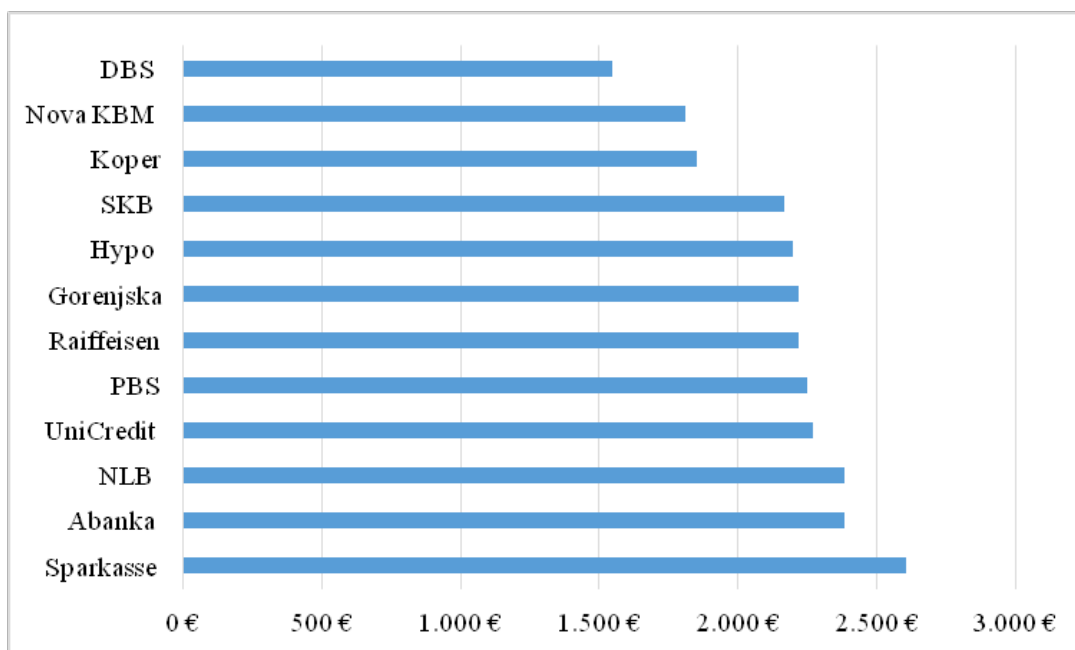
Slika 5: Povprečni prihodki predsednika, člana uprave in NS v obdobju od 2009 do 2015

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

V letih od 2009 do 2015 so povprečni prejemki predsednikov bank, članov uprav in NS rasli. V povprečju so predsedniki uprav bank v vzorcu leta 2015 prejeli 266,1 tisoč € prejemkov, od tega so v povprečju fiksni prejemki znašali 80,7 % in variabilni prejemki 16,7 %. Posamezen član uprave bank v vzorcu je v povprečju leta 2015 prejel 236 tisoč € prejemkov, od tega 80,7 % fiksnih in 17,7 % variabilnih prejemkov. Posamezen član NS bank v vzorcu je v povprečju leta 2015 prejel 13,3 tisoč € prejemkov, od tega 57,0 % z naslova sejin in 43,0 % za opravljanje funkcije člana NS. Razlog za nižji povprečen znesek prejemkov članov NS je v tem, da so v nekaterih bankah člani NS zaposleni v bančni skupini in za opravljanje funkcije člana NS ne prejemajo dodatnega plačila. Če upoštevamo le banke, ki svoje člane NS plačujejo ločeno, znaša povprečen letni prejemek člana NS 19,6 tisoč €.

Slika 6: Povprečna mesečna plača zaposlenih (brez uprave) v bankah leta 2015

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Povprečna bruto mesečna plača, ki je izračunana na podlagi stroškov dela (brez prejemkov vodstva banke), ki so jih banke poročale v letnih poročilih za leto 2015, prikazuje, da v povprečju najboljše plače prejemajo zaposleni v banki Sparkasse d.d. in najslabše v DBS d.d. V povprečju je leta 2015 zaposleni v slovenskem bančnem sektorju prejemal bruto 2.793 € mesečne plače. Opaziti je trend, da so banke, ki so v tuji lasti, leta 2015 v povprečju svojim zaposlenim izplačevala višje bruto plače kot banke, ki so bile v domači lasti.

Banka Koper d.d. je imela največji mnogokratnik bruto prejemka člana uprave v primerjavi s povprečno bruto plačo zaposlenega in sicer so v povprečju člani uprave prejeli za 13,7-krat višjo bruto plačo kot zaposleni. Banka Koper d.d. tudi sicer poroča o visokih prejemkih članov uprave. PBS d.d., ki je imela nizek mnogokratnik, je v letu 2015 imela veliko menjav članov uprave, hkrati pa so člani prejemali relativno nizke prejemke v primerjavi s člani uprav v ostalih bankah. Banke v tuji lasti so imele višje mnogokratnike prejemkov. Od bank v domači lasti ima Gorenjska banka d.d. najvišji mnogokratnik.

Tabela 3: Povprečni mnogokratnik bruto prejemkov člana uprave v primerjavi s povprečno bruto plačo zaposlenega leta 2015 v €

V €	Prejemki predsedniko v bank	Povprečni bruto prejemek člana uprave	Povprečni bruto prejemek na zaposlenega	Povprečni mnogokratnik bruto prejemka člana uprave v primerjavi s povprečno bruto plačo zaposlenega
Banka Koper	540.000	304.714	22.211	13,7
SKB	575.000	260.333	25.985	10,0
Hypo		205.667	26.352	7,8
Raiffeisen	279.000	193.333	26.609	7,3
UniCredit		170.000	27.263	6,2
Gorenjska	245.000	158.000	26.587	5,9
NLB	157.000	167.000	28.666	5,8
DBS	149.000	96.667	18.566	5,2
Sparkasse	175.000	145.667	31.243	4,7
Abanka	152.618	109.400	28.615	3,8
Nova KBM	153.000	68.500	21.720	3,2
PBS	29.000	34.000	26.981	1,3
Sberbank	346.000	240.800	/	/

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

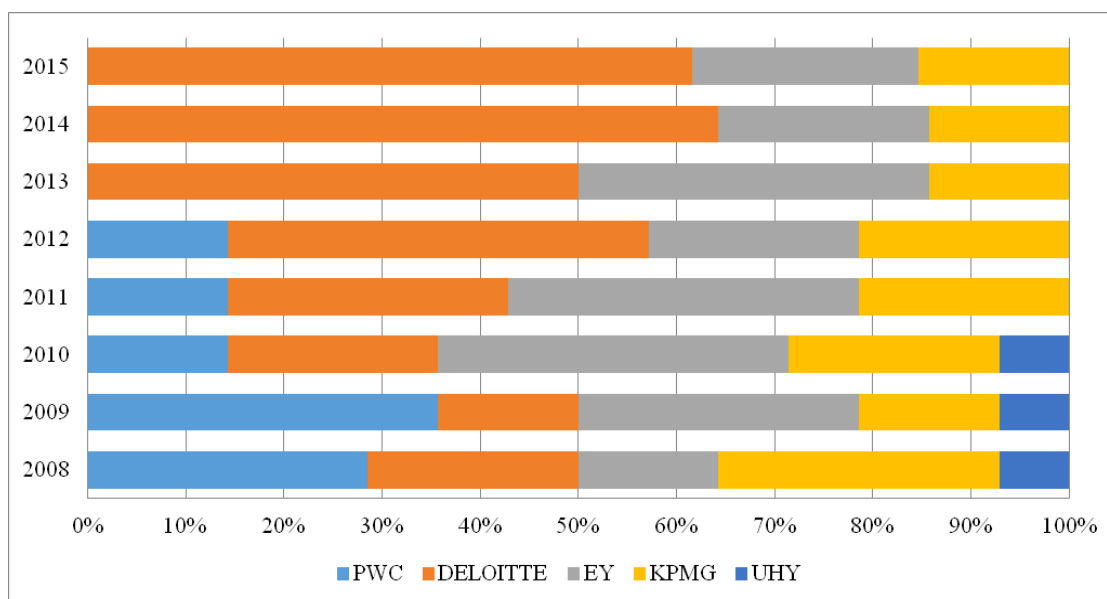
Najpogostejše zastopana komisija NS bank v vzorcu leta 2015 je bila revizijska komisija, saj so jo imele vse banke imele, kar ni presenetljivo, saj je revizijska komisija predpisana že z Zban-1. 9 bank v vzorcu je imelo komisijo za tveganje. V vzorcu bank je leta 2015 delovalo 36 komisij NS. Banke so imele leta 2015 v povprečju 3,25 komisij NS. Kot je razvidno iz tabele, je imela ena v vzorcu 5 komisij, 5 bank v vzorcu je imelo 4, 3 banke so imele 3, 2 banki v vzorcu sta imeli 2 in 1 banka v vzorcu je imela 1 komisijo NS.

Tabela 4: Komisije NS bank v vzorcu leta 2015

	Revizijska komisija	Komisija za prejemke	Komisija za imenovanja	Komisija za tveganje	Ostale komisije
Abanka	DA	DA	DA	DA	NE
DBS	DA	NE	DA	DA	NE
Gorenjska	DA	DA	NE	DA	NE
Hypo	DA	NE	NE	NE	NE
Banka Koper	DA	NE	DA	DA	NE
NLB	DA	DA	DA	DA	DA
Nova KBM	DA	DA	DA	DA	NE
PBS	DA	DA	NE	NE	NE
Raiffeisen	/	/	/	/	/
Sberbank	DA	NE	NE	DA	NE
SKB	DA	DA	DA	DA	NE
Sparkasse	DA	NE	NE	DA	DA
UniCredit	DA	DA	DA	DA	NE

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

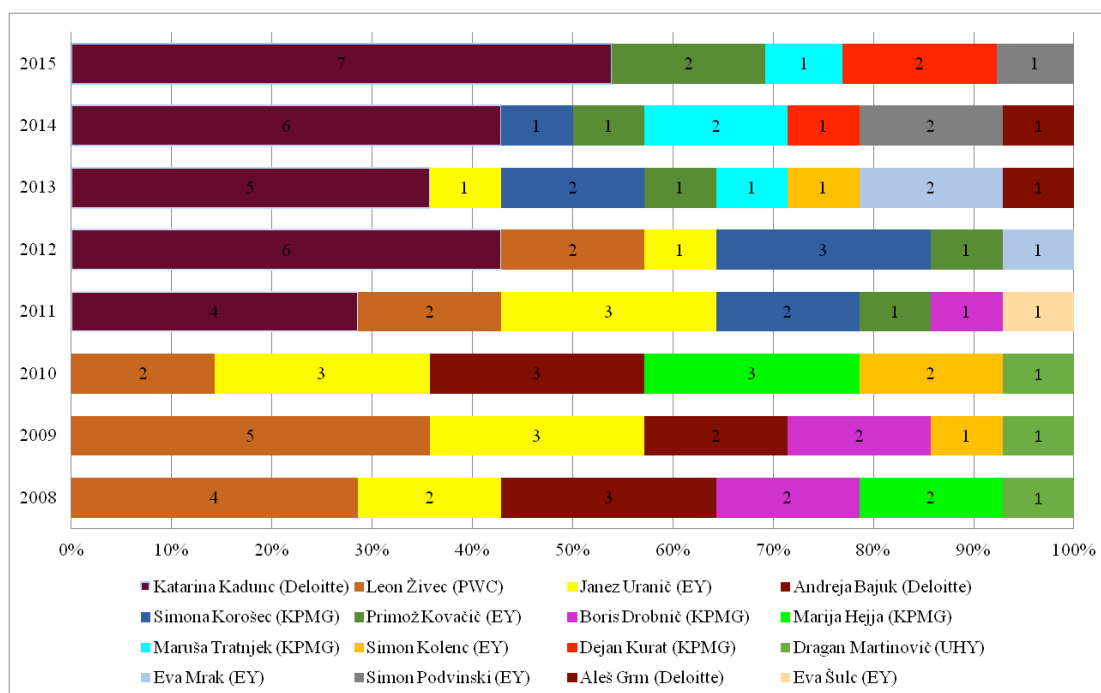
Slika 7: Revizijske hiše, ki so revidirale banke v slovenskem bančnem sektorju

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Banke v slovenskem bančnem prostoru so od leta 2008 do 2015 bile revidirane s strani štirih velikih revizijskih podjetij (v nadaljevanju Big 4), izjema so revizije DBS d.d. v letih 2008 do 2010, ko je bila banka revidirana s strani družbe UHY d. o. o. V letih 2008 in 2009 je bilo več kot 30 % bank revidiranih s strani PWC d. o. o., medtem ko po letu 2013 družba PWC d. o. o. ni revidirala nobene banke. Deloitte d. o. o. je v obdobju 2008 do 2015 zabeležil največjo rast revizijskih strank med bankami in je tako leta 2015 revidiral več kot 60 % vseh bank v RS. Število strank v bančnem sektorju se pri EY d. o. o. in KPMG d. o. o. v letih od 2008 do 2015 ni močno spreminjalo.

Slika 8: Zunanji revizorji bank med letoma 2008 in 2015

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

V letih 2008, 2009 in 2010 je bila revizija bank v slovenskem prostoru porazdeljena med 6 zunanjih revizorjev. Od leta 2011 pa je prisoten trend rasti števila bank, ki so bila revidirane s strani Katarine Kadunc iz družbe Deloitte d. o. o.

Deloitte d. o. o. je leta 2015 revidiral 8 bank oziroma 61,5 % bank v vzorcu, EY d. o. o. 3 banke oziroma 23,1 % vzorca in KPMG 2 banki oziroma 15,4 % vzorca. Leta 2015 je bila Katarina Kadunc (Deloitte d. o. o.) odgovorna za zunanjo revizijo v 7 bankah oziroma 53,8 % bank v vzorcu, Dejan Kurat (KPMG d. o. o.) in Primož Kovač (EY d. o. o.) sta bila vsak posebej odgovorna za zunanji reviziji v 2 bankah oziroma 15,4 % bank v vzorcu, Maruša Tratnjek (Deloitte d. o. o.) in Simon Podvinski (EY d. o. o.) sta bila vsak posebej odgovorna za zunanjo revizijo v 1 banki oziroma 7,7 % bank v vzorcu.

3.5.2 Vpliv finančne krize na lastništvo in koncentracijo lastništva v bankah v vzorcu

V tem poglavju želim empirično raziskati prvo raziskovalno vprašanje, ki se nanaša na primerjavo v lastništvu in koncentraciji lastništva, ki se je zgodila zaradi finančne krize. Tabela frekvenc lastništva bank prikazuje, da so bile leta 2015 štiri banke (30,8 % vzorca) v večinski lasti RS, leta 2009 pa dve banki (15,4 % vzorca). Leta 2015 sta bili dve banki (15 % vzorca) v zasebni domači lasti, leta 2009 pa tri banke (23,1 %). Leta 2015 je bilo sedem bank (53,8 %) v večinski tuji lasti, leta 2009 prav tako sedem bank. Leta 2015 je bilo šest bank (46,2 %) v večinski domači lasti, leta 2009 prav tako šest bank. Opazimo lahko trend povečevanja lastniškega deleža RS, kar je posledica sklepa, ki je v letu 2013 razlastnil delničarje NLB, NKMB in Abanke. Do sprememb v lastništvu pa ni prišlo pri bankah, ki so bila leta 2009 v tuji zasebni lasti.

Tabela 5: Primerjava lastništva bank v vzorcu med letoma 2009 in 2015

Lastništvo n=13	2009		2015	
	N	%	N	%
več kot 50 % lastnik RS	2	15,4	4	30,8
več kot 50 % mešana domača last	1	7,7	0	0,0
več kot 50 % v domači zasebni lasti	3	23,1	2	15,4
več kot 50 % tuja zasebna last	7	53,8	7	53,8
več kot 50 % last tuje države	0	0,0	0	0,0

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Tabela frekvenc lastniške strukture bank v vzorcu prikazuje, da so leta 2015 štiri banke (30,8 % vzorca) imele lastnika s 100 % lastniškim deležem, leta 2009 je bila takšna ena banka (7,7 % vzorca). Leta 2015 dve banki (15,4 % vzorca) nimata večinskega lastnika, medtem ko je bilo takšnih bank leta 2009 pet (38,5 % vzorca). Prisoten je trend koncentracije lastništva v bankah, kar lahko delno pojasnimo s sklepom, ki je v letu 2013 razlastnil delničarje NLB, NKMB in Abanke.

Tabela 6: Primerjava koncentracije lastništva bank v vzorcu med letoma 2009 in 2015

Koncentracija lastništva bank (največji delničar banke) n=13	2009		2015	
	N	%	N	%
Lastniški delež do 25 %	0	0,0	0	0,0
Lastniški delež do 50 %	5	38,5	2	15,4
Lastniški delež do 75 %	2	15,4	1	7,7
Lastniški delež do 99,9 %	5	38,5	6	46,2
Lastniški delež 100 %	1	7,7	4	30,8

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

3.5.3 Vpliv finančne krize na korporativno upravljanje v bankah v vzorcu

V tem poglavju želim empirično raziskati drugo raziskovalno vprašanje, ki se nanaša na primerjavo nekaterih dejavnikov korporativnega upravljanja, ki so se zgodili zaradi finančne krize. Odgovor na vprašanje sem ugotavljal s pomočjo t-testa za odvisne vzorce. Primerjal sem komisije NS, število komisij NS, število članov uprave banke in NS ter število sej NS. Tabela frekvenc komisij NS prikazuje, da so vse banke v vzorcu imele revizijsko komisijo tako leta 2009 kot 2015. Leta 2015 je devet bank (81,8 % vzorca) imelo komisijo za tveganje, leta 2009 pa le ena banka (9,09 % vzorca). V obdobju 2009 do 2015 se je v bankah v vzorcu povečalo število komisij za prejemke, imenovanje in tveganje.

Tabela 7: Primerjava komisije NS v bankah v vzorcu med letoma 2009 in 2015

Komisije NS n=13	2009		2015	
	N	%	N	%
Revizijska komisija	11	84,6	11	84,6
Komisija za prejemke	1	7,7	7	53,8
Komisija za imenovanje	4	30,8	6	46,2
Komisija za tveganje	1	7,7	9	69,2
Kreditna komisija	1	7,7	1	7,7
Komisija za strategijo	2	15,4	2	15,4
Ostale komisije	2	15,4	0	0,0
Manjkajoči podatki	2	15,4	2	15,4

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Tabela frekvenc števila komisij NS kaže, da se je povečalo število bank v vzorcu, v katerih delujeta dve, štiri oziroma pet komisij NS. Povečal se je seštevek vseh komisij NS v bankah v vzorcu. Leta 2015 je v vzorcu bank delovalo 36, leta 2009 pa 22 komisij. Leta 2015 je pet bank (45,5 % vzorca) imelo štiri komisije, leta 2009 sta bili takšni dve banki (18,2 % vzorca).

Tabela 8: Primerjava števila komisij NS v bankah v vzorcu med letoma 2009 in 2015

Število komisij n=13	2009		2015	
	N	%	N	%
1 komisija	6	54,5	1	9,1
2 komisiji	1	9,1	2	18,2
3 komisije	2	18,2	2	18,2
4 komisije	2	18,2	5	45,5
5 komisij	0	0,0	1	9,1
anjkajoči podatki	0	0,0	0	0,0
Seštevek št. komisij	22	/	36	/

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

V povprečju so banke v vzorcu leta 2015 imele 2,92 člana uprave, leta 2009 pa 3,08 članov uprave. Razlika med letoma ni statistično pomembna ($t = 0,69$, $p = 0,502$). V povprečju so banke v vzorcu leta 2015 imele 5,31 članov NS, leta 2009 pa 6,31. Razlika med letoma je statistično pomembna, stopnja tveganja znaša 4,7 %. V povprečju so banke v vzorcu leta 2015 imele 12 sej NS, leta 2009 pa 8,36 sej. Razlika med letoma ni statistično pomembna, stopnja tveganja znaša 7,7 %.

Tabela 9: Primerjava števila članov uprave v bankah v vzorcu med letoma 2009 in 2015

št. članov uprave n=13	2009			2015				
	μ_j	min	max	μ_j	$y_{\min}$	$y_{\max}$	t-vrednost	p-vrednost
Število članov uprave	3,08	2	7	2,92	2	7	0,69	0,502

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Tabela 10: Primerjava števila članov NS v bankah v vzorcu med letoma 2009 in 2015

št. članov NS n=13	2009			2015				
	μ_j	$y_{\min}$	$y_{\max}$	μ_j	$y_{\min}$	$y_{\max}$	t-vrednost	p-vrednost
Število članov NS	6,31	4	11	5,31	3	7	2,21	0,047

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Tabela 11: Primerjava števila vseh sej NS v bankah v vzorcu med letoma 2009 in 2015

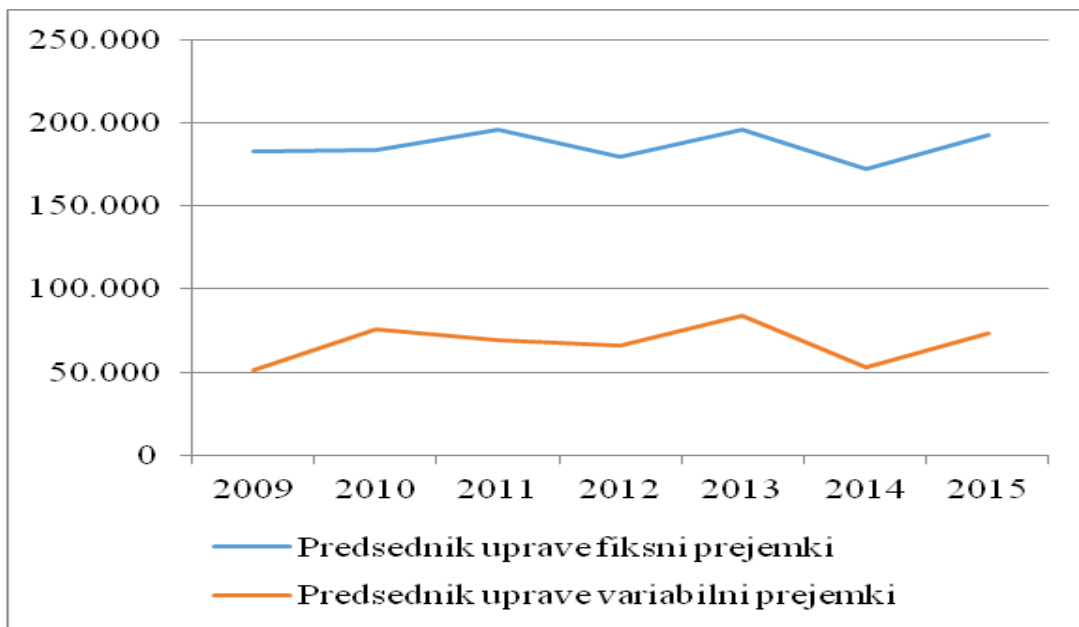
št. sej NS n=13	2009			2015				
	μ_j	$y_{\min}$	$y_{\max}$	μ_j	$y_{\min}$	$y_{\max}$	t-vrednost	p-vrednost
Število vseh sej NS	8,36	4	21	12,00	4	23	-1,97	0,077

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

3.5.4 Vpliv finančne krize na nagrajevanja vodstva in članov NS v obdobju 2009 do 2015

V tem poglavju želim empirično raziskati tretje raziskovalno vprašanje, ki se nanaša na primerjavo nagrajevanja vodstva in članov NS, ki so se zgodili zaradi finančne krize. Pri empirični analizi sem si pomagal s t-testom za odvisne vzorce. Primerjal sem prejeme uprav bank in prejeme članov NS bank. V povprečju so banke v vzorcu leta 2015 za predsednike uprav bank namenile 225,2 tisoč €, leta 2009 pa 230,6 tisoč €. Razlika med letoma ni statistično pomembna ($t = 0,11$; $p = 0,91$).

Slika 9: Povprečni prejemi predsednikov uprav bank v € med letoma 2009 in 2015

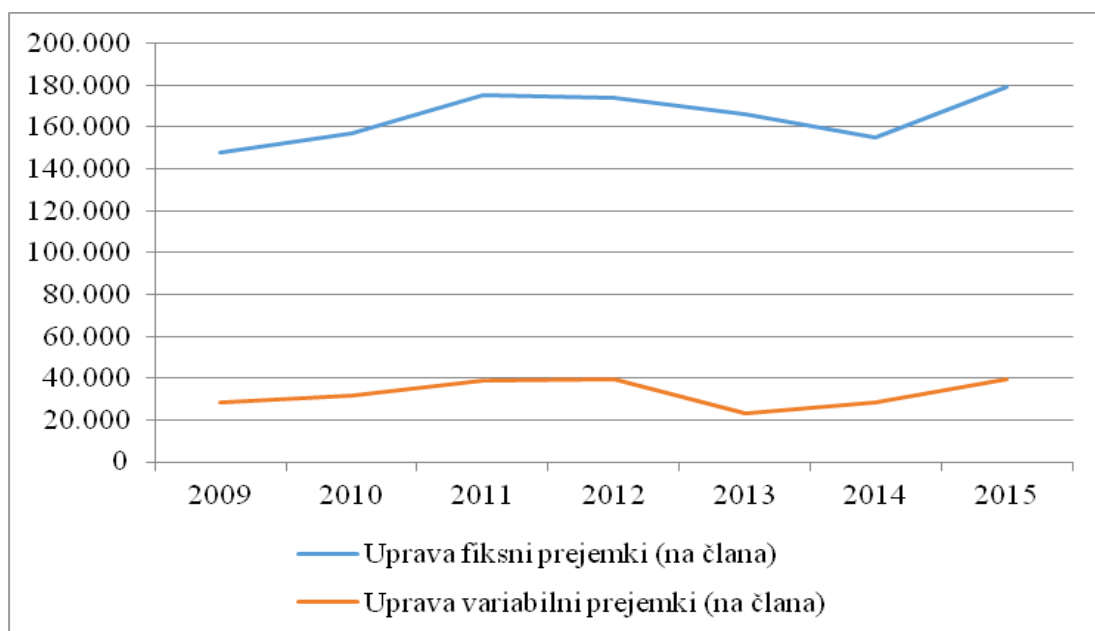

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Na zgornji sliki lahko vidimo, da se med letoma 2009 in 2015 višina fiksnih prejemkov predsednikov uprav bank ni bistveno spreminjala. Prav tako ni prišlo do bistvenih sprememb niti v variabilnih prejemkih predsednikov uprav.

V povprečju so banke v vzorcu leta 2015 za člana uprave namenile 218,5 tisoč €, leta 2009 pa 175,8 tisoč €. Razlika med letoma ni statistično pomembna ($t = -1,34$; $p = 0,20$).

Slika 10: Povprečni prejemki na člana uprave v € med letoma 2009 in 2015

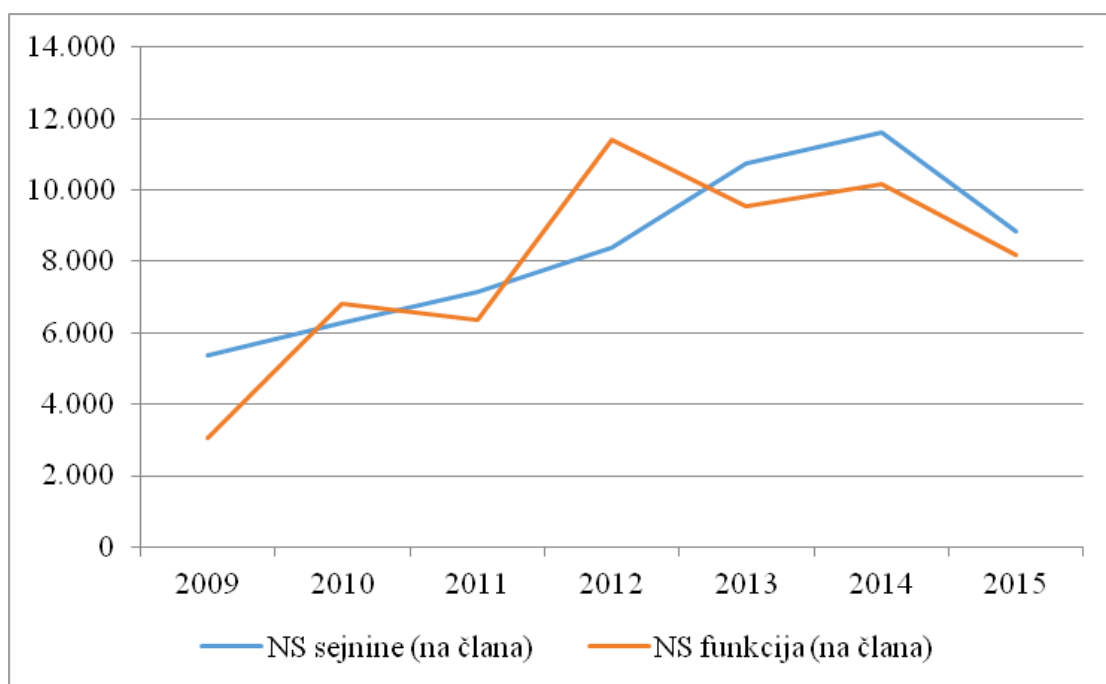

Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Na zgornji sliki lahko vidimo, da se povprečni fiksni prejemki člana uprav bank med letoma 2009 in 2015 niso bistveno spreminjali. Prav tako do večjih sprememb ni prišlo niti v variabilnih prejemkih na člana uprave.

V povprečju so banke v vzorcu leta 2015 za posameznega člana NS namenile 15,1 tisoč €, leta 2009 pa 8,4 tisoč €. Potrebno je poudariti, da so v povprečne sejnine vključujejo tudi posredne stroške na primer potni stroški, stroški prevajanja, itd in so zato dejanski zaslužki članov NS lahko nižji. Razlika je statistično pomembna ($t = -2,86$, $p = 0,01$).

Slika 11: Povprečne prejeme člani NS bank v € med letoma 2009 in 2015

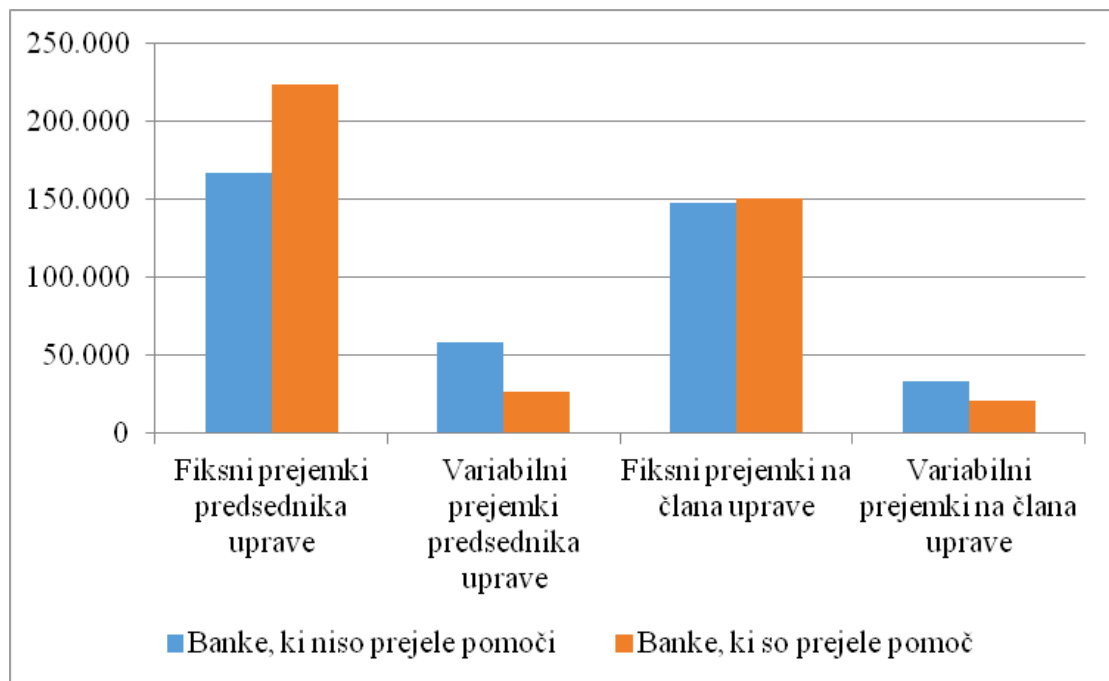
Vir podatkov: Priloga 3; lastni izračuni

Razliko bi lahko razložili z dejstvom, da je bil leta 2009 sprejet Sklep Vlade RS o stališčih do izplačevanja sejin ter nagrad članov NS in uprave v zvezi z omejevanjem učinkov finančne krize v javnih podjetjih in drugih gospodarskih družbah v delni ali celotni neposredni ali posredni lasti RS. Sklep je višino sejin zniževal za 50 % glede na velikost družbe in je prepovedal plačilo iz udeležbe pri dobičku do konca leta 2010. Na zgornji sliki je opazen trend naraščanja povprečnih prihodkov člana NS med letoma 2009 in 2015, kar lahko delno pojasnimo z zgornjo razlago.

3.5.5 Razlike v nagrajevanju uprav in članov NS bank pred finančno krizo med bankami s pomočjo in bankami brez pomoči

V tem poglavju želim empirično raziskati četrto raziskovalno vprašanje, ki se nanaša na primerjavo nagrajevanja uprav in članov NS bank pred finančno krizo med bankami, ki so bile deležne pomoči v obliki prenosa slabih terjatev in bankami, ki niso bile deležne te pomoči. Pri empirični analizi sem si pomagal s t-testom za neodvisne vzorce. V povprečju so banke s pomočjo leta 2009 za predsednike bank namenile 246,25 tisoč €, banke brez pomoči pa 225,80 tisoč €. Razlika med podvzorcema ni statistično pomembna ($t = -0,41$; $p = 0,69$). V povprečju so banke s pomočjo na posameznega člana uprave namenile 172,50 tisoč €, banke brez pomoči pa 181,12 tisoč €. Razlika med podvzorcema ni statistično pomembna ($t = 0,23$; $p = 0,83$).

Slika 12: Povprečni prejemki predsednikov in članov uprav v letu 2009, ki so bile deležne pomoči in brez pomoči

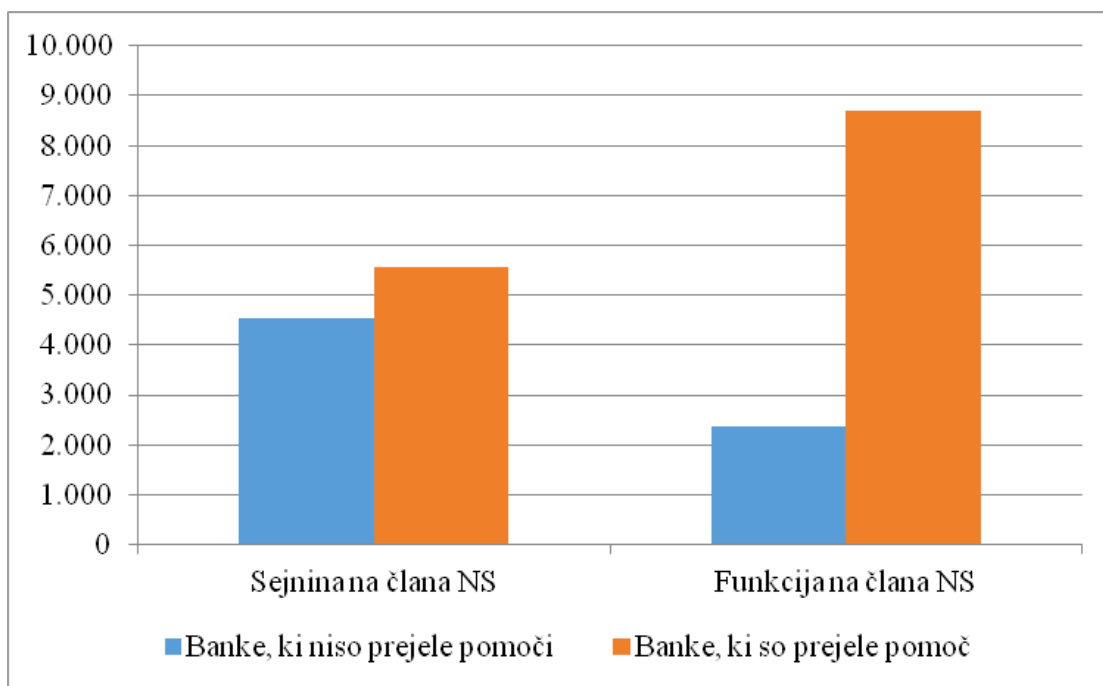

Vir podatkov: Priloga 4; lastni izračuni

Na zgornji sliki lahko vidimo, da so banke, ki niso prejele pomoči, v povprečju svojim predsednikom in članom uprav izplačevale višje variabilne prejemke, banke, ki pa so pomoč prejele, pa so jim izplačevale višje fiksne prejemke.

V povprečju so banke s pomočjo leta 2009 za člana NS bank namenile 14,27 tisoč €, banke brez pomoči pa 6,92 tisoč €. Treba je poudariti, da povprečne sejnine vključujejo tudi posredne stroške, na primer potne stroške, stroške prevajanja itd. in so zato dejanski zaslužki članov NS lahko nižji. Razliko bi lahko razložili z dejstvom, da so v podvzorcju bank brez pomoči predvsem banke v tuji lasti, kjer ni neobičajno, da so člani NS v banki zaposleni in jim banka ne izplačuje posebnih nadomestil za opravljanje funkcije člana NS in sejin, ampak so za delo v NS plačani v sklopu rednega plačila. Razlika med podvzorcema ni statistično pomembna ($t = -1,53$; $p = 0,15$).

Slika 13: Povprečni prejemki članov NS v letu 2009 bankah, ki so bile deležne pomoči in brez pomoči

Vir podatkov: Priloga 4; lastni izračuni

Na zgornji sliki lahko vidimo, da so razlike med bankami manjše pri izdatkih za sejnine kot pri izdatkih za opravljane funkcije. Slednji so bili v bankah, ki so prejele pomoč, precej višji.

3.6 Razprava

3.6.1 Razprava o stanju bank v letu 2015

Med bankami v slovenskem bančnem sektorju prihaja do velikih razlik v velikosti. Leta 2015 je mediana tržnega deleža glede na sredstva znašala 5,24 %, glede na prihodke iz obresti pa 4,52 %. NLB d.d. kot največja banka v slovenskem bančnem prostoru je imela leta 2015 okoli 40 % tržni delež glede na prihodke iz obresti, kar je 22,35-krat več kot banka z najmanjšim tržnim deležem (KBS d.d. v višini 1,7 %). Deset bank z najmanjšimi tržnimi deleži glede na prihodke iz obresti je leta 2015 skupaj imelo 39,4 % tržni delež, kar je manj kot tržni delež NLB d.d. Pet največjih bank v vzorcu glede na sredstva imajo skupaj 74,1 % tržni delež, medtem ko ima pet največjih bank v Nemčiji skupaj okoli 30 %, v Združenem kraljestvu okoli 36 %, v Franciji okoli 47 % in v Italiji okoli 41 % (Comford, 2016). Maverick (2015) je opisal, da je leta 2015 povprečen ROE za banke znašal 8,5 %, Loth (b.l.) pa kot povprečen donos na sredstva (angl. *Return of Assets*, v nadaljevanju ROA) v bankah predpostavlja 1,5 %. V slovenskem bančnem sektorju so povprečni ROE kazalnik za Evropo presegle SKB d.d., (9,5 %), Abanka d.d. (7,6 %), Sparkasse d.d. (7,4 %) in NLB d.d. (6,6 %). Nobena banka v vzorcu ni imela ROA višjega od 1,5 %; najbližje je bila SKB d.d. z 1,3 %. Leta 2015 so banke v RS v povprečju ustvarile 144 tisoč € prihodkov na zaposlenega, medtem ko so po poročanju Comforda (2016) nemške banke

ustvarile okoli 200 tisoč, britanske banke 205 tisoč, italijanske banke okoli 210 tisoč in francoske banke okoli 270 tisoč € prihodkov na zaposlenega.

V slovenskem bančnem sektorju je v obdobju od 2008 do 2015 mogoče zaslediti trend upadanja prihodkov iz obresti, ki so osnovna dejavnost bank. V povprečju so prihodki iz obresti v bankah v vzorcu leta 2015 predstavljali 69,4 % vseh prihodkov banke, medtem ko so v nemških bankah znašali okoli 66 %, v britanskih 57 %, francoskih 50 % in italijanskih bankah 45 % (Comford, 2016). Iz tega lahko sklepamo, da so slovenske banke bolj odvisne od prihodkov iz obresti kot njihovi konkurenti v tujini. DeYoung in Roland (2001, str. 27–29) sta analizirala prihodke in dobičke 472 velikih in srednje velik bank med letoma 1988 in 1995 ter dokazala, da so prihodki od obresti manj volatilni kot ostali prihodki bank. Prihodki bank na osnovi provizij (npr. investicijski skladi, zavarovalništvo, kreditne kartice ipd.) so bolj nepredvidljivi in tvegani kot prihodki iz obresti. Stiroh in Rumble (2006, str. 2131–2133) sta mnenja, da je eden od razlogov za povečanje nabora finančnih storitev bank (prihodki, katerih vir niso obresti) izkoriščanje potencialnih dobičkov diverzifikacije. Na vzorcu 1.800 finančnih holdingov v obdobju 1997–2002 sta dokazala, da dobički na osnovi diverzifikacije obstajajo, vendar se pobotajo s povečanjem izpostavljenosti do neobrestnih storitev. Finančne storitve so veliko bolj volatilne, ampak ne nujno tudi bolj dobičkonosne kot storitve posojanja (obresti). Sberbank d.d. je edina banka v vzorcu, ki je v obdobju 2008 do 2015 zabeležila rast prihodkov iz obresti, največji upad prihodkov iz obresti pa je zabeležila KBS banka d.d. in sicer 80,1 %. Sledi Gorenjska banka d.d. z 62,9 % in NLB d.d. z 62,7 % upadom prihodkov iz obresti. Pristop monetarne politike v Evropi po finančni krizi se izvaja tudi preko negativnih obrestnih mer, kar bankam v konkurenčnem okolju močno znižuje obrestno maržo. Banke se bojijo negativne obresti prenesti na varčevalce (nekatero banke v RS zaračunavajo negativne obresti podjetjem za visoke zneske na transakcijskih računih), saj se bojijo, da bi izgubili stranke.

Povprečna kapitalska ustreznost v bankah v RS je leta 2015 znašala 17,8 %. V povezavi s členom 92(1) Uredbe (EU) št. 575/2013 mora kreditna institucija od 1. 1. 2015 do 31.12.2015 izpolnjevati ali presegati količnik skupnega kapitala v višini 8 %. Vse banke v RS so močno presegale mejo 8 %; pri Hypo d.d., ki je imela leta 2015 najnižjo kapitalsko ustreznost, je ta znašala 11,9 %. Drug pokazatelj likvidnosti bank je koeficient LTD. Kombinacija previdnosti in zakonodajnih zahtev za komercialne banke predlaga koeficient LTD v višini približno 80 %–90 %. Za banke, kot so PBS d.d., KBS d.d. in Nova KBM d.d., katerih LTD znaša manj kot 60 %, menim, da so imele leta 2015 preveč depozitov in niso v celoti izkoristile priložnosti na trgu. Po drugi strani sta banki Hypo d.d. in Sparkasse d.d., ki imata LTD višji od 90 %, leta 2015 bolj tvegali in sta morali dospelja depozitov in kreditov bolje načrtovati. Vseeno menim, da razlog za visoke LTD ni le v tem, da bi bile banke leta 2015 preveč previdne oziroma nenaklonjene k tveganju, ampak tudi v povečanju bankam razpoložljivega denarja kot posledici ukrepov monetarne politike EU. Menim torej, da je delni razlog za nizke kazalnike LTD v bankah leta 2015 preveč razpoložljivega denarja. Banke so tudi nenaklonjene sprejemanju depozitov prebivalstva in podjetij, kar se odseva v nizkih obrestnih merah za depozite.

V vzorcu so štiri banke, ki so v obdobju 2008 do 2015 ustvarile več dobička kot izgube. Največji dobiček je ustvarila SKB d.d. in sicer 141,3 milijona €, sledi pa Banka Koper d.d., ki je edina banka v vzorcu, ki v obdobju ni poročala o izgubi. Banka Koper d.d. je ustvarila 114,7 milijona € dobička, sledi UniCredit d.d. s 26,4 milijona € in Sberbank d.d. z 9,5 milijona € dobička. Največjo izgubo v obdobju 2008 do 2015 je poročala NLB d.d. in sicer

2.063,4 milijona €, sledi Nova KBM d.d. z 889,8 milijona € in Abanka d.d. s 619,2 milijona €. Podatek ni presenetljiv, saj so te tri banke bile deležne državne pomoči v letih 2013 in 2014, prav tako pa so to tudi tri največje banke v slovenskem bančnem prostoru.

3.6.2 Razprava o primerjavi v lastništvu bank in koncentraciji lastništva v obdobju med letoma 2009 in 2015

S prvim raziskovalnim vprašanjem sem želel raziskati, kako sta se spremenila lastništvo v bankah ter njegova koncentracija. Lastništvo bank v vzorcu sem razdelil glede na geografski izvor lastništva (domač oziroma tuj kapital) in glede na tip lastništva (državno oziroma zasebno lastništvo). V obdobju med letoma 2009 in 2015 se je povečal delež bank, ki so v državni lasti. Štiblar in Ahtik (2009, str. 24) sta v raziskavi ugotovila, da se je obdobju 2000 do 2008 število tujih lastnikov bank podvojilo ter da so bili leta 2008 najpogostejši lastniki bank tujci, v moji raziskavi pa so rezultati ravno nasprotni. Menim, da je razlog za to sklep, ki je v letu 2013 razlastnil delničarje NLB, NKMB in Abanke ter posledično 100 % lastništvo RS. V istem obdobju se je lastništvo glede na geografski izvor le nekoliko spremenilo. Menim, da do večjih razlik ni prišlo, saj so bile vse banke, ki so bile razlastninjene, v večinski domači lasti, prenos slabih terjatev in posledično državno lastništvo pa ni vplivalo na geografski izvor kapitala.

Koncentracija lastništva bank v vzorcu se je v obdobju od leta 2009 do 2015 spremenila in sicer se je lastništvo skoncentriralo. Leta 2009 je največji lastnik bank v vzorcu imel v povprečju 66,4 % lastniški delež, leta 2015 pa v povprečju 83,0 % lastniški delež. Štiblar in Ahtik (2009, str. 23) sta primerjala koncentracijo bank v RS v obdobju od 2000 do 2008 in sta prišla do ugotovitve, da se je lastništvo v tem obdobju skoncentriralo. Trend koncentracije lastništva je prisoten tudi v moji raziskavi. Višanje koncentracije lastništva v bankah v obdobju med letoma 2008 in 2015 lahko delno pojasnimo z razlastninjenem NLB, NKMB in Abanke ter posledičnim 100 % lastništvom RS.

3.6.3 Razprava o spremembah v korporativnem upravljanju med letoma 2009 in 2015

Z drugim raziskovalnim vprašanjem sem želel raziskati spremembe v korporativnem upravljanju med letoma 2009 in 2015. Najpogosteje zastopana komisija NS v bankah v vzorcu je bila revizijska komisija, tako v letu 2009 kot v letu 2015. Ugotovitev ni presenetljiva, saj je revizijska komisija NS bila predpisana že leta 2009 v Zban-1. V obdobju od 2008 do 2015 se je v bankah v vzorcu povečalo število komisij NS. Leta 2009 so banke v vzorcu v povprečju imele 2 komisiji NS, leta 2015 pa 3,27 komisije NS. V povprečju se je število komisij NS v bankah v vzorcu v obdobju od 2009 do 2015 povečalo za 1,27 komisije. Razlog za povečanje števila komisij NS v bankah je v sprejetju novega Zban-2. Predhodni Zban-1 je predpisoval samo revizijsko komisijo kot obvezno komisijo NS bank, v skladu z veljavnim Zban-2 pa so banke obvezane, da imajo poleg revizijske komisije še komisijo za tveganje in ločeni komisiji za imenovanje in prejeme, ki sta bili lahko v skladu z Zban-1 združeni v eno komisijo NS. Zanimivo je, da se je zmanjšalo število članov NS, povečalo pa število komisij. Ob tem se mi odpira vprašanje, ali to ne pomeni samo bolj razpršenega dela članov NS in ali to kaj prispeva h kvaliteti korporativnega upravljanja.

V povprečju se je število članov uprave v bankah v vzorcu v obdobju 2009 do 2015 zmanjšalo (za 0,16 člana). Razlika sicer ni statistično pomembna, prisoten pa je trend

upadanja števila članov. V povprečju se je število članov NS v bankah v obdobju 2009 do 2015 zmanjšalo za enega člana, razlika med letoma je statistično pomembna. V povprečju se je število sej NS v bankah v vzorcu v obdobju od 2009 do 2015 povečalo za 3,64 seje, pri čemer razlika ni statistično pomembna. Zanimiv je podatek, da se je število članov NS v obdobju 2009 do 2015 zmanjšalo, medtem ko se je število komisij NS in število sej NS v istem obdobju povečalo. Običajno imajo komisije NS po tri člane. Menim, da je razlog za zmanjšanje števila članov NS zniževanje stroškov v bankah, porast števila sej NS pa bi pojasnil s povečanjem predpisov na področju bančništva po finančni krizi ter s povečanjem števila komisij NS bank. V korporativnem upravljanju med letoma 2009 in 2015 je prišlo do določenih sprememb. Prisoten je trend upada števila članov uprav in NS, povečalo pa se je število komisij in sej NS.

3.6.4 Razprava o spremembah nagrajevanja uprav bank in članov NS med letom 2009 in 2015

S tretjim raziskovalnim vprašanjem sem želel raziskati, kako so se v nagrajevanju uprav in NS odražale spremembe zakonodaje, do katerih je prišlo zaradi finančne krize. V obdobju med letoma 2009 in 2015 se izdatki za predsednike bank niso bistveno spremenili. Predsedniki bank so v povprečju leta 2015 prejeli skupno za 5,4 tisoč € manj prejemkov kot leta 2009.

V obdobju od 2009 do 2015 so se izdatki za člane uprave povečali, pri čemer se je število članov uprave zmanjšalo. V povprečju so člani uprav bank leta 2015 prejeli za 42,7 tisoč € več prejemkov na člana uprave kot leta 2009. Menim, da je razlog za povečanje nagrajevanja vodstva v tem, da vodstvo bank sestavlja usposobljen kader, ki ima večjo pogajalsko moč in se zato lažje spogaja za višjo plačo. Delno pa bi lahko razlog za višje plače bila tudi splošna rast plač v državi. Na spletni strani Statističnega urada RS je mogoče pridobiti podatke o povprečnih plačah v RS. Iz podatkov lahko razberemo, da je v RS prisotna rast povprečne bruto plače. Decembra 2008 je povprečna bruto plača znašala 1.457,66 €, leta 2015 pa 1.594,93 €. V primeru vodstva bank gre za strokovni kader, ki ima večjo moč, da se pogaja za višje plače in posledično je razlika v plači med leti večja. Obstaja trend povečevanja nagrajevanja vodstva bank, vendar razlike v nagrajevanju vodstva med letoma 2009 in 2015 niso statistično pomembne.

V obdobju od 2009 do 2015 so se povečali izdatki za člane NS, medtem ko se je število članov NS zmanjšalo. V povprečju je član NS prejel leta 2015 za 6,7 tisoč € več prejemkov kot leta 2009. V obdobju lahko opazimo trend zmanjševanja deleža, ki ga predstavljajo sejnine v celotnih izdatkih. Tako pri nagrajevanju vodstva bank kot članov NS bank je prisoten trend rasti prejemkov, vendar je razlika med letoma 2009 in 2015 statistično značilna le pri članih NS. Menim, da bi razlog lahko bil relativno nizek delež, ki ga predstavljajo izdatki za člane NS v celotnih stroških dela v bankah. Leta 2015 je na primer Banka Koper d.d. poročala o 28.469 tisoč € stroškov dela, od tega so prejemki vodstva banke predstavljali 2.133 tisoč € oziroma 7,4 % in prejemki članov NS 76 tisoč € oziroma 0,3 % celotnih stroškov dela.

3.6.5 Razprava o rezultatih v nagrajevanju med bankami s pomočjo in bankami brez pomoči

S četrtem raziskovalnim vprašanjem sem želel preveriti, ali se je struktura nagrajevanja vodstva in NS bank v letu 2009 razlikovala med bankami, ki so prejele pomoč in bankami, ki pomoči niso bile deležne. V povprečju so bili skupni prejemki predsednikov bank s pomočjo leta 2009 za 20,45 tisoč € višji kot v bankah brez pomoči, pri čemer pa razlika med podvzorcema ni statistično pomembna. V povprečju so bili skupni prejemki na člana uprave v bankah s pomočjo leta 2009 za 8,62 tisoč € nižji kot v bankah brez pomoči, razlika med podvzorcema pa ni statistično pomembna. Jensen in Murphy (1990, str. 261, 262) sta v študiji, v katero sta vključila več kot 2000 predsednikov uprav, prišla do ugotovitve, da kljub temu, da se poudarja pomembnost dodatkov v celotnem nagrajevanju predsednikov uprav, rezultati študije ne kažejo velikih nihanj dodatkov med leti. Avtorja sta na podlagi tega sklepala, da obstaja šibka povezava med plačilom in uspešnostjo. Avtorja domnevata, da politične sile, ki delujejo tako v javnem sektorju kot tudi znotraj organizacij, omejujejo visoka izplačila za izjemne dosežke.

Do podobnih rezultatov sem prišel tudi sam. Na podlagi prejemkov predsednikov bank v vzorcu leta 2009 lahko opazim, da so predsedniki v bankah, ki so prejele pomoč, v povprečju prejeli višje prejemke, vendar je ta razlika majhna in ni statistično pomembna.

V povprečju so bili skupni prejemki na posameznega člana NS bank s pomočjo leta 2009 za 7,8 tisoč € višji kot v bankah brez pomoči, razlika med podvzorcema ni statistično pomembna. Veliko študij, ki preučuje vpliv nagrajevanja na uspešnost bank, je narejenih na vzorcu ameriških oziroma angleških bank, kjer imajo enotni sistem vodenja, zato nisem zasledil literature, ki bi preučevala vpliv nagrajevanja članov NS na uspešnost bank. Menim, da je to strokovno področje slabo raziskano. V svoji empirični raziskavi sem zasledil majhne razlike v nagrajevanju članov NS bank. Banke s pomočjo so v povprečju za svoje člane NS namenile več prejemkov, vendar so razlike v nagrajevanju majhne in statistično nepomembne. Menim, da je razlog za odstopanje v nagrajevanju v tem, da člani NS v tujih bankah niso posebej plačani za opravljanje funkcije člana NS, ampak so plačani v sklopu rednega plačila.

3.7 Omejitve raziskave

V procesu empirične raziskave magistrske naloge sem opazil štiri omejitve. Prva je majhen vzorec. Slovenski bančni sektor je relativno majhen, saj obsega 15 bank (seznam banki, ki je bil 1. 5. 2016 objavljen na spletni strani BS) in 3 hranilnice. V raziskavo nisem vključil hranilnic in Slovenske investicijske banke, saj sem želel čim bolj homogen vzorec bank. Zaradi manjšega vzorca se vrednosti posameznih spremenljivk v večji meri porazdeljujejo manj normalno, kot bi se pri velikem vzorcu. Za statične metode, ki sem jih uporabil, je treba za čim boljše rezultate imeti čim večji vzorec. Manjši vzorci imajo posledično slabše rezultate.

Banke v letnih poročilih o svojem poslovanju poročajo različno dobro. Opazil sem trend bolj celovitega poročanja bank, vendar pa sem pri posameznih bankah kljub temu imel nekaj manjkajočih podatkov. Manjkajoči podatki so posledično zmanjšali vzorec, ki sem ga lahko uporabil v nadaljnji empirični raziskavi.

Med posameznimi bankami v RS obstajajo velike razlike v velikosti med bankami. NLB d.d. kot največja banka v RS leta 2015 ima 39,7 % tržni delež glede na prihodke, KBS d.d., ki je najmanjša banka v RS, pa ga ima 1,7 %. Razlike med bankami niso velike samo z vidika višine prihodkov, ampak tudi z vidika korporativnega upravljanja, nagrajevanja zaposlenih, storitev, ki jih banke nudijo itd. Velike razlike med enotami opazovanja povzročijo, da se podatki porazdeljujejo bolj nenormalno, kar v primeru majhnega vzorca, kot sem ga imel sam, še dodatno poslabša rezultate.

Bančni sektor v RS je v obdobju od 2008 do 2015 imel številne kadrovske spremembe vodstva in NS. Prav tako pa smo v tem obdobju bili priča nekaterim preoblikovanjem bank in tudi prevzemu Banke Celje. Omenjene spremembe v bančnem sektorju otežuje zbiranje podatkov v vzorec in lahko celo vplivajo na kvaliteto vhodnih podatkov.

SKLEP

Leta 2008 se je začela finančna kriza, katere začetek je bil stečaj investicijske banke Lehman Brothers. Mnenj, kaj oziroma kdo je krivec za finančno krizo leta 2008, je več. Številni avtorji menijo, da je za nastalo finančno krizo razlog slabo korporativno upravljanje. Bančni sektor je pomemben steber vsakega razvitega gospodarstva, če je v dobrem stanju, spodbuja gospodarstvo k rasti in skrbi za učinkovito alokacijo finančnih sredstev med akterji na trgu. Bančni sektor, ki je v težavah, pa ima lahko velike negativne eksternalije na celotno gospodarstvo.

V magistrski nalogi sem želel preučiti, v kakšen stanju je slovenski bančni sektor po finančni krizi ter ali je mogoče zaslediti trende v slovenskem bančništvu. Preučiti sem želel, ali je na vzorcu slovenskih bank prišlo do razlik v korporativnem upravljanju in nagrajevanju med finančno krizo in po njej ter kakšne so bile razlike v nagrajevanju med finančno krizo med bankami, ki so bile v letih 2013 in 2014 deležne pomoči in bankami brez pomoči.

V slovenskem bančnem sektorju prihaja do velikih razlik v velikosti bank. Pet največjih bank v RS ima skupaj 74,1 % tržni delež glede na sredstva, kar je več kot v nemških, britanskih, francoskih ali italijanskih bankah. Na podlagi podatkov ROE in ROA sklepam, da so banke v slovenskem bančnem sektorju malo pod svetovnim povprečjem, kar se tiče donosnosti sredstev in kapitala. Banke v RS so bolj odvisne od prihodkov iz obresti kot njihovi konkurenti v evropskih državah. Prihodki iz obresti, ki predstavljajo prihodke iz osnovne dejavnosti v bankah, so v obdobju od 2008 do 2015 upadali. Tudi v letu 2016 se trend negativnih obrestnih mer nadaljuje kot posledica izvajanja monetarne politike EU. Negativne obrestne mere bankam v konkurenčnem okolju močno znižujejo obrestno maržo, prav tako pa negativne obrestne mere v manjši meri prenašajo na depozitarje. Menim, da bodo banke v prihodnosti morale povečati prihodke iz ostalih bančnih dejavnosti kot na primer iz varovanja (izvedeni finančni instrumenti), finančnega in zasebnega bančništva, dokumentarnih poslov (bančnih garancij, akreditivov itd.), plačilnega prometa itn. Pomemben izziv pa bo tradicionalnemu bančništvu predstavljala tudi digitalizacija v podjetjih in sicer s hitrejšim razvojem kriptovalut ter elektronskimi plačilnimi sistemi, pri katerih bi se lahko plačilni promet izvajal brez tradicionalnih bank.

Banke v RS so imele leta 2015 kapitalsko ustreznost nad mejo, določeno v pravilih Basla III. Tudi koeficient LTD nakazuje na to, da so bile banke v RS manj nagnjene k tveganju.

Vendar pa menim, da je eden od razlogov za visok LTD poplava razpoložljivega denarja na finančnem trgu v letih 2015 in 2016 ter da banke niso mogle posoditi toliko denarja, kot bi si želele.

Primerjava lastništva bank med letoma 2009 in 2015 prikazuje tendenco k povečanju deleža bank v državni lasti leta 2015 v primerjavi z letom 2009, v povprečju se je povečal tudi lastniški delež, ki ga ima v lasti največji lastnik. V bankah v RS sem zasledil trend, da se je med letoma 2009 in 2015 povečalo število komisij NS in sej NS, medtem ko se je število članov NS zmanjšalo. V obdobju je mogoče zaslediti tudi trend zmanjševanja števila članov uprav bank. Med bankami s pomočjo in brez pomoči leta 2009 ni bilo večjih razlik v številu komisij NS. Banke s pomočjo so leta 2009 imele večje število članov uprav in NS, imele pa so tudi več sej NS kot banke brez pomoči.

Primerjava prejemkov vodstva leta 2009 in 2015 kaže na to, da se nagrajevanje predsednikov uprav bank ni bistveno spremenilo. V letu 2015 so bili prejemki posameznih članov uprav bank višji. Prejemki posameznih članov NS so se leta 2015 povečali v primerjavi z letom 2009, medtem ko je bilo leta 2009 manjše število članov. Med bankami s pomočjo in brez pomoči so bile razlike v nagrajevanju majhne, v povprečju je vodstvo bank s pomočjo prejelo večje prejemke kot vodstvo v bankah brez pomoči, banke s pomočjo so v povprečju imele tudi številčnejša vodstva. V nagrajevanju članov NS med bankami s pomočjo in brez pomoči ni bilo večjih razlik. Člani NS v bankah s pomočjo so imeli leta 2009 v povprečju višje prejemke kot člani NS v bankah brez pomoči. Banke s pomočjo so imele leta 2009 v povprečju tudi številčnejše NS.

Področja, ki bi jih bilo zanimivo še dodatno raziskati, so: vpliv nagrajevanja članov NS na uspešnost bank v ostalih državah z dvotirnim sistemom vodenja, vpliv korporativnega upravljanja na tveganje, ki ga sprejema vodstvo bank v RS in kateri dejavniki korporativnega upravljanja najbolj napovedujejo uspešnost slovenskih bank.

LITERATURA IN VIRI

1. Abanka Vipava d.d. (2009). *Letno poročilo 2008*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d.
2. Abanka Vipava d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d.
3. Abanka Vipava d.d. (2011). *Letno poročilo 2010*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d.
4. Abanka Vipava d.d. (2012). *Letno poročilo 2011*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d.
5. Abanka Vipava d.d. (2013). *Letno poročilo 2012*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d.
6. Abanka Vipava d.d. (2014). *Letno poročilo 2013*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d.
7. Abanka Vipava d.d. (2015). *Letno poročilo 2014*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d.
8. Abanka d.d. (2016). *Letno poročilo 2015*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d.
9. AIMA - Alternative Investment Management Association. (2013). *Remuneration under CRD IV and the CRR* (interno gradivo). London: AIMA Limited.
10. Altunbas, Y., Carba, S., Gardener, E. P. M., & Molyneux, P. (2007). Examining the relationship between capital, risk and efficiency in European banking. *European Financial Management*, 13(1), 49–70.
11. Altunbas, Y., Evans, L., & Molyneux, P. (2001). Bank Ownership and Efficiency. *Journal of Money, Credit and banking*, 33(4), 926–954.
12. Amihud, Y., & Lev, B. (1981). Risk reduction as a managerial motive for conglomerate mergers. *The Bell Journal of Economics*, 12(2), 605–617.
13. Andrianova, S., Demetriades, P., & Shortland, A. (2010). Is government ownership of banks really harmful to growth?. *DIW Discussion Papers*, No. 987 (str. 1 -39). Berlin: EcoStor.
14. Ard, L., & Berg, A. (2010). *Bank Governance. Lessons from the Financial Crisis*. Washington DC: The World Bank Group international Finance Corporation.
15. Athanasoglou, P. P., Brissimis, S. N., & Delis, M. D. (2009). Bank-specific industry-specific and macroeconomic determinants of bank profitability. *International Financial Markets institutions & Money*, 18(2), 121–136.
16. Bančna unija. (b.l.). *Evropski svet*. Najdeno 30. novembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.consilium.europa.eu/sl/policies/banking-union/single-rulebook/>
17. Bank of America Corporation. (2007). 2006 Annual report. Charlotte, NC: Bank of America Corporation.
18. Banka Celje d.d. (2009a). *Konsolidirano letno poročilo za leto 2008*. Celje: Banka Celje d.d.
19. Banka Celje d.d. (2009b). *Letno poročilo Banka Celje d.d. za leto 2008*. Celje: Banka Celje d.d.
20. Banka Celje d.d. (2010a). *Letno poročilo skupine Banke Celje za leto 2009*. Celje: Banka Celje d.d.
21. Banka Celje d.d. (2010b). *Letno poročilo za leto 2009*. Celje: Banka Celje d.d.
22. Banka Celje d.d. (2011a). *Letno poročilo skupine Banke Celje d.d. za leto 2010*. Celje: Banka Celje d.d.
23. Banka Celje d.d. (2011b). *Letno poročilo za leto 2010*. Celje: Banka Celje d.d.
24. Banka Celje d.d. (2012). *Letno poročilo Banke Celje d.d. in Skupine Banke Celje za leto 2011*. Celje: Banka Celje d.d.
25. Banka Celje d.d. (2013). *Letno poročilo Banke Celje d.d. in Skupine Banke Celje za leto 2012*. Celje: Banka Celje d.d.
26. Banka Celje d.d. (2014). *Letno poročilo Banke Celje d.d. in Skupine Banke Celje za leto 2013*. Celje: Banka Celje d.d.

27. Banka Celje d.d. (2015). *Letno poročilo Banke Celje d.d. in Skupine Banke Celje za leto 2014*. Celje: Banka Celje d.d.
28. Banka Koper d.d. (2009). *Letno poročilo 2008*. Koper: Banka Koper d.d.
29. Banka Koper d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Koper: Banka Koper d.d.
30. Banka Koper d.d. (2011). *Letno poročilo 2010*. Koper: Banka Koper d.d.
31. Banka Koper d.d. (2012). *Letno poročilo 2011*. Koper: Banka Koper d.d.
32. Banka Koper d.d. (2013). *Letno poročilo 2012*. Koper: Banka Koper d.d.
33. Banka Koper d.d. (2014). *Letno poročilo 2013*. Koper: Banka Koper d.d.
34. Banka Koper d.d. (2015). *Letno poročilo 2014*. Koper: Banka Koper d.d.
35. Banka Koper d.d. (2016). *Letno poročilo 2015*. Koper: Banka Koper d.d.
36. BS. – Banka Slovenije. (b.l.a) *Jamstvo za vloge v bankah*. Najdeno 15. maja 2016 na spletnem naslovu <https://www.bsi.si/jamstvo-vlog.asp?MapaId=150>
37. BS. – Banka Slovenije. (b.l.b) *Kako deluje sistem jamstva za vloge*. Najdeno 15. maja 2016 na spletnem naslovu <https://www.bsi.si/jamstvo-vlog.asp?MapaId=1973&VsebinaId=18849#18849>
38. BS. – Banka Slovenije. (2015a). *Poročilo Banke Slovenije o vzrokih za nastali kapitalski primanjkljaj bank in vlogi Banke Slovenije pri tem kot bančnega regulatorja, sanaciji bank v letih 2013 in 2014, o učinkovitosti sistema korporativnega upravljanja bank v državni lasti in načinu reševanja posledic kapitalske neustreznosti poslovnih bank*. Najdeno 13. marca 2016 na spletnem naslovu http://www.bsi.si/publikacije/porocila/Porocilo_BS_2015.pdf
39. BS. – Banka Slovenije. (2015b). *Letno poročilo 2015*. Ljubljana: BS.
40. Banka Sparkasse d.d. (2009). *Letno poročilo Banke Sparkasse 2008*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d.
41. Banka Sparkasse d.d. (2010). *Letno poročilo Banke Sparkasse 2009*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d.
42. Banka Sparkasse d.d. (2011). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2010*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d.
43. Banka Sparkasse d.d. (2012). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2011*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d.
44. Banka Sparkasse d.d. (2013). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2012*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d.
45. Banka Sparkasse d.d. (2014). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2013*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d.
46. Banka Sparkasse d.d. (2015). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2014*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d.
47. Banka Sparkasse d.d. (2016). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2015*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d.
48. Barro, J. R., & Barro, R. J. (1990). Pay, performance, and turnover of bank CEOs. *Journal of Labor Economics*, 8(4), 448–481.
49. Basel III. (b.l.). *Investopedia*. Najdeno 9. januarja 2017 na spletnem naslovu <http://www.investopedia.com/terms/b/basell-iii.asp>
50. Bebchuk, L. A., & Jackson, R. J. (2005). Executive pension. *The Journal of Corporate Law*, 30(4), 824–855.
51. Bebchuk, L. A., & Spamann, H. (2009). Regulating bankers's pay. *Harvard Law School John M. Olin Center for Law, Economics and Business Discussion Paper Series*. Paper 641. 1–43.

52. Becher, D. A., Campbell, T. L., & Frye, M. B. (2005) Incentive Compensation for Bank Directors: The Impact of Deregulation. *Journal of Business*, 78(5), 1753–1778.
53. Bechmann, K. L., & Raaballe, J. (2010). Bad corporate governance and powerful CEOs in banks: Poor performance, excessive risk-taking, and a misuse of incentive-based compensation. *Copenhagen Business School and University of Aarhus*. Working paper. 1–32.
54. Becht, M. (2009). Corporate governance and the credit crisis. V M. Dewatripont, X. Freixas, & R. Portes (ur.), *Macroeconomic Stability and Financial Regulation: Key Issues for the G20* (str. 165–178). London: Centre for Economic Policy Research.
55. Beltratti, A., & Stulz, R. M. (2009). Cross-Country Study of the Impact of Governance and Regulation. *Finance Working Paper No. 254/2009*. 1–38.
56. Bertrand, M., & Mullainathan, S. (2003). Enjoying the quiet life? Corporate governance and managerial preferences. *Journal of Political Economy*, 111(5), 1043–1075.
57. Brezigar-Masten, A., Masten, I., & Volk, M. (2015). Discretionary credit rating and bank stability in a financial crisis. *Eastern European Economics*, 53(5), 377–402.
58. Brewer III, E., Hunter, W. C., & Jackson III, W. (2003). Deregulation and the relationship between bank CEO compensation and risk-taking. *Federal Reserve Bank of Chicago Working Paper No. 2003-32*. 1–33.
59. Brissimis, S. N., Delis, M. D., & Papanikolaou, N. I. (2008). Exploring the nexus between banking sector reform and performance: Evidence from newly acceded EU countries. *Journal of Banking and Finance*, 32(12), 2674–2683.
60. CFA Institute. (2013). *Capital Requirements directive (CRD) IV* (interno gradivo). Virginija: CFA Institute.
61. Citigroup Inc. (2015). *2014 Annual Report*. Getzville, NY: Citigroup Inc.
62. Comford, N. (2016). It's Not Just Deutsche Bank; German Banking Gloom in Charts. *Bloomberg*. Najdeno 16. novembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-11-13/it-s-not-just-deutsche-bank-german-banking-gloom-in-four-charts>
63. Demirgüç-Kunt, A., & Huizinga, H. (2004). Market discipline and deposit insurance. *Journal of Monetary Economics*, 51(2), 375–399.
64. Dewatripont, M., & Tirole, J. (2009). The Prudential Regulation of Banks. V Bebchuk, L. A., & Spamann, H. (2009). Regulating bankers's pay. Harvard Law School John M. Olin Center for Law, Economics and Business Discussion Paper Series. Paper 641. 1–43.
65. DeYoung, R., & Roland, K. P. (2001). Product Mix and Earnings volatility at Commercial Banks: Evidence from a Degree of Total Leverage Model. *Journal of Financial Intermediation*, 10(1), 54–84.
66. Deželna banka Slovenije d.d. (2009). Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2008. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d.
67. Deželna banka Slovenije d.d. (2010). Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2009. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d.
68. Deželna banka Slovenije d.d. (2011). Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2010. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d.
69. Deželna banka Slovenije d.d. (2012). Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2011. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d.
70. Deželna banka Slovenije d.d. (2013). Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2012. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d.

71. Deželna banka Slovenije d.d. (2014). Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2013. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d.
72. Deželna banka Slovenije d.d. (2015). Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2014. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d.
73. Deželna banka Slovenije d.d. (2016). Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2015. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d.
74. ECB. – Evropska centralna banka. (2016). *Kaj so obvezne rezerve?*. Najdeno 9. januarja 2017 na spletnem naslovu https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/minimum_reserve_req.sl.html
75. ECB. - Evropska centralna banka. (2013). *Uredba 1024/2013*. Luxembourg: ECB, 2013.
76. Evropski parlament in Svet. (2014a). *Direktiva 2014/49/EU*. Bruselj: Evropski parlament in svet, 2014.
77. Evropski parlament in Svet. (2014b). *Direktiva 2014/59/EU*. Bruselj: Evropski parlament in svet, 2014.
78. Evropski parlament in Svet. (2013a). *Direktiva 2013/36/EU*. Bruselj: Evropski parlament in svet, 2013.
79. Evropski parlament in Svet. (2013b). *Uredba 575/2013*. Bruselj: Evropski parlament in svt, 2013.
80. Evropski parlament in Svet. (1994). *Direktiva 1994/19/ES*. Bruselj: Evropski parlament in svet, 1994.
81. Evropski Svet. (2015a) *Sanacija in reševanje bank*. Najdeno 22. januarja 2017 na spletnem naslovu <http://www.consilium.europa.eu/sl/policies/banking-union/single-rulebook/bank-recovery-resolution/>
82. Evropski Svet (2015b) – *Sistemi jamstva za vloge*. Najdeno 23. januarja 2017 na spletnem naslovu <http://www.consilium.europa.eu/sl/policies/banking-union/single-rulebook/deposit-guarantee-schemes/>
83. Factor Banka d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: Factor Banka d.d.
84. Fahlenbrach, R., & Stulz, R. M. (2011). Bank CEO incentives and the credit crisis. *Journal of Financial Economics*, 99(1), 11–26.
85. Gorenjska Banka d.d. (2009). *Letno poročilo 2008*. Kranj: Gorenjska Banka d.d.
86. Gorenjska Banka d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Kranj: Gorenjska Banka d.d.
87. Gorenjska Banka d.d. (2011). *Letno poročilo 2010*. Kranj: Gorenjska Banka d.d.
88. Gorenjska Banka d.d. (2012). *Letno poročilo 2011*. Kranj: Gorenjska Banka d.d.
89. Gorenjska Banka d.d. (2013). *Letno poročilo 2012*. Kranj: Gorenjska Banka d.d.
90. Gorenjska Banka d.d. (2014). *Letno poročilo 2013*. Kranj: Gorenjska Banka d.d.
91. Gorenjska Banka d.d. (2015). *Letno poročilo 2014 za Gorenjsko banko, d.d., Kranj in Skupino Gorenjske banke Kranj*. Kranj: Gorenjska Banka d.d.
92. Gorenjska Banka d.d. (2016). *Gorenjska banka, d.d., Kranj in Skupina Gorenjske banka Kranj Letno poročilo 2015*. Kranj: Gorenjska Banka d.d.
93. Hau, H., & Thum M. (2009). Subprime crisis and board (in-) competence: private versus public banks in Germany. *Economic Policy*, 24(60), 701–752.
94. Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2009). *Letno poročilo podjetja Hypo Alpe-Adria Bank d.d. za leto 2008*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.
95. Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2010). *Letno poročilo 2013 Hypo Alpe-Adria Bank d.d.. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.*
96. Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2011). *Letno poročilo 2010 Hypo Alpe-Adria Bank d.d. RS*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.

97. Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2012). *Letno poročilo 2011 Hypo Alpe-Adria Bank d.d. RS*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.
98. Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2013). *Letno poročilo 2012 Hypo Alpe-Adria Bank d.d. RS*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.
99. Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2014). *Letno poročilo 2013 Hypo Alpe-Adria Bank d.d. RS*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.
100. Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2015). *Letno poročilo 2014 Hypo Alpe-Adria in Hypo Alpe-Adria-Bank, d.d. RS*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.
101. Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2016). *Letno poročilo 2015 Hypo Alpe-Adria in Hypo Alpe-Adria-Bank, d.d. RS*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.
102. MSRP. – Mednarodni standardi računovodskega poročanja. (2010). *Conceptual Framework for Financial Reporting 2010*. Najdeno 26. junija 2017 na spletnem naslovu <https://www.iasplus.com/en/standards/other/framework>
103. Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial begavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305–360.
104. Jensen, M. C., & Murphy, K. J. (1990). Performance Pay and Top-Management Incentives. *Journal of Political Economy*, 98(2), 225–264.
105. JPMorgan Chase & Co. (2007). *2006 Annual report*. New York: JPMorgan Chase & Co.
106. Körner, T., & Schnabel, I. (2011). Public ownership of banks and economic growth. *Economics of Transition* 19(3), 407–441.
107. Košak, M., Lončarski, I., & Slapničar, S. (2009). Corporate governance in the Slovenian banking sector: an empirical survey. *Bančni vestnik*, 59(11), 29–38.
108. La Porta, R., Lopez-De-Silanes, F., & Schleifer, A. (2002). Government Ownership of Banks. *Journal of Finance*, 57(1), 265–301.
109. Levine, R. (2004). The corporate governance of banks: a concise discussion of concepts and evidence. *Policy research working paper, No.3404*. Washington, D.C. World Bank
110. Loth, R. (b.l.). Profitability Indicator Ratios: Return On Assets. *Investopedia*. Najdeno 17. novembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.investopedia.com/university/ratios/profitability-indicator/ratio3.asp>
111. Maverick, J. B. (2015). What level of return on equity is common for a company in the banking sector? *Investopedia*. Najdeno 17. novembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.investopedia.com/ask/answers/040815/what-level-return-equity-common-company-banking-sector.asp>
112. MDS. – Mednarodni denarni sklad. (2012a). *Republic of Slovenia: Financial System Stability Assessment*. Najdeno 13. marca 2016 na spletnem naslovu: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2012/cr12325.pdf>
113. MDS. – Mednarodni denarni sklad. (2012b). *Republic of Slovenia: Financail System Stability Assessment*. IMF Country Report No. 12/325. Washington: MDS
114. Moral Hazard. (b.l.). V *Investopedia*. Najdeno 27. decembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.investopedia.com/terms/m/moralthazard.asp>
115. Murphy, K. (1999). Executive compensation. V Fahlenbrach, R., & Stulz, R. M. (2011). Bank CEO incentives and the credit crisis. *Journal of Financial Economics*, 99(1), 11–26.
116. NLB d.d. (2009). *Letno poročilo 2008*. Ljubljana: NLB d.d.
117. NLB d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: NLB d.d.
118. NLB d.d. (2011). *Letno poročilo 2010*. Ljubljana: NLB d.d.

119. NLB d.d. (2012). *Letno poročilo 2011*. Ljubljana: NLB d.d.
120. NLB d.d. (2013). *Letno poročilo 2012*. Ljubljana: NLB d.d.
121. NLB d.d. (2014). *Letno poročilo 2013*. Ljubljana: NLB d.d.
122. NLB d.d. (2015). *Letno poročilo 2014*. Ljubljana: NLB d.d.
123. NLB d.d. (2016). *Letno poročilo NLB Skupine 2015*. Ljubljana: NLB d.d.
124. Nova KBM d.d. (2009). *2008 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d.
125. Nova KBM d.d. (2010). *2009 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d.
126. Nova KBM d.d. (2011). *2010 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d.
127. Nova KBM d.d. (2012). *2011 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d.
128. Nova KBM d.d. (2013). *2012 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d.
129. Nova KBM d.d. (2014). *2013 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d.
130. Nova KBM d.d. (2015). *2014 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d.
131. Nova KBM d.d. (2016). *Letno poročilo 2015 skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d.
132. OECD. – Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj. (1999). *OECD Principles of Corporate Governance*, Pariz: OECD - Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj.
133. OECD. - Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj. (2004). *OECD Principles of Corporate Governance*, Pariz: OECD - Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj.
134. OECD. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj. (2009). *Corporate governance and the financial crisis: Key findings and main messages*, Pariz: OECD - Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj.
135. OECD.- Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj. (2015). *G20/OECD Principles of Corporate Governance*, Pariz: OECD. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj.
136. Orazalin, N., Mahmood, M., & Lee, K. J. (2016). Corporate governance, financial crises and bank performance: lessons from top Russian banks. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 16(5), 798–814.
137. Pathan, S. (2009). Strong boards, CEO power and bank risk-taking. *Journal of Banking & Finance*, 33(7), 1340–1350.
138. PBS d.d. (2009). *Letno poročilo 2008*. Ljubljana: PBS d.d.
139. PBS d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: PBS d.d.
140. PBS d.d. (2011). *Letno poročilo 2010*. Ljubljana: PBS d.d.
141. PBS d.d. (2012). *Letno poročilo 2011*. Ljubljana: PBS d.d.
142. PBS d.d. (2013). *Letno poročilo 2012*. Ljubljana: PBS d.d.
143. PBS d.d. (2014). *Letno poročilo 2013*. Ljubljana: PBS d.d.
144. PBS d.d. (2015). *Letno poročilo 2014*. Ljubljana: PBS d.d.
145. PBS d.d. (2016). *Letno poročilo 2015*. Ljubljana: PBS d.d.
146. Probanka d.d. (2010). *2009 Letno poročilo*. Maribor: Probanka d.d.
147. Raiffeisen Banka d.d. (2009). *Letno poročilo Annual report 2008*. Maribor: Raiffeisen Banka d.d.

148. Raiffeisen Banka d.d. (2010). *Letno poročilo Annual report 2009*. Maribor: Raiffeisen Banka d.d.
149. Raiffeisen Banka d.d. (2011). *Letno poročilo 2010 Annual report 2010*. Maribor: Raiffeisen Banka d.d.
150. Raiffeisen Banka d.d. (2012). *20:11 Letno poročilo Annual report*. Maribor: Raiffeisen Banka d.d.
151. Raiffeisen Banka d.d. (2013). *Letno poročilo 2012 Annual report 2012*. Maribor: Raiffeisen Banka d.d.
152. Raiffeisen Banka d.d. (2014). *Letno poročilo Annual report 2013*. Maribor: Raiffeisen Banka d.d.
153. Raiffeisen Banka d.d. (2015). *Letno poročilo Annual report 2014*. Maribor: Raiffeisen Banka d.d.
154. Raiffeisen Banka d.d. (2016). *Letno poročilo Annual report 2015*. Maribor: Raiffeisen Banka d.d.
155. Shleifer, A., & Vishny, R. W. (1997). A survey of corporate governance. *Journal of Finance*, 52(2), 737–783.
156. Sberbank banka d.d. (2013). *Letno poročilo 2012*. Ljubljana: Sberbank banka d.d.
157. Sberbank banka d.d. (2014). *Letno poročilo 2013 Sberbank banka d.d.*. Ljubljana: Sberbank banka d.d.
158. Sberbank banka d.d. (2015). *Letno poročilo 2014 Sberbank banka d.d.*. Ljubljana: Sberbank banka d.d.
159. Sberbank banka d.d. (2016). *Letno poročilo 2015 Sberbank banka d.d.*. Ljubljana: Sberbank banka d.d.
160. Schooner, H. M., & Taylor, M. W. (2010). *Global Bank Regulation: Principles and Policies (1st ed.)*. Burlington: Academic Press.
161. SKB d.d. (2009). *Letno poročilo 2008*. Ljubljana: SKB d.d.
162. SKB d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: SKB d.d.
163. SKB d.d. (2011). *Letno poročilo 2010*. Ljubljana: SKB d.d.
164. SKB d.d. (2012). *Letno poročilo 2011*. Ljubljana: SKB d.d.
165. SKB d.d. (2013). *Letno poročilo 2012*. Ljubljana: SKB d.d.
166. SKB d.d. (2014). *Letno poročilo 2013*. Ljubljana: SKB d.d.
167. SKB d.d. (2015). *Letno poročilo 2014*. Ljubljana: SKB d.d.
168. SKB d.d. (2016). *Letno poročilo 2015*. Ljubljana: SKB d.d.
169. Slovenski računovodski standardi. *Uradni list RS* št. 95/2015, 74/16 – popr. in 23/17.
170. Stern, G. H., & Feldman, R. J. (2004). *Too Big to Fail: The Hazards of Bank Bailouts*. Washington: The brookings Institution.
171. Stiroh, K. J., & Rumble, A. (2006). The dark side of diversification: The case of US financial holding companies. *Journal of Banking & Finance* 30(8), 2131–2161.
172. Štiblar, F., & Ahtik, M. (2009). Corporate governance in the Slovenia: determinant analysis. *Bančni vestnik*, 59(11), 19–28.
173. Tier 1. (b.l.) V *Investopedia*. Najdeno 23. novembra 2016 na spletnem naslovu <http://www.investopedia.com/terms/t/tier1capital.asp>
174. Uredba o določitvi najvišjih razmerij za osnovna plačila ter višine spremenljivih prejemkov direktorjev. *Uradni list RS*, št. 34/2010 in 52/2011.
175. UniCredit Banka d.d. (2009). *2008 Letno poročilo / Annual Report*. Ljubljana: UniCredit Banka d.d.
176. UniCredit Banka d.d. (2010). *2009 Letno poročilo / Annual Report*. Ljubljana: UniCredit Banka d.d.

177. UniCredit Banka d.d. (2011). *2010 Letno poročilo / Annual Report*. Ljubljana: UniCredit Banka d.d.
178. UniCredit Banka d.d. (2012). *2011 Letno poročilo / Annual Report*. Ljubljana: UniCredit Banka d.d.
179. UniCredit Banka d.d. (2013). *2012 Letno poročilo / Annual Report*. Ljubljana: UniCredit Banka d.d.
180. UniCredit Banka d.d. (2014). *2013 Letno poročilo / Annual Report*. Ljubljana: UniCredit Banka d.d.
181. UniCredit Banka d.d. (2015). *2014 Letno poročilo / Annual Report*. Ljubljana: UniCredit Banka d.d.
182. UniCredit Banka d.d. (2016). *2015 Letno poročilo / Annual Report*. Ljubljana: UniCredit Banka d.d.
183. Volksbank d.d. (2009). *Letno poročilo 2008*. Ljubljana: Volksbank d.d.
184. Volksbank d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: Volksbank d.d.
185. Volksbank d.d. (2011). *Letno poročilo 2010*. Ljubljana: Volksbank d.d.
186. Volksbank d.d. (2012). *Letno poročilo 2010*. Ljubljana: Volksbank d.d.
187. Wilkinson, J. (2013). Agency Costs. *The Strategic CFO*. Najdeno 22. maja 2016 na spletnem naslovu <http://strategiccfo.com/agency-costs/>
188. Wooley, P. (2010). Why are financial market s so inefficient and exploitative – and a suggested remedy. *The Future of Finance: The London School of Economics Report*. (str. 121–143). London: London School of Economics and Political Science.
189. Zakon o bančništvu 1. (Ur.l. RS, št. *radni list RS* št. 99/2010 – UPB, 52/2011 – popr., 9/2011 – ZPlaSS-B, 35/2011, 59/2011, 85/2011, 48/2012, 105/2012, 56/2013, 63/2013 – ZS-K, 96/2013, 25/2015 – ZBan-2, 27/2016 – ZSJV in 44/2016 – ZRPPB).
190. Zakon o bančništvu 2. (Ur.l. RS št. 25/2015, 44/2016 – ZRPPB in 77/2016 – ZCKR).
191. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Ur.l. RS, 13/2014 – UPB, 10/2015 – popr., 27/2016, 31/2016 – odl. US, 38/2016 – odl. US in 63/2016 – ZD-C).
192. Zakon o gospodarskih družbah. (Ur.l. RS št. 65/2009 – UPB 33/2011, 91/2011, 32/2012, 57/2012, 44/2013 – odl. US, 82/2013, 55/2015 in 15/2017).
193. Zakon o organu in skladu za reševanje bank. (Ur.l. RS št. 97/2014, 91/2015, 44/2016 – ZRPPB in 27/2017).
194. Zakon o prejemkih poslovodnih oseb v gospodarskih družbah v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih lokalnih skupnosti (Ur.l. RS, št. 21/2010, 8/2011 - ORZPPOGD4 in 23/2014– ZDIJZ-C).
195. Zakon o sistemu jamstva za vloge. (Ur.l. RS št. 27/2016).
196. Zhang, J., Jiang, C., Qu, B., & Wang, P. (2013). Market concentration, risk-taking, and bank performance: Evidence from emerging economies. *International Review Of Financial Analysis*, 30(C), 149–157.
197. Zingales, L. (1994). The value of the voting right: A study of the Milan stock exchange experience. *Review of Financial Economics* 7(1), 125–148.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Slovar slovenskih prevodov tujih izrazov	1
Priloga 2: Seznam kratic	3
Priloga 3: Seznam letnih poročil bank primerjava bank med leti :.....	5
Priloga 4: Seznam letnih poročil bank primerjava bank s pomočjo in brez pomoči	6

PRILOGA 1: Slovar slovenskih prevodov tujih izrazov

Banke, ki so prevelike, da bi lahko propadle	Too big to fail
Baselski odbor za nadzor bank	Basel Committee on Banking Supervision
Cadburyjevo poročilo	The Cadbury Report
Četrta direktiva o kapitalskih zahtevah	Capital Requirements Directive IV
Direktiva o sanaciji in reševanju bank	Bank Recovery and Resolution Directive
Direktiva o sistemih jamstva za vloge	Deposit Guarantee Scheme Directive
Dobičkonosnost na kapital	Return on Equity
Dobičkonosnost na kapital	Return on Assets
Enotni pravilnik	Single Rule Book
Izvršni direktor	Chief Executive Officer
Količnik navadnega lastniškega kapitala	Common Equity Tier 1
Količnik temeljnega kapitala	Tier 1 Capital
Mednarodni standardi računovodskega poročanja	International Financial Reporting Standards
Nagrajevanje, ki temelji na spodbudah	incentive compensation
Nagrajevanja menedžerjev z lastniškimi deleži	Equity-based compensation
Nerazkrite rezerve	Undisclosed reserves
Proces ocenjevanja ustreznosti notranjega kapitala	Internal Capital Adequacy Assessment Process
Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj	Organisation of Economic Co-operation and Development
Panično dvigovanje denarja	Bank Run
Plačila po uspešnosti	pay for performance
Podeljena plačila posamezniku, ki se lahko vzamejo nazaj	Clawback
Preostale izgube	Residual losses
Presežek iz prevrednotenja	Revaluation reserve
Proces nadzorniškega pregledovanja in ovrednotenja	Supervisory Review and Evaluation Process
Razmerje med danimi posojili banke in depoziti banke	Loan-To-Deposit Ratio
Reševanje bank	Bailing out
Sarbanes – Oxleyjev zakon	Sarbanes – Oxley Act
Strošek vezave	Bonding cost
Stroški nadzora	Monitoring cost
Stroškovna učinkovitost	Cost in revenue
Tveganju prilagojena sredstva	Risk-Weighted assets
Uredba o kapitalskih zahtevah	Capital Requirement Regulation

Zastonjkarstvo
Združene nadzorniške skupine

Free rider
Joint Supervisory Teams

PRILOGA 2: Seznam kratic

€	Evro
BIG 4	Štiri velike revizijske hiše
BRRD	Direktiva o sanaciji in reševanju bank
BS	Banka Slovenije
CEO	Izvršni direktor
CIR	Stroškovna učinkovitost
CRR	Uredba o kapitalskih zahtevah
CRD III	Tretja direktive o kapitalskih zahtevah
CRD IV	Četrte direktive o kapitalskih zahtevah
DBS	Deželna Banka Slovenije d.d.
DGSD	Direktiva o sistemih jamstva za vloge
DUTB	Družbo za upravljanje s terjatvami bank d.d.
EBRD	Evropske banke za obnovo in razvoj
ECB	Evropska centralna banka
EMN	Enotnega mehanizma nadzora
EU	Evropska unija
HYPO	Hypo Alpe Adria Bank d.d.
KU	Kapitalska ustreznost
LTD	Razmerje med danimi posojili banke in depoziti banke
MSRP	Mednarodni standardi računovodskega poročanja
MDS	Mednarodni denarni sklad
NLB	Nova Ljubljanska banka d.d.
Nova KBM	Nova KBM d.d.
NS	Nadzorni svet
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
PBS	Poštna banka Slovenije
RS	Republika Slovenija
ROA	Donosnost na sredstva
ROE	Donosnost na kapital
TBTF	Banke, ki so prevelike, da bi lahko propadle
ZBAN 1	Zakon o bančništvu 1
ZBAN 2	Zakon o bančništvu 2
ZDA	Združene države Amerike
ZFPPIPP	Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju
ZGD	Zakon o gospodarskih družbah
ZOSRB	Zakona o organu in skladu za reševanje bank

ZPPOGD

Zakon o prejemkih poslovodnih oseb v gospodarskih družbah
v večinski lasti Republike Slovenije in samoupravnih
lokalnih skupnosti

ZSJV

Zakon o sistemu jamstva za vloge

PRILOGA 3: Seznam letnih poročil bank med leti

Abanka Vipava d.d. (2009). *Letno poročilo 2008*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d., Abanka Vipava d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d., Abanka Vipava d.d. (2011). *Letno poročilo 2010*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d., Abanka Vipava d.d. (2012). *Letno poročilo 2011*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d., Abanka Vipava d.d. (2013). *Letno poročilo 2012*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d., Abanka Vipava d.d. (2014). *Letno poročilo 2013*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d., Abanka Vipava d.d. (2015). *Letno poročilo 2014*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d., Abanka Vipava d.d. (2016). *Letno poročilo 2015*. Ljubljana: Abanka Vipava d.d., Banka Celje d.d. (2009a). *Konsolidirano letno poročilo za leto 2008*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Celje d.d. (2009b). *Letno poročilo Banka Celje d.d. za leto 2008*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Celje d.d. (2010a). *Letno poročilo skupine Banke Celje za leto 2009*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Celje d.d. (2010b). *Letno poročilo za leto 2009*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Celje d.d. (2011a). *Letno poročilo skupine Banke Celje d.d. za leto 2010*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Celje d.d. (2011b). *Letno poročilo za leto 2010*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Celje d.d. (2012). *Letno poročilo Banke Celje d.d. in Skupine Banke Celje za leto 2011*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Celje d.d. (2013). *Letno poročilo Banke Celje d.d. in Skupine Banke Celje za leto 2012*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Celje d.d. (2014). *Letno poročilo Banke Celje d.d. in Skupine Banke Celje za leto 2013*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Celje d.d. (2015). *Letno poročilo Banke Celje d.d. in Skupine Banke Celje za leto 2014*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Koper d.d. (2009). *Letno poročilo 2008*. Koper: Banka Koper d.d., Banka Koper d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Koper: Banka Koper d.d., Banka Koper d.d. (2011). *Letno poročilo 2010*. Koper: Banka Koper d.d., Banka Koper d.d. (2012). *Letno poročilo 2011*. Koper: Banka Koper d.d., Banka Koper d.d. (2013). *Letno poročilo 2012*. Koper: Banka Koper d.d., Banka Koper d.d. (2014). *Letno poročilo 2013*. Koper: Banka Koper d.d., Banka Koper d.d. (2015). *Letno poročilo 2014*. Koper: Banka Koper d.d., Banka Koper d.d. (2016). *Letno poročilo 2015*. Koper: Banka Koper d.d., Banka Sparkasse d.d. (2009). *Letno poročilo Banke Sparkasse 2008*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d., Banka Sparkasse d.d. (2010). *Letno poročilo Banke Sparkasse 2009*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d., Banka Sparkasse d.d. (2011). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2010*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d., Banka Sparkasse d.d. (2012). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2011*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d., Banka Sparkasse d.d. (2013). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2012*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d., Banka Sparkasse d.d. (2014). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2013*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d., Banka Sparkasse d.d. (2015). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2014*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d., Banka Sparkasse d.d. (2016). *Letno poročilo Banke Sparkasse in skupine Sparkasse 2015*. Ljubljana: Banka Sparkasse d.d., Deželna banka Slovenije d.d. (2009). *Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2008*. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d., Deželna banka Slovenije d.d. (2010). *Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2009*. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d., Deželna banka Slovenije d.d. (2011). *Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2010*. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d.,

Deželna banka Slovenije d.d. (2012). *Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2011*. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d., Deželna banka Slovenije d.d. (2013). *Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2012*. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d., Deželna banka Slovenije d.d. (2014). *Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2013*. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d., Deželna banka Slovenije d.d. (2015). *Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2014*. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d., Deželna banka Slovenije d.d. (2016). *Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2015*. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d., Factor Banka d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: Factor Banka d.d., Gorenjska Banka d.d. (2009). *Letno poročilo 2008*. Kranj: Gorenjska Banka d.d., Gorenjska Banka d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Kranj: Gorenjska Banka d.d., Gorenjska Banka d.d. (2011). *Letno poročilo 2010*. Kranj: Gorenjska Banka d.d., Gorenjska Banka d.d. (2012). *Letno poročilo 2011*. Kranj: Gorenjska Banka d.d., Gorenjska Banka d.d. (2013). *Letno poročilo 2012*. Kranj: Gorenjska Banka d.d., Gorenjska Banka d.d. (2014). *Letno poročilo 2013*. Kranj: Gorenjska Banka d.d., Gorenjska Banka d.d. (2015). *Letno poročilo 2014 za Gorenjsko banko, d.d., Kranj in Skupino Gorenjske banke Kranj*. Kranj: Gorenjska Banka d.d., Gorenjska Banka d.d. (2016). *Gorenjska banka, d.d., Kranj in Skupina Gorenjske banke Kranj Letno poročilo 2015*. Kranj: Gorenjska Banka d.d., Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2009). *Letno poročilo podjetja Hypo Alpe-Adria Bank d.d. za leto 2008*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2010). *Letno poročilo 2013 Hypo Alpe-Adria Bank d.d.* Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2011). *Letno poročilo 2010 Hypo Alpe-Adria Bank d.d. RS.* Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2012). *Letno poročilo 2011 Hypo Alpe-Adria Bank d.d. RS*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2013). *Letno poročilo 2012 Hypo Alpe-Adria Bank d.d. RS*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2014). *Letno poročilo 2013 Hypo Alpe-Adria Bank d.d. RS*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2015). *Letno poročilo 2014 Hypo Alpe-Adria in Hypo Alpe-Adria-Bank, d.d. RS*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2016). *Letno poročilo 2015 Hypo Alpe-Adria in Hypo Alpe-Adria-Bank, d.d.RS*. Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., NLB d.d. (2009). *Letno poročilo 2008*. Ljubljana: NLB d.d., NLB d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: NLB d.d., NLB d.d. (2011). *Letno poročilo 2010*. Ljubljana: NLB d.d., NLB d.d. (2012). *Letno poročilo 2011*. Ljubljana: NLB d.d., NLB d.d. (2013). *Letno poročilo 2012*. Ljubljana: NLB d.d., NLB d.d. (2014). *Letno poročilo 2013*. Ljubljana: NLB d.d., NLB d.d. (2015). *Letno poročilo 2014*. Ljubljana: NLB d.d., NLB d.d. (2016). *Letno poročilo NLB Skupine 2015*. Ljubljana: NLB d.d., Nova KBM d.d. (2009). *2008 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d., Nova KBM d.d. (2010). *2009 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d., Nova KBM d.d. (2011). *2010 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d., Nova KBM d.d. (2012). *2011 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d., Nova KBM d.d. (2013). *2012 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d., Nova KBM d.d. (2014). *2013 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d., Nova

KBM d.d. (2015). *2014 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d., Nova KBM d.d. (2016). *Letno poročilo 2015 skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d., PBS d.d. (2009). *Letno poročilo 2008.* Ljubljana: PBS d.d., PBS d.d. (2010). *Letno poročilo 2009.* Ljubljana: PBS d.d., PBS d.d. (2011). *Letno poročilo 2010.* Ljubljana: PBS d.d., PBS d.d. (2012). *Letno poročilo 2011.* Ljubljana: PBS d.d., PBS d.d. (2013). *Letno poročilo 2012.* Ljubljana: PBS d.d., PBS d.d. (2014). *Letno poročilo 2013.* Ljubljana: PBS d.d., PBS d.d. (2015). *Letno poročilo 2014.* Ljubljana: PBS d.d., PBS d.d. (2016). *Letno poročilo 2015.* Ljubljana: PBS d.d., Probanka d.d. (2010). *2009 Letno poročilo.* Maribor: Probanka d.d., Raiffeisen Banka d.d. (2009). *Letno poročilo Annual report 2008.* Maribor: Raiffeisen Banka d.d., Raiffeisen Banka d.d. (2010). *Letno poročilo Annual report 2009.* Maribor: Raiffeisen Banka d.d., Raiffeisen Banka d.d. (2011). *Letno poročilo 2010 Annual report 2010.* Maribor: Raiffeisen Banka d.d., Raiffeisen Banka d.d. (2012). *20:11 Letno poročilo Annual report.* Maribor: Raiffeisen Banka d.d., Raiffeisen Banka d.d. (2013). *Letno poročilo 2012 Annual report 2012.* Maribor: Raiffeisen Banka d.d., Raiffeisen Banka d.d. (2014). *Letno poročilo Annual report 2013.* Maribor: Raiffeisen Banka d.d., Raiffeisen Banka d.d. (2015). *Letno poročilo Annual report 2014.* Maribor: Raiffeisen Banka d.d., Raiffeisen Banka d.d. (2016). *Letno poročilo Annual report 2015.* Maribor: Raiffeisen Banka d.d., Sberbank banka d.d. (2013). *Letno poročilo 2012.* Ljubljana: Sberbank banka d.d., Sberbank banka d.d. (2014). *Letno poročilo 2013 Sberbank banka d.d..* Ljubljana: Sberbank banka d.d., Sberbank banka d.d. (2015). *Letno poročilo 2014 Sberbank banka d.d..* Ljubljana: Sberbank banka d.d., Sberbank banka d.d. (2016). *Letno poročilo 2015 Sberbank banka d.d..* Ljubljana: Sberbank banka d.d., SKB d.d. (2009). *Letno poročilo 2008.* Ljubljana: SKB d.d., SKB d.d. (2010). *Letno poročilo 2009.* Ljubljana: SKB d.d., SKB d.d. (2011). *Letno poročilo 2010.* Ljubljana: SKB d.d., SKB d.d. (2012). *Letno poročilo 2011.* Ljubljana: SKB d.d., SKB d.d. (2013). *Letno poročilo 2012.* Ljubljana: SKB d.d., SKB d.d. (2014). *Letno poročilo 2013.* Ljubljana: SKB d.d., SKB d.d. (2015). *Letno poročilo 2014.* Ljubljana: SKB d.d., SKB d.d. (2016). *Letno poročilo 2015.* Ljubljana: SKB d.d., UniCredit Banka d.d. (2009). *2008 Letno poročilo / Annual Report.* Ljubljana: UniCredit Banka d.d., UniCredit Banka d.d. (2010). *2009 Letno poročilo / Annual Report.* Ljubljana: UniCredit Banka d.d., UniCredit Banka d.d. (2011). *2010 Letno poročilo / Annual Report.* Ljubljana: UniCredit Banka d.d., UniCredit Banka d.d. (2012). *2011 Letno poročilo / Annual Report.* Ljubljana: UniCredit Banka d.d., UniCredit Banka d.d. (2013). *2012 Letno poročilo / Annual Report.* Ljubljana: UniCredit Banka d.d., UniCredit Banka d.d. (2014). *2013 Letno poročilo / Annual Report.* Ljubljana: UniCredit Banka d.d., UniCredit Banka d.d. (2015). *2014 Letno poročilo / Annual Report.* Ljubljana: UniCredit Banka d.d., UniCredit Banka d.d. (2016). *2015 Letno poročilo / Annual Report.* Ljubljana: UniCredit Banka d.d., Volksbank d.d. (2009). *Letno poročilo 2008.* Ljubljana: Volksbank d.d., Volksbank d.d. (2010). *Letno poročilo 2009.* Ljubljana: Volksbank d.d., Volksbank d.d. (2011). *Letno poročilo 2010.* Ljubljana: Volksbank d.d. in Volksbank d.d. (2012). *Letno poročilo 2010.* Ljubljana: Volksbank d.d.

PRILOGA 4: Seznam letnih poročil bank s pomočjo in brez pomoči

Abanka Vipra d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: Abanka Vipra d.d., Banka Celje d.d. (2010a). *Letno poročilo skupine Banke Celje za leto 2009*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Celje d.d. (2010b). *Letno poročilo za leto 2009*. Celje: Banka Celje d.d., Banka Koper d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Koper: Banka Koper d.d., Banka Sparkasse d.d. (2010). *Letno poročilo Banke Sparkasse 2009*. Ljubljana: Banka Sparkassed.d., Deželna banka Slovenije d.d. (2010). *Letno poročilo Deželne banke Slovenije d.d. za leto 2009*. Ljubljana: Deželna banka Slovenije d.d., Factor Banka d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: Factor Banka d.d., Gorenjska Banka d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Kranj: Gorenjska Banka d.d., Hypo Alpe-Adria Bank d.d. (2010). *Letno poročilo 2009 Hypo Alpe-Adria Bank d.d.* Ljubljana: Hypo Alpe-Adria-Bank d.d., NLB d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: NLB d.d., Nova KBM d.d. (2010). *2009 letno poročilo Skupine Nove KBM in Nove KBM d.d.* Maribor: Nova KBM d.d., PBS d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: PBS d.d., Probanka d.d. (2010). *2009 Letno poročilo*. Maribor: Probanka d.d., Raiffeisen Banka d.d. (2010). *Letno poročilo Annual report 2009*. Maribor: Raiffeisen Banka d.d., SKB d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: SKB d.d., UniCredit Banka d.d. (2010). *2009 Letno poročilo / Annual Report*. Ljubljana: UniCredit Banka d.d., Volksbank d.d. (2010). *Letno poročilo 2009*. Ljubljana: Volksbank.